

รายงานการวิจัย

พัฒนาการท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ
แบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเล่ากี อำเภอกำแพงแสน จังหวัด
เพชรบูรณ์

Wild Orchid community involvement tour development in Khao
Kho National Park, ban laoki community, Amphoe Khao Kho,
phetchabun province.

วราภพ บุญประกอบ
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2557

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

พัฒนาการท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ
แบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเล่าก๊ อำเภอกเขาค้อ
จังหวัดเพชรบูรณ์

Wild Orchid community involvement tour development in Khao
Kho National Park, ban laoki community, Amphoe Khao Kho,
phetchabun province.

วรภพ บุญประกอบ

สาขาเศรษฐศาสตร์

คณะวิทยาการจัดการ

ทุนอุดหนุนโดย งบประมาณแผ่นดินที่พิจารณาจากโดยผ่านความเห็นชอบจาก
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ประจำปีงบประมาณ 2557

ชื่องานวิจัย	พัฒนาการท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเล่าเกี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบูรณ์.
ผู้วิจัย	วรกมล บุญประกอบ.
สาขาวิชา	สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีเสรีวิจัย 2558

บทคัดย่อ

เนื่องจากในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อมีกล้วยไม้ป่าที่สวยงามจำนวนมาก จึงเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสาเหตุให้ชาวบ้านที่อยู่ติดกับเขตอุทยานฯ มีการเก็บต้นกล้วยไม้ป่ามาปลูกในบ้านเพื่อรอขายให้กับนักท่องเที่ยว โครงการวิจัยนี้มุ่งแก้ปัญหาดังกล่าว โดยการอบรมเยาวชนในหมู่บ้านให้เป็นมัคคุเทศก์ก็จะมีรายได้จากการนำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่า ซึ่งก็จะดีกว่าการมีรายได้จากการเก็บกล้วยไม้ป่ามาขายให้นักท่องเที่ยว ผลของโครงการวิจัยนี้จะช่วยอนุรักษ์กล้วยไม้ป่าไม่ให้สูญพันธุ์

ผลการวิจัย

- 1) สามารถสร้างแผนที่เส้นทางเดินท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าได้ 1 เส้นทาง โดยพบกล้วยไม้ป่าบนเส้นทางท่องเที่ยวนี้ส่วนใหญ่เกาะอาศัยอยู่บนต้นไม้สูง มีจำนวน 7 ชนิด คือ เอื้องม่อนไขใบ มน เอื้องคำ เอื้องแปรงสีฟัน เอื้องเงิน เอื้องผึ้ง และไม่ทราบชื่ออีก 2 ชนิด
- 2) การให้ความรู้ในด้านบริหารจัดการท่องเที่ยวแก่ชาวบ้านดังนี้
 - 2.1 การอบรมมัคคุเทศก์เยาวชนสามารถจำแนกกล้วยไม้ป่าได้ร้อยละ 69.13 สามารถจดจำชื่อพันธุ์กล้วยไม้ป่าได้ร้อยละ 75.14
 - 2.2 การจัดคิวมัคคุเทศก์นำทาง
 - 2.3 การหาเงินสนับสนุนซื้ออุปกรณ์นำทาง
 - 2.4 การดูแลความปลอดภัยบนเส้นทางนำเที่ยว เช่น การบำรุงเส้นทางท่องเที่ยว
 - 2.5 การพัฒนามัคคุเทศก์ให้มีมาตรฐานการให้บริการที่มีความปลอดภัยสูงขึ้น
 - 2.6 การมีส่วนร่วมจัดหาสถานที่ทำการของกลุ่มมัคคุเทศก์ ที่พักชั่วคราวระหว่างนำเที่ยว
 - 2.7 การร่วมกันรณรงค์เกี่ยวกับการอนุรักษ์กล้วยไม้ป่า โดยมีการทำข้อตกลงว่าจะไม่มีการเก็บกล้วยไม้ป่าเข้ามาปลูกในบ้านเพื่อขายให้นักท่องเที่ยว

Worapop Bunprakob. 2015. Wild Orchid community involvement tour development in Khao Kho National Park, ban laoki community, Amphoe Khao Kho, phetchabun province.
Economics branch, Faculty of Management Sciences, Phetchabun Rajabhat University.

ABSTRACT

As there are many beautiful wild orchids in Khao Kho National Park. These orchids are in the demand of the tourists. From these demand, the people next to the national territory store wild orchids and plant them in their houses territory for sale to tourists. This research project aims are to solve the problem by training young people in the village to be a tour guide. These young people gain revenues from taken the tourists to visiting Wild Orchid, which is better than having a Wild Orchid store revenue from selling to tourists. The results of this research project help conserve wild orchids from extinction.

The research results:

1) this research creates a map of the visitors walk Wild Orchid path. There are 7 types of wild orchid found on this route: auang mon kai bai mon, auang kham, auang phen sri fun, auang ngen, auang prung and another two auang unknown names.

2) to provide knowledge the management of tourist attractions to the locals.

2.1 Training young people to be the tourism guiding. These youths can recognize orchids 69.13 percent, can remember the wild orchid species name 75.14 per cent

2.2 Queuing tourism guiding youth

2.3 the funding to buy navigation equipment.

2.4 Taking care of safety on the tour route, such as routes maintenance

2.5 development service standards

2.6 Participation in providing the working place for tourism guiding youths and the resting place among the route

2.7 to promote collaboration on conservation of wild orchids, there is agreement that there will be no collecting orchids for sale to tourists.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องพัฒนาการท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเล่าเกี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถบรรลุความสำเร็จด้วยดี ทั้งนี้ อันดับแรกต้องขอขอบคุณพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณ รวมถึงชาวบ้านเล่าเกี เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาค้อ และเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยทุกท่านที่ช่วยอำนวยความสะดวก ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วง

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่เห็นความสำคัญของงานวิจัยเรื่องนี้ ที่จะส่งผลให้การอนุรักษ์กล้วยไม้ป่ามีผลเป็นรูปธรรมขึ้นจริงๆ

วรภาพ บุญประกอบ

8 มกราคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	
กิตติกรรมประกาศ	
สารบัญตาราง	ค
สารบัญภาพ	ง
บทที่ 1	บทนำ 1
	1. ความสำคัญและปัญหา 1
	2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย 5
	3. ขอบเขตของการวิจัย 5
	4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย 5
	5. คำสำคัญที่ใช้ในการวิจัย 6
บทที่ 2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 7
	1. อุทยานแห่งชาติเขาค้อ 7
	2. พันธุ์กล้วยไม้ชนิดต่างๆ ที่ขึ้นในประเทศไทย 14
	3. แนวคิดและทฤษฎี 15
	4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 16
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย 26
	1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 26
	2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 27
	3. วิธีการเก็บข้อมูลและขั้นตอนการดำเนินงาน 27
	4. การวิเคราะห์ข้อมูล 27
บทที่ 4	ผลการวิจัย 29
	1. การสำรวจพันธุ์กล้วยไม้ป่าและเส้นทางท่องเที่ยว 29
	2. การอบรมมัคคุเทศก์เพื่อการนำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่า 62
	3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริการนำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่า 65
บทที่ 5	สรุปผลและข้อเสนอแนะ 66

1. สรุปผลการวิจัย	66
2. ข้อเสนอแนะ	67
บรรณานุกรม	68
ภาคผนวก	72
ภาคผนวก ก. ภาพกล้วยไม้ในอุทยานแห่งชาติเขาค้อ	
ภาคผนวก ข. ประวัติการต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย	
ประวัตินักวิจัย	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 ผลการเรียนรู้ในการจำแนกกล้วยไม้ป่า	63
ตารางที่ 4.2 ความสามารถในการจำชื่อกล้วยไม้ป่า	63

สารบัญภาพ

	หน้า	
ภาพที่ 1.1	ตลาดกล้วยไม้ป่าที่ด่านสิงขร จ.ประจวบคีรีขันธ์	1
ภาพที่ 1.2	ต้นกล้วยไม้ป่าที่เด็กๆ นำมาจากป่า ปลู่วิวสวนข้างบ้าน	2
ภาพที่ 1.3	ต้นกล้วยไม้ป่าอีกต้นหนึ่งที่เด็กๆ นำมาจากป่า ปลู่วิวสวนข้างบ้าน	3
ภาพที่ 1.4	เยาวชนบ้านเล่ากัที่รู้จักเส้นทางเดินชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานฯ	3
ภาพที่ 4.1	ลักษณะของกล้วยไม้ที่พบบนเส้นทางสำรวจส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่บนต้นไม้สูงใหญ่	29
ภาพที่ 4.2	ลักษณะของกล้วยไม้ที่พบบนเส้นทางสำรวจกำลังออกดอกบนต้นไม้สูงใหญ่	30
ภาพที่ 4.3	ลักษณะของกล้วยไม้ที่พบบนเส้นทางสำรวจมีดอกปานให้ชมสวยงามมาก	30
ภาพที่ 4.4	กล้วยไม้ป่าออกดอกสวยงามมากบนเส้นทางสำรวจ	31
ภาพที่ 4.5	ต้นกล้วยไม้เกาะอย่างหนาแน่นบนต้นไม้ใหญ่	31
ภาพที่ 4.6	กล้วยไม้ป่าชื่อ เอื้องม่อนไขใบมน พบบนเส้นทางสำรวจ	32
ภาพที่ 4.7	กล้วยไม้ป่าไม่ทราบชื่อ พบบนเส้นทางสำรวจ	33
ภาพที่ 4.8	กล้วยไม้ป่าชื่อ เอื้องคำ พบบนเส้นทางสำรวจ	33
ภาพที่ 4.9	กล้วยไม้ป่าชื่อ เอื้องแปรงสีพื้น พบบนเส้นทางสำรวจ	34
ภาพที่ 4.10	กล้วยไม้ป่าชื่อ เอื้องม่อนไขใบมน พบในชุมชนบ้านเล่ากั	34
ภาพที่ 4.11	กล้วยไม้ป่าชื่อ เอื้องคำ พบบนเส้นทางสำรวจ	35
ภาพที่ 4.12	กล้วยไม้ป่าชื่อ เอื้องเงิน พบบนเส้นทางสำรวจ	35
ภาพที่ 4.13	กล้วยไม้ป่าชื่อ เอื้องผึ้ง พบบนเส้นทางสำรวจ	36
ภาพที่ 4.14	กล้วยไม้ป่าชื่อ หล้าจิมพันควาย	40
ภาพที่ 4.15	เอื้องน้ำต้น	40
ภาพที่ 4.16	สิงโตรวงทอง	41
ภาพที่ 4.17	กล้วยไม้ป่าชื่อ เอนอำขน	41
ภาพที่ 4.18	พันธุ์ไม้ป่าชื่อ กระจ่างจาม	42
ภาพที่ 4.19	พันธุ์ไม้ป่าชื่อ มะหิงดอย	42
ภาพที่ 4.20	พันธุ์ไม้ป่าชื่อ แวมมยุรา	43
ภาพที่ 4.21	พันธุ์ไม้ป่าชื่อ มณเฑียรทอง	43
ภาพที่ 4.22	พันธุ์ไม้ป่าชื่อ สารภีป่า	44

สารบัญภาพ(ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.23 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เปราะภูกระดัง	44
ภาพที่ 4.24 กัลว่ยไม้ป่าชื่อ เคื่องหมาก	45
ภาพที่ 4.25 กัลว่ยไม้ป่าชื่อ เขาแพะ	45
ภาพที่ 4.26 กัลว่ยไม้ป่าชื่อ จุกพราหมณ์	46
ภาพที่ 4.27 กัลว่ยไม้ป่าชื่อ แขนงนายพราน	46
ภาพที่ 4.28 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ สวสนม	47
ภาพที่ 4.29 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ โคลงแคลงตัวผู้	47
ภาพที่ 4.30 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เอ็นอ้าน้อย	48
ภาพที่ 4.31 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ สร็จันทร	48
ภาพที่ 4.32 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ ดอกดินแดง	49
ภาพที่ 4.33 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เหลืองพิศมร	49
ภาพที่ 4.34 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ นางอ้วแก้วช้ำ	50
ภาพที่ 4.35 กัลว่ยไม้ป่าชื่อ บัดแดง	50
ภาพที่ 4.36 กัลว่ยไม้ป่าชื่อ เคื่องสีตอง	51
ภาพที่ 4.37 กัลว่ยไม้ป่าชื่อ เคื่องบายศรี	51
ภาพที่ 4.38 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ ดุสิตา	52
ภาพที่ 4.39 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ สร้อยสุวรรณา	52
ภาพที่ 4.40 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เฉวียนฟ้า	53
ภาพที่ 4.41 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ กุหลาบแดง	53
ภาพที่ 4.42 กัลว่ยไม้ป่าชื่อ เคื่องต่อลำเหลี่ยม	54
ภาพที่ 4.43 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ กระเจียวขาว	55
ภาพที่ 4.44 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ หญ้าเหลี่ยม	56
ภาพที่ 4.45 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ ว่านมหาเมฆ	57
ภาพที่ 4.46 สภาพป่าอุทยานเขาควงหลังหมู่บ้านเล่ากี้	58
ภาพที่ 4.47 การสำรวจเส้นทางเดินท่องเที่ยวชมกัลว่ยไม้ป่าพร้อมเยาวชน	59
ภาพที่ 4.48 สำรวจสภาพป่าที่มีต้นไม้ใหญ่ซึ่งเป็นที่อาศัยของกัลว่ยไม้ป่า	59

สารบัญภาพ(ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.49 สํารวจสภาพต้นไม้ใหญ่ต้นที่ 2 ในป่าอุทยานฯ	60
ภาพที่ 4.50 กล้วยไม้ป่าที่เกาะอาศัยอยู่กับต้นไม้ป่าในระดับต่ำ	60
ภาพที่ 4.51 สภาพกล้วยไม้ป่าจำนวนมากที่เกาะอาศัยบนต้นไม้ใหญ่	61
ภาพที่ 4.52 การเดินทางของคณะสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่า	61
ภาพที่ 4.53 ป่าส้มโศคมณีวนิสต์ อยู่บนเส้นทางเดินชมกล้วยไม้ป่า	64

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและปัญหา

อุทยานแห่งชาติครอบคลุมพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารสำคัญ 2 ลุ่มน้ำคือ ลุ่มน้ำป่าสัก และลุ่มน้ำยม-น่าน มีพื้นที่อยู่ในตำบลเขาค้อ ตำบลสะเดาะพง ตำบลแคมป์สน ตำบลทุ่งสมอ ตำบลริมสีม่วง ตำบลหนองแม่นา ของอำเภอเขาค้อ ตำบลเนิน ของอำเภอหล่มเก่า ตำบลน้ำก้อ ตำบลน้ำซุน ตำบลบึงน้ำเต้า และตำบลบึงคล้า ของอำเภอหล่มสัก ตำบลท่าพล และตำบลป่าเลา ของอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพ พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทิวทัศน์ที่สวยงาม แหล่งประวัติศาสตร์ของสมรภูมิการสู้รบ สภาพป่าไม้เป็นป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรังหรือป่าแดง ป่าดงดิบ ทุ่งหญ้า พันธุ์ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจหลากชนิด เช่น ยางสัก ประดู่ มะค่าโมง เต็ง รัง ตะเคียนทอง สนเขา ก่อ สมุนไพร กัลยไม้ป่าต่างๆ ฯลฯ

จากสถานการณ์การเก็บกัลยไม้ป่าไปขาย ทราบได้จากข่าวการเข้าจับกุม เช่น จับร้านขายกัลยไม้ป่า ของกลาง 4 คันรถ ที่ตลาดอินโดจีน จ.อุดรธานี (เนชั่นทันข่าว, ออนไลน์) หรือการเก็บกัลยไม้ป่าไปขายเป็นอาชีพและมีตลาดขายกัลยไม้ป่าโดยเฉพาะตลาดกัลยไม้ป่าที่ด่านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภาพที่ 1.1 ตลาดกัลยไม้ป่าที่ด่านสิงขร จ.ประจวบคีรีขันธ์, ออนไลน์

จากสภาพของความนิยมซื้อขายกัลยไม้ป่า ซึ่งอาจทำให้พันธุ์กัลยไม้ป่าสูญพันธุ์ได้ในอนาคต ถ้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เข้าไปดูแลให้เป็นไปตามกฎหมาย และที่สำคัญการสร้างจิตสำนึกประกอบกับการทำกิจกรรมที่จะสามารถช่วยอนุรักษ์พันธุ์กัลยไม้ป่าเหล่านี้ไว้ได้คือการ

นำการท่องเที่ยวเพื่อชมดอกกล้วยไม้ป่ามาเป็นการสร้างรายได้ทดแทนการลักลอบเก็บกล้วยไม้ป่าไปขายของชาวบ้านในชุมชนติดป่า

ดังนั้นโครงการวิจัยนี้เห็นความสำคัญจึงเลือกชุมชนต้นแบบขึ้นมาเพื่อทำการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อชมดอกกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อคือ ชุมชนบ้านเล่ากึ่งที่สภาพความเป็นอยู่ระหว่างคนกับป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อมีลักษณะอยู่ร่วมกัน มีบ้านกระจายอยู่โดยรอบป่า ชาวบ้านมีความใกล้ชิดกับธรรมชาติป่าเขาพึ่งพาอาหารจากป่าเช่น เก็บเห็ดป่า(เห็ดระโงกเหลือง, ระโงกขาว) หน่อไม้ ฯ มีผลทำให้รู้เส้นทางเดินในป่าเป็นอย่างดี เวลาออกไปป่าของชาวบ้านก็จะมีเด็กๆ ติดตามไปด้วย ซึ่งเด็กๆ เหล่านี้ชอบดอกไม้ตามประสา ก็จะเก็บกล้วยไม้ป่าที่ขึ้นอยู่บนต้นไม้ต่างๆ ตัดมีเอกลำบากนำมา นำมาเลี้ยงแขวนไว้ข้างบ้าน เวลากล้วยไม้ป่าออกดอกจะสวยงามมาก บางทีมีนักท่องเที่ยวมาขอซื้อก็จะขายไปเพื่อนำเงินมาซื้อขนม

ภาพที่ 1.2 ต้นกล้วยไม้ป่าที่เด็กๆ นำมาจากป่า ปลูกไว้สวนข้างบ้าน

ภาพที่ 1.3 ต้นกล้วยไม้ป่าอีกต้นหนึ่งที่เด็กๆ นำมาจากป่า ปักไว้สวนข้างบ้าน

ภาพที่ 1.4 เยาวชนบ้านเล่าที่รู้จักเส้นทางเดินชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานฯ

แต่เด็กๆ ไม่รู้หรือกว่าเป็นการทำลายธรรมชาติทางอ้อม ดังนั้นการทำโครงการวิจัยชมกล้วยไม้ โดยให้กลุ่มเด็กๆ เป็นมัคคุเทศก์พำนักท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ จึงถือเป็นทางที่จะบอกให้เด็กๆ และผู้ใหญ่ในชุมชนได้รู้คุณค่าของกล้วยไม้และธรรมชาติที่เกิดจากป่า เพราะพวกเขาจะมี

รายได้จากการพาท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ และแน่นอนเขาจะไม่เก็บกล้วยไม้ป่ามาขายหรือทำลายธรรมชาติของป่า เพราะสิ่งเหล่านั้นเป็นที่มาของรายได้ของพวกเขา พวกเขาจะช่วยกันอนุรักษ์กล้วยไม้และอนุรักษ์ป่าไม้ธรรมชาติของอุทยานเขาคือ โครงการวิจัยพัฒนาการท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเล่าก่ อำเภอลำปาง จังหวัดเพชรบูรณ์ เห็นว่าชุมชนบ้านเล่าก่มีศักยภาพที่จะทำการพัฒนา เพราะมีศักยภาพหรือองค์ประกอบเกือบครบถ้วน คือเป็นชุมชนที่อยู่ติดกับภูเขาในเขตป่าอุทยานซึ่งเรียกว่า “ภูเขาป่า” ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ของสภาพป่าไม้และกล้วยไม้ และมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมธรรมชาติในชุมชนจำนวนมาก เพราะที่นี่มีทะเลหมอกที่สวยงามในตอนเช้าซึ่งมีความแตกต่างจากทะเลหมอกที่อื่นๆ เพราะว่าจะมีทะเลหมอกตั้งแต่เช้ามีด จนถึง 8 โมงเช้า แต่ที่อื่นๆ 7 โมงเช้า ทะเลหมอกก็หายหมดแล้ว และองค์ประกอบสุดท้ายก็คือ มีชาวบ้านและกลุ่มเด็กๆ ในหมู่บ้านที่มีความชำนาญเส้นทางเดินป่าเพื่อพาชมกล้วยไม้และธรรมชาติในป่า ซึ่งนอกจากชมกล้วยไม้ป่าแล้วยังมีนกป่าธรรมชาติจำนวนมาก ซึ่งจากศักยภาพดังกล่าวโครงการวิจัยนี้จะช่วยพัฒนาความรู้ให้ชาวบ้านและเด็กๆ ได้มีความรู้เกี่ยวกับพันธุ์กล้วยไม้ การบริหารจัดการบริการนักท่องเที่ยวของกลุ่มที่จะตั้งขึ้น การอบรมมัคคุเทศก์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยโครงการวิจัยจะมีการวิจัยโดยมีชุมชนเป็นส่วนร่วมสำคัญในการวิจัย ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้องมีการบูรณาการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเข้ามาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา โดยต้องมีการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว และชุมชนต้องมีส่วนร่วมเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำและแลกเปลี่ยนความรู้(ทิพพร พิมพิสุทธิ, 2552) ทั้งนี้เพื่อสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ โดยมีชาวบ้านและเยาวชนในชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพ และถือเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์กล้วยไม้ป่า เพราะพวกเขาจะได้รายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการนำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในอุทยานที่อยู่ติดกับหมู่บ้าน ซึ่งแน่นอนพวกเขาจะต้องวางแผนทรัพยากรป่า ทรัพยากรกล้วยไม้ป่า ให้คงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเล่าเกี อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

2.2 เพื่อพัฒนามัคคุเทศก์เด็กและเยาวชน ให้มีความรู้เกี่ยวกับป่าไม้และพันธุ์กล้วยไม้ป่า ในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

3. ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาในเขตตำบลสะเดาะพง และตำบลเขาค้อ ของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

4. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

4.1 ประโยชน์ทางวิชาการ

สมาชิกชุมชนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดการท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในงานวิจัยนี้ ซึ่งมีทั้งเด็ก เยาวชน จะได้รับการอบรมความรู้เรื่องพันธุ์กล้วยไม้ป่าอย่างถูกต้องจากนักวิชาการ มัคคุเทศก์เด็กและเยาวชนเหล่านี้ก็จะทำการเผยแพร่ความรู้ที่มีอยู่ไปสู่นักท่องเที่ยวแล้วยังเผยแพร่สู่เด็ก เยาวชนในชุมชนอื่นๆ

4.2 ประโยชน์ด้านนโยบาย

หน่วยงานอุทยานแห่งชาติเขาค้อสามารถนำไปปรับใช้และเผยแพร่ให้กับชุมชนที่อยู่ใกล้ป่าอุทยานฯได้ เพราะโครงการวิจัยนี้จะทำให้ชุมชนซึ่งประกอบด้วยเด็กและเยาวชนจะเป็นตัวช่วยรักษาหรืออนุรักษ์กล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานเขาค้อ ซึ่งจะมีผลช่วยให้นโยบายในการรักษาป่าและพันธุ์กล้วยไม้ป่าของภาครัฐประสบความสำเร็จได้

4.3 ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ

ผลของโครงการวิจัยนี้จะทำให้สมาชิกชุมชนที่ร่วมโครงการมีรายได้จากการนำนักท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าและมีรายได้จากการขายของที่ระลึก สินค้าเกษตรต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว

4.4 ประโยชน์ด้านสังคม

โครงการวิจัยนี้ทำให้สมาชิกในชุมชนเข้ามาร่วมกันทำงาน ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ร่วมกันตัดสินใจ รู้จักกับการแบ่งหน้าที่กันทำ ทำให้มีระบบ มีขั้นตอนการอยู่ร่วมกัน ทำให้ช่วยลดการขัดแย้ง ผลก็คือเกิดความสุขและความสามัคคีในชุมชน

หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขตปกครองอยู่ติดกับป่า จะได้นำองค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ไปปรับใช้กับพื้นที่ของตน

หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวสามารถนำข้อมูลจากงานวิจัยนี้ไปส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว โดยชุมชนมีส่วนร่วมร่วมกับพื้นที่อื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

5. คำสำคัญที่ใช้ในการวิจัย

กล้วยไม้ป่า

อุทยานแห่งชาติเขาค้อ

มัคคุเทศก์

การท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเล่าเกี

อำเภอเขาค้อ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัยเรื่องพัฒนาการท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเล่าก่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ มีแนวคิดมาจากเหตุผลของการลักลอบเก็บกล้วยไม้ป่าออกมาปลูกที่บ้านเพราะเห็นถึงความสวยงามของกล้วยไม้ป่า หรืออีกเหตุผลหนึ่งก็คือสามารถขายกล้วยไม้ป่าเหล่านั้นให้กับนักท่องเที่ยวได้รายได้ ได้เงินซื้อขนม การกระทำดังกล่าวส่วนหนึ่งมีผลต่อการสูญพันธุ์ และการขยายพันธุ์ของกล้วยไม้ป่า เพราะในแต่ละปีจะมีพันธุ์กล้วยไม้ป่าพันธุ์ใหม่ที่ค้นพบราวๆ 800 ชนิดทุกๆ ปี(วิกิพีเดีย, ออนไลน์) ดังนั้นหากปรับเปลี่ยนจากผู้ทำลายมาเป็นผู้รักษาหรืออนุรักษ์กล้วยไม้ป่า โดยให้ชาวบ้าน โดยเฉพาะเยาวชนได้มีกิจกรรมหรืออาชีพเป็นภาคีภาคีนำทางชมกล้วยไม้ป่าก็จะมีรายได้ ผลก็คือชาวบ้านจะหวงแหน จากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านในอำเภอลำทะเมนชัยส่วนใหญ่มีพื้นที่ติดกับป่าอุทยานเขาค้อ หมู่บ้านเล่าก่ก็เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ติดกับพื้นที่ป่าอุทยานฯ ชาวบ้านได้พึ่งพิงพื้นที่ป่าอุทยานฯ เพื่อการดำรงชีพ หาของป่า หน่อไม้ เพื่อนำมาเป็นอาหาร ซึ่งเป็นการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่าเพื่อเกื้อกูลกันและกัน ดังนั้นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเป็นภาคีภาคีนำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานฯ ที่ติดอยู่กับหมู่บ้าน เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ และก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจกับชุมชน ดังนั้นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ก็จะเกี่ยวกับพันธุ์กล้วยไม้ชนิดต่างๆ ที่ขึ้นในป่าแถบภาคเหนือ และการนำเที่ยวชมกล้วยไม้เชิงอนุรักษ์ หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อที่จะได้แนวทางในการดำเนินการวิจัยให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อเกิดประโยชน์ให้กับชุมชน และการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

1. อุทยานแห่งชาติเขาค้อ

อุทยานแห่งชาติเขาค้อเป็นอุทยานฯที่จัดตั้งครอบคลุมพื้นที่ป่าท้องที่อำเภอหล่มเก่า อำเภอหล่มสัก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์และอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ มีเนื้อที่ประมาณ ๔๘๒,๗๘๒ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓๐๑,๗๐๒ ไร่ บริเวณพื้นที่ป่าที่จะประกาศกำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติเขาค้อซึ่งมีเขตป่าต้นน้ำคือ ป่าเขาโปดกหล่น ป่าเขาปางก้อ และป่าวังชุมภู ซึ่งเป็นป่าต้นน้ำลำธารของกลุ่มน้ำสำคัญ ๒ กลุ่มน้ำ คือ กลุ่มน้ำป่าสัก และกลุ่มน้ำยม-น่าน ท้องที่ตำบลบ้านเนิน อำเภอหล่มเก่า ตำบลน้ำก้อ ตำบลน้ำซุน ตำบลบึงน้ำเต้า และตำบลบึงคล้า อำเภอหล่มสัก ตำบลท่าพล และตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ตำบลแค้มป์สน ตำบลทุ่งสมอ ตำบลลพบุรีม่วง ตำบลเขาค้อ ตำบลสะเดาะพง

และตำบลหนองแม่เฒ่า อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเขาค้อ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๕

อุทยานแห่งชาติเขาค้อ มีความหลากหลายทางชีวภาพ พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทิวทัศน์ที่สวยงาม เช่น น้ำตก ถ้ำ เกาะ แก่ง หน้าผา จุดชมทิวทัศน์ แหล่งประวัติศาสตร์ของสมรภูมิการสู้รบ ระหว่างรัฐบาลกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เป็นเวลายาวนานจึงสงบ ปัจจุบันได้มีการสร้างอนุสาวรีย์ผู้เสียสละจารึกชื่อผู้เสียชีวิตจากการสู้รบในสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งชื่อหมู่บ้าน สะพาน จะใช้ชื่อ นามสกุล เป็นอนุสาวรีย์แก่ผู้เสียสละชีวิตหลายท่าน

1.1 ลักษณะทางธรณีวิทยา

พื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยหินชั้นและหินแปร ของหินชุดโคราช (Korat Group) ของหน่วยหิน (Formation) โคกกรวด ภูพาน เสาขรัว พระวิหาร ภูกระดึง น้ำพอง และห้วยหินลาด เกิดในช่วงของยุคTertiary จนถึง Upper Triassic ลักษณะโดยรวมของหินชุดนี้เป็นหินทรายที่มีสีและส่วนประกอบที่แตกต่างกันออกไป โครงสร้างทางธรณีมีลักษณะของชั้นที่วางตัวแบบกระทะหงาย(Syncline) ในแนวเหนือ-ใต้ ตามเชิงเขาค้อเกิดการชะล้างเป็นหุบเขา ก่อให้เกิดลักษณะทางธรณีวิทยาที่ผสมผสานกัน ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปของโครงสร้างทางธรณีในบริเวณนี้ที่มีการยกตัวมาแต่ก่อน

1.2 ลักษณะทางปฐพีวิทยา

ลักษณะของดินและชนิดของดินในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาค้อ แบ่งเป็นชุดดินได้ดังนี้

1.2.1 ดินเชียงใหม่ (CM: Chiang series)

ดินเชียงใหม่พบบริเวณที่ราบสองฟากฝั่งตามแนวทำยของน้ำตกดินบนลึก 30 เซนติเมตร มีเนื้อดินเป็นดินร่วนสีน้ำตาลถึงน้ำตาลเข้ม ปฏิกริยาของดินเป็นกรดแก่ถึงกรดเล็กน้อย มีค่าของความเป็นกรดต่างประมาณ ๕.๕ – ๕.๖ ส่วนดินล่างมีลักษณะของดินร่วนเหนียวปนทราย ดินร่วนปนดินเหนียว ดินร่วนปนทราย หรือดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลปนแดงหรือสีน้ำตาลแก่ ปฏิกริยาของดินเป็นกรดจัดถึงกรดเล็กน้อย มีค่าของความเป็นกรดเป็นต่างประมาณ ๕.๐ – ๖.๕

1.2.2 ดินชุดดงยางเอน (Don: Dong Yang En series)

ดินชุดดงยางเอนพบบริเวณที่ราบสองฟากฝั่งตามแนวทำยของน้ำตกดินบนลึก 30 เซนติเมตร มีเนื้อดินเป็นดินร่วนสีน้ำตาลถึงน้ำตาลเข้ม ปฏิกริยาของดินเป็นกรดแก่ถึงกรดเล็กน้อย มีค่าของความเป็นกรดต่างประมาณ ๕.๕ – ๕.๖ ส่วนดินล่างมีลักษณะของดินร่วนเหนียวปนทราย ดินร่วนปนดินเหนียว ดินร่วนปนทราย หรือดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลปนแดงหรือสีน้ำตาลแก่ ปฏิกริยาของดินเป็นกรดจัดถึงกรดเล็กน้อย มีค่าของความเป็นกรดเป็นต่างประมาณ ๕.๐ – ๖.๕

1.2.3 ดินชุดแม่สาย (Ms: Mae series)

ดินชุดแม่สายพบบริเวณตอนท้ายของน้ำตกบริเวณที่ราบเกิดจากการทับถมตะกอนลำน้ำ ดินบนหนา ๑๐ – ๓๐ เซนติเมตร มีลักษณะเนื้อดินเป็นดินร่วนถึงดินร่วนเหนียวปนทรายแป้งสีเข้มมากของน้ำตลปนเทาจนถึงสีน้ำตาลเข้ม ปฏิกริยาของดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง มีค่าของความเป็นกรดประมาณ ๕.๐ – ๗.๐

1.2.4 ดินชุดด่านซ้าย (Ds: Dan Sai series)

ดินชุดด่านซ้ายพบบริเวณเหนือน้ำตกและแหล่งต้นน้ำลำธาร เกิดจากการสลายตัวดินบนมีลักษณะเนื้อดินเป็นดินทรายถึงดินร่วน สีน้ำตาล สีน้ำตาลเข้ม จนถึงสีน้ำตาลเข้มของน้ำตลปนเหลือง ปฏิกริยาของดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดปานกลางมีค่าของความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๐ – ๖.๐ ส่วนดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีแดงปนเหลืองจนถึงสีแดงปฏิกริยาของดินเป็นกรดจัด มีค่าของความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๔.๕ – ๕.๐

1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

มีลักษณะเป็นภูเขายาวตามแนวจากทิศเหนือไปทิศใต้ ตอนบนสุดเป็นภูเขาสูงมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง ๑๕๕ – ๑,๕๙๓ เมตร เนื่องจากภูเขาในแถบนี้เป็นภูเขาที่เกิดจากการยกตัวในอดีต ทำให้มีลักษณะเป็นภูเขาหินทราย และมีที่ราบอยู่บนยอดเขา เช่น ภูทับเบิก แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นภูสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ๑,๗๘๖ เมตร และบริเวณตอนใต้ในเขตอำเภอเขาค้อ และอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ บริเวณภูเขาจะมีลักษณะเป็นสันเขายาวลาดลงทางทิศเหนือ – ตะวันตก แต่บริเวณเชิงเขาค้อในเขตอำเภอหล่มเก่า อำเภอหล่มสัก อำเภอเขาค้อทางด้านตะวันตกจะเป็นหน้าผาสลับซับซ้อน อันเนื่องมาจากเกิดการกัดเซาะและเกิดการสไลด์ของดิน เนื่องจากมีลักษณะเป็นหินทรายที่ยังจับตัวกันไม่แน่น

1.4 ลักษณะทางอุทกวิทยา

พื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาค้อประกอบด้วยเทือกเขาแผงม้า เขาผาช่อนแก้ว เขาน้ำก้อใหญ่ เป็นป่าตามมาตรา ๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช ๒๔๘๔ เทือกเขาไปลกหล่น ชุมแพ เขาย่า เขาใหญ่ เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาไปลกหล่นและป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาปางก่อและป่าวังชมพู เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่เป็นลุ่มน้ำสำคัญ ๒ ใน ๒๕ ลุ่มน้ำของประเทศไทย คือลุ่มน้ำป่าสัก และลุ่มน้ำน่าน

1.5 พืชพรรณและสัตว์ป่า

สภาพอุทยานแห่งชาติเขาค้อเป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน ครอบคลุมพื้นที่ที่มีความสูงตั้งแต่ ๑๕๕ – ๑,๗๕๓ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง จึงทำให้เกิดมีสภาพป่าที่แตกต่างกัน จำแนกป่าป่าออกเป็น ๖ ชนิด คือ ป่าสนเขา ป่าดิบเขา ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง และสวนป่าของรัฐ พันธุ์ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ยางนา ประดู่ สัก แดง มะค่าโมง เต็ง รัง ตะเคียนทอง ยมหิน ก่อ ไม้ชนิดต่างๆ สมุนไพรรักษาโรค และกล้วยไม้ป่าต่างๆ

สัตว์ป่าที่สำคัญ ได้แก่ ช้างป่า กระทิง เสือไฟ เสี่ยงผา หมูป่า กระเจง กระต่าย ค่าง อีเห็น ตะกวด ไก่ป่า ลิงลม งูชนิดต่างๆ นกนานาชนิด และความหลากหลายชนิดของผีเสื้อ

1.6 ลักษณะภูมิอากาศ

เขาค้อได้รับสมญานามว่า เมืองแห่งขุนเขาและทะเลหมอก ดินแดนสวิสเซอร์แลนด์เมืองไทย มีภูมิอากาศเหมือนกับยุโรปตอนกลาง ทำให้นักท่องเที่ยวที่มีความรู้สึกสบายเป็นพิเศษเมื่อได้มาพักผ่อนที่เขาค้อ เนื่องจากมีลักษณะภูมิอากาศเย็นตลอดทั้งปี โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ย ๒๑.๙๓ องศาเซลเซียส ในช่วงฤดูหนาว อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ระหว่าง ๔-๘ องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนประมาณ ๑,๔๒๕.๗๔ มิลลิเมตรต่อปี และมีวันฝนตกประมาณ ๑๒๖ วันต่อปี

1.7 ลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาค้อ

ประกอบด้วยสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีหลายชนิด ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งมีความโดดเด่น และดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติเขาค้อมีทรัพยากรการท่องเที่ยว ดังนี้

1.7.1 น้ำตกธารทิพย์ ตั้งอยู่ตำบลบึงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จากหลักกิโลเมตร 250 ทางหลวงหมายเลข 21 (สระบุรี-หล่มสัก) สี่แยกบึงน้ำเต้า เข้าไปทางหลวงหมายเลข 2302 (สายบึงน้ำเต้า – ทุ่งสมอ) ระยะทาง 4 กิโลเมตร และมีทางแยกเข้าน้ำตกระยะทาง 3.4 กิโลเมตร สภาพน้ำตกเป็นน้ำตกชั้นเดียวสูงประมาณ 26 เมตร กว้างประมาณ 30 เมตร ตลอดเส้นทางจะมีจุดให้ศึกษาธรรมชาติ มีน้ำไหลตลอดปี บริเวณหน้าน้ำตกจะมีแอ่งน้ำขนาดใหญ่และมีหาดทรายสวยงาม เหมาะสำหรับการเล่นน้ำ

1.7.2 จุดชมวิวกว๊านซอนแก้ว ตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข 12 (หล่มสัก-พิษณุโลก) ภายในหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติเขาค้อที่ ขค ๒ (ผาซอนแก้ว) ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อท้องที่ตำบลแคมป์สน อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นจุดชมวิที่มีลักษณะทิวทัศน์สวยงาม สภาพอากาศเย็นสบายสามารถมองเห็นทะเลหมอกยามเช้า และยอดภูทับเบิก

1.7.3 น้ำตกห้วยใหญ่ อยู่ในเขตตำบลท่าพล อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ การเดินทางยังไม่สะดวก อยู่ในช่วงสำรวจเพิ่มเติม จากบริเวณบ้านอมชี ตำบลท่าพล ไปทางตะวันตกเข้าไปตามทางลูกรัง ระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร เดินเท้าต่ออีกประมาณ 4 กิโลเมตร หรือเดินป่าจากน้ำตกธารทิพย์ ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ ความสูงประมาณ 12-20 เมตร

1.7.4 น้ำตกหิมาลัย เป็นน้ำตกที่ค้นพบใหม่ อยู่ในท้องที่ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กั้นระหว่างอุทยานแห่งชาติเขาค้อกับเขตห้ามล่าสัตว์ป่าวังโป่ง-ชนแดน เป็นน้ำตกชั้นเดียว มีความคล้ายกับน้ำตกแก่งโสภา มีแอ่งน้ำสามารถเล่นน้ำได้ มีสัตว์ป่ามากกว่า 100 ชนิด ระยะทางเข้าไปประมาณ 20 กิโลเมตรจากพระตำหนักเขาค้อ น้ำตกมีความสวยงามเหมาะแก่การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบผจญภัย

1.7.5 น้ำตกเพชรไนไฟ (ลำน้ำเสด็จแห้ง) เป็นน้ำตกที่มีความสวยงามท่ามกลางธรรมชาติ ระยะทางจากอุทยานแห่งชาติเขาค้อ ประมาณ 25 กิโลเมตร

1.7.6 น้ำตกตาดฟ้า เป็นน้ำตกชั้นเดียว มีความสูงประมาณ 40 เมตร ตั้งอยู่ทางตอนเหนือในเขตอำเภอหล่มสัก และอำเภอหล่มเก่า

1.7.7 จุดชมวิวดอยน้ำเพียงดิน ตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข 2331 เป็นจุดชมวิวยอดนิยมมองเห็นภูเขาน้ำก้อใหญ่และเขาย่าภูหลวง ภูหอ ภูกระดึง

1.7.8 จุดชมวิวเขาย่า ยอดเขาย่าเป็นที่ตั้งของพระตำหนักเขาค้อ มีจุดชมวิวยอดนิยมสามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์โดยรอบได้ แบบ 360 องศา

1.7.9 จุดชมวิวกุ๊ทับเบิก ตั้งอยู่บ้านทับเบิก ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า อยู่ทางตอนบนของพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาค้อ เป็นน้ำตกชั้นเดียว มีความสูงประมาณ 200 เมตร พิกัด 47Q 0726695E1871286N ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 985 เมตร

1.7.10 จุดชมวิวเขาโปลกหล่น ตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข 2302 (บึงน้ำเต้า-ทุ่งสมอ) ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 1,000 เมตร เป็นลานดินบนยอดเขาและป่าสน มองทิวทัศน์ได้รอบทิศทาง จะมองเห็นอำเภอเขาค้อทั้งอำเภอ

1.8 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นภารกิจหนึ่งของพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ที่จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับประสบการณ์นันทนาการที่ดี และยังเป็นต้องบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นแหล่งกิจกรรมของการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนต่อไปอีกด้วย จึงต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นเป็นสำคัญ ปัจจุบันนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยค่อนข้างมีบทบาทอย่างมาก โดยเฉพาะการ

ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จึงทำให้อุทยานแห่งชาติได้รับผลกระทบค่อนข้างมาก ดังนั้นการวางแผนการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาค้อ จึงจำเป็นต้องศึกษาทั้งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

1.9 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของพืชวงศ์กล้วยไม้

(สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช : คู่มือศึกษากล้วยไม้ป่า เล่ม 1)

1.9.1 นิเวศวิสัย กล้วยไม้เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว (monocotyledon) ลักษณะเป็นพืชล้มลุกอายุหลายปี (herbaceous perennial) ขึ้นบนดิน (terrestrial) หรือเป็นพืชอิงอาศัย (epiphyte) มีบางชนิดเป็นพืชกินซาก (saprophyte) เจริญงอกงามได้ดีในเขตอบอุ่นหรือเขตร้อนชื้น

1.9.2 ราก เป็นระบบรากพิเศษ (adventitious root) ในกล้วยไม้อิงอาศัยมีรากแบบรากอากาศ (aerial root) ส่วนกล้วยไม้ดินบางชนิดมีรากช่วยสะสมอาหาร หรือมีรากแบบหัวใต้ดินคล้ายเหง้าหรือไหล หรือมีรากแตกออกเป็นกระจุกที่โคนลำต้น

1.9.3 ลำต้น การเจริญเติบโตของกล้วยไม้มี 2 แบบ อาจเจริญเติบโตขึ้นไปทางส่วนยอด (monopodial) และเจริญเติบโตทางข้าง (sympodial) ลำต้นที่แท้จริงมีลักษณะคล้ายเหง้า (rhizome) ลักษณะเป็นแกนแข็งมีเนื้อไม้ อาจตั้งตรงหรือเลื้อย หรือเกาะติดบนต้นไม้อื่น และมีส่วนของลำต้นเทียมลักษณะโป่งพองหรืออวบน้ำ เรียกว่า ลำลูกกล้วย (pseudobulb) ทำหน้าที่ในการพยุคลำต้น และการเก็บสะสมน้ำและอาหาร

1.9.4 ใบ ใบเดี่ยว อวบหนา อุ่มน้ำ เรียงสลับ (alternate) มีบ้างที่เรียงตรงข้าม (opposite) หรือวงรอบ (whorl) โดยมีโคนใบโอบรอบลำต้น แผ่นใบ (blade) รูปไข่ (ovate) รูปใบหอก (lanceolate) หรือรูปวงกลม (orbicular) สีเขียวหรือสีเข้มเกือบดำ

1.9.5 ช่อดอก แบบช่อเชิงลด (spike) ช่อกระจุก (raceme) หรือช่อแยกแขนง (panicle) บางชนิดเป็นดอกเดี่ยว (solitary) อาจออกจากปลายยอด หรือจากซอกใบใกล้ปลายยอด ดอกมีขนาดใหญ่เห็นชัด สีสดสวยงามมาก และมักมีกลิ่นหอม ดอกย่อยสมบูรณ์เพศ รูปทรงดอกสมมาตรด้านข้าง (zygomorphic flower) ก้านดอกมักบิด วงกลีบเลี้ยงมี 3 กลีบ แยกอิสระ รูปร่างและสีสั้นค่อนข้างคล้ายคลึงกัน วงกลีบดอกมี 3 กลีบ แยกหรือติดเชื่อมกัน กลีบที่อยู่ด้านข้างมีลักษณะคล้ายกลีบเลี้ยง แต่กลีบกลางมักมีขนาดใหญ่ ปลายกลีบแผ่ผายกว้างและห้อยย้อยเรียกว่ากลีบปาก (lip หรือ labellum) ตอนโคนของกลีบมักพองป่อง เป็นตุ่มกระพุ่มและงอนออกมาหาหน้าดอก เรียกว่าคางหรือเดือย (spur) และมักพบเนื้อเยื่อที่ทำหน้าที่สร้างสารให้กลิ่นหรือผลิตน้ำหวานที่ส่วนฐานของกลีบ

1.9.6 เกสรเพศผู้ มีจำนวน 1 – 2 อัน เกสรเพศผู้เกสรเพศเมียเชื่อมติดกัน (gynandrous) ถ้าเป็นดอกที่มีเกสรอันเดียวจะมีแกนลำนำอับเกสรไปติดกับเกสรตัวเมีย ซึ่งยื่นเป็นจะงอยออกไป ถ้าเป็นดอกที่มีเกสร 2 อัน อับเกสรจะติดอยู่กับลำจะงอยของยอดเกสรตัวเมียนั้นเลย ลำแท่งของก้านเกสรที่เชื่อมรวมกันนี้เรียกว่าเส้าเกสร (column หรือ gynostegium) อับเรณูมี 2 ห้อง ละของเรณูรวมตัวกันเป็นก้อนขี้ผึ้งนุ่มๆ เรียกว่าก้อนเรณู (caudicle) ซึ่งจะเป็นสายนำไปติดกับปุ่มจานเหนียว ตอนโคนเรียกปุ่มจานนี้ว่า retinacula disc

1.9.7 เกสรเพศเมีย มีรังไข่ (ovary) 1 อัน อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) ภายในมีห้องเดียว มีออวุลจำนวนมาก ยอดเกสรเพศเมีย (stigma) มี 3 อัน ลักษณะเป็นตุ่มเหนียวและทำหน้าที่สมบูรณ์เพียง 2 อัน อีก 1 อัน ที่เหลือจะแปรสภาพไปเป็นลำจะงอย พุงเหนือกลิบปาก ลำจะงอยนี้เรียกว่า rostellum ทำหน้าที่กันมิให้ก้อนเรณูของดอกเดียวกันโน้มมาแตะกับยอดเกสรตัวเมีย เกสรเพศเมีย 2 อัน ที่สมบูรณ์นั้น จะผนังเหนียวติดกับพลาเซนตาตามแนวตะเข็บ (3-parietal placentation)

1.9.8 ผล แบบผลแห้งแตก (capsule) มักแตกตามยาวเป็น 3 หรือ 6 พู มีรูปร่างหลากหลายทั้งรูปทรงกระบอกยาวรูปกลม รูปไข่ หรือรูปรี เมื่อยังอ่อนจะมีสีเขียว และเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเมื่อแก่

1.9.10 เมล็ด มีขนาดเล็กมาก และมีจำนวนมาก ไร้เอนโดสเปิร์ม (exalbuminous) ต้นอ่อนขนาดเล็กและเจริญเข้ามา

1.10 การใช้ประโยชน์จากพื้นป่าอุทยานแห่งชาติเขาค้อ

การท่องเที่ยวเพื่อชมกล้วยไม้ในเขตอุทยานเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ถือว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยว ที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม แห่งประเทศไทย, 2539)

การใช้ประโยชน์จากพื้นป่าอุทยานส่วนใหญ่ไม่เป็นที่ไปตามกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้ ทั้งนี้เนื่องจากการอยู่ร่วมกันระหว่างป่ากับชุมชนในพื้นที่ต่างๆ เช่น ชุมชนในตำบลสวนเขื่อน ตำบลป่าแดง ตำบลช่อแฮ ในเขตอำเภอเมืองแพร่ และชาวบ้านในชุมชนท่าแฝก ตำบลนางพญา ตำบลน้ำหมัน ตำบลจริม ตำบลท่าปลา ตำบลผาเลือด ในเขตอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยชาวบ้าน

สามารถเข้าไปเก็บหาทรัพยากรพรรณพืชในพื้นที่ป่าชุมชนทำเยื่อ เพื่อประโยชน์เพื่อการบริโภคในครัวเรือนและขาย พรรณพืชดังกล่าวนี้รวมทั้งการเข้าไปเก็บกล้วยไม้เพื่อนำมาขายด้วย ส่วนใหญ่เป็นกล้วยไม้พันธุ์เอื้องผึ้งและเขาแกะ(กวินธร เสถียร และคณะ, 2555) แต่ถ้ามีการปล่อยให้เก็บกล้วยไม้มาขาย ก็อาจทำให้กล้วยไม้สูญพันธุ์ได้ บางชุมชนชาวบ้านช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ โดยสร้างกฎเกณฑ์ข้อห้ามของชุมชนที่จะไม่ทำลายป่า เก็บกล้วยไม้มาขาย แต่ชาวบ้านก็ยังทำลายป่า (กวินธร เสถียร และคณะ, 2555) ตัวอย่างเช่น เอื้องเขาแกะที่กำลังจะสูญพันธุ์ ดังนั้นทางเลือกในการอนุรักษ์อีกทางไม่ทำให้กล้วยไม้สูญพันธุ์คือ การขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อจะสามารถนำมาช่วยเพิ่มปริมาณของกล้วยไม้หลายชนิดได้เป็นอย่างดี(กิตติ บธิพิพมา, 2555) แต่การเกิดพันธุ์กล้วยไม้ใหม่ ๆ นั้นส่วนมากเกิดจากในป่า ถ้าสภาพป่าไม่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของกล้วยไม้ป่าแล้ว ผลก็คือการที่จะได้พันธุ์กล้วยไม้ป่าชนิดใหม่ ๆ ก็น้อยตามไปด้วย แล้วนอกจากนั้นความต้องการพันธุ์กล้วยไม้ป่าเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมน้ำหอมมีเพิ่มมากขึ้น(ดวงใจ ศุขเฉลิม, 2012) มีผลให้ราคากล้วยไม้ป่าพันธุ์ที่เกิดขึ้นใหม่มีราคาสูง ยิ่งทำให้มีแรงจูงใจให้ชาวบ้านเก็บกล้วยไม้ป่าออกมาจำหน่ายมากขึ้น งานวิจัยนี้มีการดำเนินงานเพื่อให้ชาวบ้านที่อยู่ร่วมกับป่ามีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์กล้วยไม้ป่า ในเขตอุทยาน จะได้ไม่เก็บกล้วยไม้ป่าออกมาจำหน่าย

2. พันธุ์กล้วยไม้ชนิดต่างๆ ที่ขึ้นในประเทศไทย

รายงานการพบกล้วยไม้ในประเทศไทยมีการสำรวจพบพันธุ์กล้วยไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ๗ แห่ง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 1 แห่ง พบกล้วยไม้ทั้งหมด ๖๘ สกุล ๒๐๔ ชนิด ณ ระดับความสูง ๖๐๐ – ๒,๐๐๐ เมตร กล้วยไม้ป่าที่พบเห็นมากที่สุดได้แก่ เอื้องสายน้ำผึ้ง กุหลาบกระเปาะเปิด เอื้องผึ้ง เอื้องคำ และสิงโตรวงข้าว ส่วนกล้วยไม้ที่พบจำนวนมากที่สุด ณ ระดับความสูง ๑,๒๐๐ เมตรขึ้นไป ได้แก่ สกุลเอื้องลำต่อ และสกุลสิงโตกรอกตา กล้วยไม้ที่พบน้อยมากคือเอื้องจำปานาน (ประสูช โสมวิทิตกุล, 2010) และสำรวจพบกล้วยไม้ป่าบริเวณหมู่บ้านมณีพฤกษ์ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ช่วงปี 2548 ถึง กุมภาพันธ์ 2549 พบกล้วยไม้ป่ารวมทั้ง 27 สกุล รวม 63 ชนิดและไม่สามารถจำแนกชนิดได้ 1 ชนิดในสกุลช้าง ส่วนกล้วยไม้ที่พบมากที่สุดคือ สกุลหวาย 20 ชนิด สกุลสิงโต 10 ชนิด สกุลตะขาบขาว 6 ชนิด สกุลเอื้องลำต่อ และสกุลกระเริงระอ่อน สกุลละ 3 ชนิด สกุลเขาแพะ สกุลหมวกผึ้ง สกุลหางปลา และสกุลสามปอย สกุลละ 2 ชนิด และอีก 18 สกุล ที่สำรวจพบสกุลละ 1 ชนิด คือสกุลเอื้องกุหลาบ สกุลเอื้องปีกไก่ สกุลนกคุ้มไฟ สกุลกล้วยปลวก สกุลประกายพริก สกุลเอื้องหมากเลื่อม สกุลสังหิน สกุลงูเขียวปากม่วง สกุลมังกรทอง สกุลสร้อยระย้า สกุลช้าง สกุลหนวดพราหมณ์ สกุลเอื้องตาเข็ม สกุลเอื้องสีลา สกุลกระสุนพระอินทร์ สกุลสามก้อม สกุลเอื้องแมงมุม และสกุลเอื้องงาช้าง ตามลำดับ (อนุพันธ์ กงบังเกิด, สานิตย์ ศรีเจริญ, ธนากร

วษศา, 2007) รายงานการสำรวจพบกล้วยไม้ป่าที่ได้นำมาจำหน่ายบริเวณพรมแดนประเทศไทย-ลาว ณ ด่านช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการสำรวจพบว่ามี 4 วงศ์ย่อยที่มีรายงานพบในประเทศไทย คือ Cypridioideae พบ 1 สกุล 2 ชนิด, Epidendroideae พบ 8 สกุล 37 ชนิด, Orchidioideae พบ 1 สกุล 1 ชนิด และ Vandoideae พบ 10 สกุล 17 ชนิด(จำลองลักษณะ ดวงประสาท และสมคิด วิเศษวงษา, 2544) และในจังหวัดนครพนมพบกล้วยไม้ในป่าชุมชน 3 วงศ์ 10 สกุล 14 ชนิดในป่าชุมชนบ้านนางัว จังหวัดนครพนม เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชนยังยั่งยืนเพราะคนในชุมชนมีความฉลาดในการอนุรักษ์ และคนในชุมชนเคารพในข้อตกลงในการใช้ประโยชน์จากป่าและการปลูกป่าทดแทน(อมรา เขียวรักษา, สมจิตต์ รัตนอุดมโชค., จิราภรณ์ สุมังคะ, อนุวัฒน์ พูลแสงทรัพย์) นอกจากนี้กล้วยไม้ป่าที่พบที่บ้านกองดิน อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง จำนวน 8 ชนิด ได้แก่ เอื้องสาย (*Dendrobium aphyllum*) กล้วยไม้เหลืองจันทร์ (*Dendrobium friedericksianum*) กะเระร่อนปากเปิด (*Cymbidium finlaysonianum*) เอื้องโมก(*Papilionanthe teres*) เอื้องหวายแดง (*Renanthera coccinea*) ขายผ้าสีดำ (*Platyserium wallichii*) ข้างกระ (*Rhynchostylis gigantea*) เป็นต้น (ประสิทธิ์ วงษ์พรม และภานลิน กลิ่นวงศ์, 2009)

3. แนวคิดและทฤษฎี

3.1 แนวคิดในการพัฒนาโดยชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องที่เกี่ยวกับกล้วยไม้ป่า

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณเหนือเขื่อนภูมิพลคือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจากทุนทางธรรมชาติ ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาโครงการผลิตภัณฑ์ชุมชนและคืนกล้วยไม้สู่ป่าเพื่อส่งเสริมหมู่บ้านกล้วยไม้(ทิพาพร พิมพิสุทธิ, 2552)

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

เป็นแนวคิดหลักที่มีจุดเด่นในการนำมาใช้เป็นแนวทางในส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วนในชุมชน เป็นกระบวนการสร้างจิตสำนึกและเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา หรือแก้ปัญหาของชุมชนและการคืนอำนาจให้กับประชาชนในระดับฐานรากได้เข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมการพัฒนา ให้มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การตัดสินใจแก้ปัญหาของชุมชนโดยการรวมกลุ่มกันและเชื่อมโยงกลุ่มต่างๆ เป็นเครือข่ายหรือภาคีเพื่อแก้ไขปัญหาในระดับท้องถิ่น ซึ่งทำให้มีพลังในการต่อกรมากยิ่งขึ้นโดยในทุกระดับของการพัฒนาได้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แก่สมาชิก ด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การ

จัดทัศนศึกษาดูงาน การจัดฝึกอบรม การลงมือปฏิบัติและการสรุปทเรียนอย่างต่อเนื่อง ขึ้นตอนเหล่านี้ล้วนเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้มีความเข้มแข็งนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ในทุกด้าน

3.3 นิยามและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นแนวความคิดที่เพิ่งปรากฏขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ และยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นๆ ที่ให้ความหมายเช่นเดียวกัน ที่สำคัญได้แก่ Nature Tourism, Biotourism, Green Tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวดังกล่าวล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) ซึ่งจากการประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดาได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยว แบบยั่งยืนว่า "การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวน รักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย" โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยว ที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, ออนไลน์)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช(2555) เรื่อนำรู้เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติ.โดย สฤษฎี แสงอรุณ. นิยามและความหมายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นแนวความคิดที่เพิ่งปรากฏขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ และยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นๆ ที่ให้ความหมายเช่นเดียวกัน ที่สำคัญได้แก่ Nature Tourism, Biotourism, Green Tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวดังกล่าวล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) ซึ่งจากการประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดาได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยว แบบยั่งยืนว่า "การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวน รักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความ

งามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย" โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยว ที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้นๆ

กวินธร เสถียร และคณะ(2555) การใช้ประโยชน์ทรัพยากรพรรณพืชของชุมชนในพื้นที่เขื่อนสิริกิติ์ ผลการศึกษาพบว่า มีจำนวนชนิดพรรณพืชที่ชุมชนใช้ประโยชน์ทั้งหมด 37 ชนิด จำแนกการใช้ประโยชน์ 6 ด้าน ได้แก่ พืชผักพื้นบ้าน(จำนวน 15 ชนิด) พืชสมุนไพร ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ผล พืชเส้นใย และพืชให้เนื้อไม้ ส่วนผลการศึกษาด้านเส้นทางเก็บหาทรัพยากรพรรณพืช พบว่า มีเส้นทางเข้าไปใช้ประโยชน์ 2 เส้นทาง คือ เส้นทางห้วยสันตัดและเส้นทางห้วยด่าน โดยมีระยะทางเฉลี่ยประมาณ 6.3 กิโลเมตร ลักษณะการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพรรณพืชของชุมชน มุ่งเน้นเพื่อการยังชีพมากกว่ายึดเป็นอาชีพหลัก โดยเก็บหาตามฤดูกาล ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหารแก่คนในท้องถิ่น แม้จะมีการจำหน่ายผลผลิตจากป่าแต่เป็นเพียงการขายเพื่อเป็นรายได้เสริมเท่านั้น

กิตติ บธิพิพมา และคณะ(2555) Non-involvement of Activated Charcoal and Plant Growth Regulators in PLB Proliferation of *Rhynchosyilis coelestis* Rchb.f. เอื้องเขาแกะเป็นหนึ่งในกล้วยไม้ป่าที่มีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของประเทศไทย ดังนั้นการขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อสามารถนำมาช่วยเพิ่มปริมาณของกล้วยไม้หลายชนิดได้เป็นอย่างดี งานวิจัยนี้ศึกษาการชักนำให้เกิดและเพิ่มจำนวนโพรโทคอร์มไลค์บอดี (Protocorm-like Bodies: PLBs) ของเอื้องเขาแกะ โดยวิธีการเพาะเมล็ดซึ่งเจริญเต็มวัย เมื่อเพาะเลี้ยงเมล็ดเจริญเต็มวัยของเอื้องเขาแกะบนอาหารดัดแปลงสูตร(VWและ MS) ที่เติมและไม่เติมน้ำมะพร้าว 15 เปอร์เซ็นต์ ผลการศึกษาพบว่าเมล็ดแห้งของเอื้องเขาแกะสามารถเจริญไปเป็นโพรโทคอร์มไลค์บอดีได้มากที่สุดเมื่อเพาะบนอาหารดัดแปลงสูตร VW จำนวนโพรโทคอร์มไลค์ของเอื้องเขาแกะเพิ่มมากกว่า 30 เท่าบนอาหารสูตรนี้

จำลองลักษณะ ดวงประสาธและนายสมคิด วิเศษวงษา(2544) การศึกษากล้วยไม้ป่าที่นำเข้ามาโดยผ่านทางด่านช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า สกุลกล้วยไม้ป่าที่ได้นำมาจำหน่ายบริเวณพรมแดนประเทศไทย-ลาว ณ ด่านช่องเม็ก กล้วยไม้ที่มีการนำเข้านั้น พบ

กล้วยไม้ป่าจำนวน 4 วงศ์ย่อย ได้แก่ Cyripedioideae พบ 1 สกุล 2 ชนิด, Epidendroideae พบ 8 สกุล 37 ชนิด , Orchidioideae พบ 1 สกุล 1 ชนิด และ Vandoideae พบ 10 สกุล 17 ชนิด รวม 20 สกุล 57 ชนิด และเป็นสกุลที่มีรายงานการพบในประเทศไทย

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์(2554) การท่องเที่ยว: มิติแห่งศาสตร์บูรณาการ. พบว่า ความเคลื่อนไหวของนักท่องเที่ยวทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดวัฒนธรรม ปรัชญา ความเชื่อ ภาษา การแสดงออกทางความรู้สึกนึกคิด ความสนใจใฝ่รู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ และความแตกต่างทางกายภาพจากท้องถิ่นที่อยู่ประจำ นักท่องเที่ยวจึงเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันใน 2 สถานะ คือ การเป็นผู้มาเยือน (guest) และการเป็นเจ้าของบ้าน (host) การพบปะกันของทั้ง 2 ฝ่ายในลักษณะต่างกลุ่มกัน ในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ ย่อมทำให้ได้ความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกันไปในการพยายามทำความเข้าใจวัฒนธรรมของผู้อื่น เป็นการบูรณาการความคิดเห็นในทางสังคมและวิถีชีวิต ซึ่งมีทั้งเห็นด้วย และได้แย้ง นักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านต่างก็มีวัฒนธรรมเฉพาะตนอย่างเป็นทางการเป็นเอกลักษณ์ แต่ต้องมาร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยกัน อาทิ กิจกรรมการต้อนรับ การนำชมแหล่งท่องเที่ยว การซื้อสินค้าของที่ระลึก การสาธิตวิธีการทำอาหาร การแต่งกาย การแสดง ฯลฯ การบูรณาการความคิดเห็นนี้ต้องใช้หลักการและทักษะของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยการใช้ทักษะทางภาษา ทั้งคำพูดและท่าทางเพื่อให้เข้าใจ และยอมรับซึ่งกันและกันอย่างเป็นสากล การสื่อสารทางวัฒนธรรมในช่วงเวลาสั้นๆ ที่สร้างความประทับใจต่อกัน จึงกลายเป็นวัฒนธรรมการท่องเที่ยว (Tourism Culture) ที่ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวต้องเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชนชาติต่างๆ พฤติกรรมการบริโภค ความต้องการ การแสวงหาและการสร้างความพึงพอใจ เทคนิคในการเจรจาต่อรองและการจัดบริการด้วยจิตบริการที่เป็นเลิศ จึงจะทำให้กิจกรรมในธุรกิจการท่องเที่ยวมีการขยายตัวได้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยด้านการท่องเที่ยว

ดวงใจ ศุขเฉลิม(2552) ความหลากหลายของพืชกลิ่นหอมและเครื่องเทศในประเทศไทย. มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาความหลากหลายของพืชให้กลิ่นหอม และเครื่องเทศในประเทศไทย เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ และอนุรักษ์ จากการศึกษา พบพืชที่ให้กลิ่นหอม จำนวน 367 ชนิด 208 สกุล 65 วงศ์ เป็นพืชวงศ์กล้วยไม้ 28 ชนิด

ธนากร วงษ์ศา และคณะ(2556) การศึกษาความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมของกล้วยไม้สกุลช้าง. การศึกษาความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมของกล้วยไม้สกุลช้าง โดยใช้เครื่องหมายโมเลกุล AFLP พบว่า

มีไพรเมอร์ EcoRIMsel จำนวน 15 คู่ไพรเมอร์ สามารถแยกความแตกต่างของตัวอย่างที่ศึกษาทั้ง 23 ตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่ากล้วยไม้สกุลช้าง 4 กลุ่ม ให้แถบดีเอ็นเอทั้งหมด 1,522 แถบ เป็นแถบที่ให้ความแตกต่างระหว่างตัวอย่าง 1,504 แถบ คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ Polymorphism เท่ากับ 98.72 เปอร์เซ็นต์ การจัดกลุ่มความสัมพันธ์ด้วยวิธี UPGMA และ PCoA พบว่าสามารถจัดแบ่งกลุ่มย่อยของไอยเรศ (*R. retusa*) และ ไอยเรศน่าน (*Rhynchostylis* sp.) ได้อย่างชัดเจน

ประทีป มูลเกา (2548) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บนพื้นที่สูง: กรณีศึกษาศูนย์วัฒนธรรมชาวเขา หมู่บ้านดอยเลี่ยม ตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อศึกษาผลกระทบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการดำเนินงานศูนย์วัฒนธรรมชาวเขาหมู่บ้านดอยเลี่ยม ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานของกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มองค์กรที่เป็นทางการ ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการศูนย์วัฒนธรรมชาวเขาหมู่บ้าน และกลุ่มองค์กรที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ กลุ่มองค์กรที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากการยอมรับนับถือของคนภายในหมู่บ้าน คือ หมอผี ผู้อาวุโส หมอสมุนไพร เป็นผู้ซึ่งมีบทบาทในเรื่องของการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชนเผ่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว เป็นไปด้วยความสมัครใจ สมาชิก ชุมชน และผู้นำให้ความร่วมมืออย่างพร้อมเพียง การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องคือ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นผู้สนับสนุนในด้านงบประมาณและการประชาสัมพันธ์ การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องให้หน่วยงานภาครัฐ มีส่วนร่วมในการดำเนินการ เพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ การประสานงาน ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน การบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชน คณะกรรมการศูนย์วัฒนธรรมชาวเขาหมู่บ้าน ดอยเลี่ยม และกลุ่มองค์กรในชุมชนสามารถจัดการท่องเที่ยวได้เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ วิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่สามารถช่วยเหลือสนับสนุน ให้คำปรึกษาแนะนำได้เป็นอย่างดี มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการได้รับความร่วมมือจากกลุ่มองค์กรต่างๆ การมีส่วนร่วมของชุมชนควรมีการกระตุ้นปลูกจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยว ผลกระทบของการจัดการท่องเที่ยว ผลกระทบที่เกิดขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างผลกระทบในทางบวก และผลกระทบในทางลบแล้ว ผลกระทบในทางด้านบวกมีมากกว่าผลกระทบในทางลบ

ประสิทธิ์ วงษ์พรม และภานลิน กลิ่นวงศ์(2552) การใช้ประโยชน์จากพืชป่าที่บ้านกองดิน อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง. การศึกษาเน้นการใช้ประโยชน์จากพืชป่าด้วยภูมิปัญญาของชาวบ้านในชุมชน ประกอบด้วยพืชป่าจำนวน 290 ชนิด 214 สกุล 86 วงศ์ เป็นพืชที่ชุมชนบ้านกองดินนำมาใช้ประโยชน์จำนวน 202 ชนิด 161 สกุล 71 วงศ์ แบ่งพืชป่าตามลักษณะการใช้ประโยชน์ในชุมชนเป็น 5 รูปแบบ คือ พืชที่กินได้ 51 ชนิด พืชสมุนไพร 24 ชนิด พืชที่ใช้เป็นวัสดุก่อสร้าง 53 ชนิด พืชที่ใช้ในการประดับตกแต่งสวนและภูมิทัศน์ 35 ชนิด พืชใช้เป็นเชื้อเพลิง 36 ชนิด และใช้ในรูปแบบอื่นๆ 30 ชนิด

ประสุข ไชยวิฑิตกุล(2553) ความหลากหลายของชนิดกล้วยไม้ป่าเมืองน่าน. ศึกษาความหลากหลายของกล้วยไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า วนอุทยานและพื้นที่ป่าชุมชนของจังหวัดน่าน ในระดับความสูง 600-2,000 เมตร พบกล้วยไม้ทั้งหมด 68 สกุล 204 ชนิด สกุลกล้วยไม้ที่พบประกอบด้วย Dendrobium 47 ชนิด Bulbophyllum 14 ชนิด Eria 11 ชนิด Cleisostoma 9 ชนิด และ Vanda 8 ชนิด กล้วยไม้ที่พบเห็นมากที่สุดได้แก่ เอื้องสายน้ำผึ้ง กุหลาบกระเปาะเปิด เอื้องผึ้ง เอื้องคำ และสิงโตรวงข้าว ตามลำดับ กล้วยไม้ที่พบจำนวนมากที่สุดอยู่ที่ระดับความสูง 1,200 เมตรขึ้นไป ได้แก่ สกุลเอื้องลำต่อ และสกุลสิงโตกรอกตา สำหรับเอื้องจำปาน่าน พบจำนวนน้อยมากในป่าดิบเขาและป่าดิบชื้นในเขตอุทยานแห่งชาติดอยภูคาและอุทยานแห่งชาติขุนน่าน

ปิยะพร แสนสุข และเลิศชาย สาทรมมา(2549) การขยายพันธุ์กล้วยไม้ป่ากะเหรี่ยงร้อนในหลอดทดลอง. ศึกษาผลของอาหารต่อการเจริญเติบโตโดยนำต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเมล็ดในสภาพปลอดเชื้ออายุ 3 เดือน ขนาด 0.3 ซม. นำมาเพาะเลี้ยง พบว่า ต้นอ่อนกล้วยไม้ป่ากะเหรี่ยงร้อนเกิดยอดได้ดีที่สุดบนอาหารที่เติม NAA 0.1 มก./ล ร่วมกับ BA 2.5 มก./ล โดยมีจำนวนยอดเฉลี่ย 2.4 ยอดต่อต้น ส่วนการชักนำให้เกิดราก พบว่าต้นอ่อนที่เพาะเลี้ยงบนอาหารที่เติม IBA 1 มก./ล เกิดรากได้ดีที่สุด 100 %

พงศ์ยุทธ นวลบุญเรือง พิทักษ์ พุทธรชัช และอภิชาติ ชิตบุรี(2550) การขยายพันธุ์กล้วยไม้ป่าบางชนิดโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันกล้วยไม้ป่าที่มีลักษณะสวยงามมีการเก็บออกมาจำหน่าย ทำให้มีปริมาณที่ลดลงอย่างรวดเร็ว โครงการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเทคนิคการขยายพันธุ์กล้วยไม้ป่าโดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อให้เหมาะสมสำหรับชาวบ้านและเกษตรกร และถ่ายทอดความรู้ที่ได้สู่ระดับชุมชนที่เกี่ยวข้องเพื่อทดแทนการลักลอบนำกล้วยไม้ออกจากป่าการ

เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อกล้วยไม้ได้ศึกษาจากพันธุ์กล้วยไม้ 3 ชนิด ได้แก่ เอื้องสายน้ำผึ้ง เอื้องแก้วแก้ว และ เอื้องสายสามสี

ภูษิต ฉัตรวิริยาวงศ์ และคณะ(2551) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวป่าดงนาทาม ต.นาโพธิ์กลาง อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี. ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานกลุ่มของผู้นำทางท่องเที่ยว มีปัญหาเรื่องการรวมกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง สมาชิกกลุ่มลดลง มีการจัดลำดับในการนำเที่ยวไม่เป็นระบบ ทำให้เกิดความขัดแย้งกันของผู้นำทางท่องเที่ยว สำหรับแนวทางในการบริหารงานกลุ่มในอนาคต กลุ่มฯเห็นว่าจะต้องดำเนินการจัดกลุ่มกันใหม่ โดยให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น จัดให้มีการอบรมเสริมความรู้สมาชิกกลุ่มอย่างน้อยปีละครั้ง จัดให้มีการประชุมกลุ่มทุกเดือน จัดระบบคิวผู้นำทางท่องเที่ยวให้ชัดเจน และให้มีผู้ทำหน้าที่ประจำศูนย์บริการท่องเที่ยวทุกวัน

มาลินี หาญยุทธ(2554) รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวกรณีศึกษา : ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน. ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว อบรมเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยว พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้มาตรฐาน การรักษาความปลอดภัย ระบบสาธารณสุขปลอดภัย การขนส่งให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และพัฒนาความรู้ให้บุคลากรในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชน การรักษาความสะอาด และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงาม การสร้างเครือข่ายและเส้นทางท่องเที่ยวให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดและใกล้เคียง

ยงยุทธ สุยานะ(2553) โครงสร้างองค์ประกอบของป่า และการใช้ประโยชน์จากป่าของชุมชน: กรณีศึกษา ป่าชุมชนบ้านใหม่จัดสรร ตำบลร่องเข้ อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่. ผลการศึกษาการใช้ประโยชน์จากป่าได้มาจาก 2 วิธี วิธีแรกได้จากแปลงศึกษาแบบ quadrat method และวิธีที่สองได้จากการสัมภาษณ์และจัดเวทีชุมชน เพื่อพัฒนาแนวทางในการจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาของวิธีแรกพบว่า ป่าชุมชนฯ เป็นป่าเต็งรัง มีการจัดชั้นเรือนยอดของพันธุ์ไม้ออกเป็น 2 ชั้น เรือนยอด มีจำนวนของชนิดพันธุ์ไม้ 21 วงศ์ 35 สกุล 40 ชนิด ผลการศึกษาจากวิธีที่สอง พบว่า ชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนแบ่งเป็น 9 ประเภท คือ เห็ด 14 ชนิด ผักป่า 9 ชนิด ไม้ไผ่ 2 ชนิด ผลไม้ป่า 5 ชนิด ไข่มด 3 ชนิด ฟืน 3 ชนิด สมุนไพร 2 ชนิด หน่อไม้ 2 ชนิด และสัตว์ป่า 2 ชนิด โดยใช้เพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย ส่วนแนวทางในการจัดการป่าชุมชนฯให้สมดุลและยั่งยืน จะทำร่วมกับชุมชนอื่นที่อยู่ติดกัน ในการปลูกเสริมป่าตามแนวพระราชดำริในรูปแบบการปลูกป่า 3

อย่าง เพื่อประโยชน์ 4 อย่าง ปลูกพืชอาหารเสริมป่าในรูปแบบป่าพื้นบ้านแหล่งอาหารชุมชน สร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น ทำแนวกันไฟป่ารอบชุมชน และเสนอให้มีการแก้กฎระเบียบของคณะกรรมการป่าชุมชนบ้านใหม่จัดสรร เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันในการใช้ประโยชน์จากป่า

รัชนี เพ็ชรช้าง(2553) ผลของความเข้มข้นและระยะเวลาการให้โคลชิซินต่อการเจริญและจำนวนโครโมโซมของกล้วยไม้เอื้องเงิน. พบว่า ลำต้นใหญ่และโตกว่า ใบมีสีเขียวเข้มกว่า ส่วนความสูงและจำนวนใบของเอื้องเงินไม่แตกต่างกันกับชุดควบคุม การใส่สารละลายโคลชิซินเพิ่มขึ้นมีผลต่อความหนาและความยาวของใบ แต่ทำให้การรอดชีวิตของเอื้องเงินลดลง

สมบุญ ระดม(2549) องค์การชุมชนกับการอนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ป่า: กรณีศึกษาบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กำปองตั้งอยู่ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 900-1,800 เมตร มีสภาพป่าเป็นป่าดิบแล้งจนถึงป่าดิบเขา อยู่สลับกัน มีอากาศเย็น สภาพพรรณไม้จะไม่ผลัดใบและมีสีเขียวตลอดปี พบกล้วยไม้ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กำปองทั้งหมด 33 สกุล แยกเป็นชนิดได้ 87 ชนิด มีทั้งอิงอาศัยอยู่ตั้งแต่บนดิน บนหิน และส่วนใหญ่พบบนต้นไม้ การเจริญเติบโตของกล้วยไม้ขึ้นอยู่กับปริมาณแสงแดดที่ส่องลงมา ทำให้ป่าที่มีลักษณะโปร่ง แสงสว่างส่องถึง ทำให้มีการเจริญเติบโตของกล้วยไม้มากกว่าป่าที่มีต้นไม้หนาแน่นมีเรือนยอดหลายชั้น นอกจากนี้องค์การชุมชนมีบทบาทสำคัญในการช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าและทรัพยากรกล้วยไม้ ทำให้ความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ป่ายังคงมีอยู่มาก

สุมิตรา สุปินราช(2550) การสำรวจกล้วยไม้ป่าเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ในจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า จากสภาพของจังหวัดที่เป็นเมืองภูเขาที่มีความงดงามตามธรรมชาติ มีความหลากหลายทางทรัพยากรชีวภาพ โดยเฉพาะกล้วยไม้ป่า เหมาะแก่การสำรวจจำแนกชนิดพันธุ์และอนุรักษ์ให้คงอยู่ เพื่อสร้างเสริมการท่องเที่ยวและส่งผลให้ชาวบ้านมีรายได้จากการพานักท่องเที่ยวเดินป่า ผลการสำรวจกล้วยไม้ป่าพบ 24 สกุล จำแนกได้ 38 ชนิด ส่วนมากเป็นกล้วยไม้รากอากาศที่พบขึ้นอยู่บนต้นไม้ ช่วงที่พบดอกบานมากคือ เดือนมกราคม-พฤษภาคม

สุนทอน ไชสงคาม(2553) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษา บ้านเกียดไฉ่ เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน

ลาว ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จและดำรงอยู่ได้เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เห็นถึงคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการอนุรักษ์และได้รับการท่องเที่ยว ทำให้มีรายได้เพิ่มจากการทำเกษตรและการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เจ้าหน้าที่ได้มีการอบรม ให้ความรู้กับผู้นำชุมชน และผู้นำชุมชนได้เผยแพร่ความรู้ต่อประชาชน ให้มีจิตสำนึกและเกิดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ ป่าไม้เพื่อการท่องเที่ยว และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากร ผู้นำชุมชนจึงได้มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ข้างขึ้นภูอาสา ชมป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เทียบชมบริเวณวัดภูอาสา เพราะบริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งวัตถุโบราณ ด้านปัญหาในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า ขาดแคลนเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาพยาบาลช้าง แหล่งอาหารช้าง และการขาดการประชาสัมพันธ์ในการดำเนินกิจกรรมของบ้านเกิดเลี้ยง ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐอย่างต่อเนื่อง จำนวนช้างที่ใช้ในการท่องเที่ยวลดลง ค่าบริการท่องเที่ยวยังไม่มีเกณฑ์ที่เหมาะสม และขาดการวางแผนรับการท่องเที่ยว

อนุพันธ์ กงบังเกิด สานิตย์ ศรีเวิญ และธนากร วงษ์ศา(2550) ความหลากหลายของกล้วยไม้บริเวณป่าชุมชนหมู่บ้านมณีพฤกษ์ ตำบลงอบ อำเภอกู่ช้าง จังหวัดน่าน. ผลการสำรวจกล้วยไม้พบจำนวน 3 วงศ์ย่อยคือ Spiranthoideae จำนวน 2 สกุล 2 ชนิด วงศ์ย่อย Orchidoideae จำนวน 1 สกุล 1 ชนิด และวงศ์ย่อย Epidendroideae จำนวน 24 สกุล 60 ชนิด รวมทั้งหมด 27 สกุล รวม 63 ชนิด และไม่สามารถจำแนกชนิดได้ 1 ชนิดในสกุลช้าง สกุลกล้วยไม้ที่พบมากที่สุด คือสกุลหวาย (Dendrobium) 20 ชนิด สกุลกุสุมโต 10 ชนิด สกุลตะขาบขาว 6 ชนิด สกุลเอื้องลำต่อ และสกุลกะเรกะร่อน สกุลละ 3 ชนิด สกุลเขาแพะ สกุลหมูกิ่ง สกุลหางปลา และสกุลสามปอย สกุลละ 2 ชนิด และอีก 18 สกุลพบสกุลละ 1 ชนิด คือ เอื้องกุหลาบ เอื้องปีกไก่ นกคุ้มไฟ กล้วยปลวก ประกายพริก เอื้องหมากเลื่อม สังกหิน ภูเขาปากม่วง มังกรทอง สร้อยระย้า ช้าง นวดพราหมณ์ เอื้องตาเข็ม เอื้องสีลา กระสุนพระอินทร์ สามก้อม เอื้องแมงมุม เอื้องงาช้าง

อภิชาติ ใจอารีย์.(2554). การพัฒนาหลักสูตรค่ายเยาวชนอนุรักษ์ป่าชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน บ้านพุเตย ตำบลท่าเสา อำเภอยะโยค จังหวัดกาญจนบุรี. ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาหลักสูตรมี 6 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ 4) การมีส่วนร่วมในการระดมทุน 5) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลและตรวจสอบ 6) การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ นำไปสู่หลักสูตร ค่ายเยาวชนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านพุ

เคย เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมค่ายเยาวชนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านพุเตย มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อมร บุตรเวียงพันธ์ (2548) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย ผลการวิจัยศึกษาพบว่า สภาพและลักษณะการดำเนินงานการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูกระดึง อุทยานแห่งชาติภูกระดึง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม มีบรรยากาศร่มรื่น และมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้แก่ หน้าผา ทุ่งหญ้า ป่าสน และน้ำตก มีการแบ่งโซนแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนมีระบบสาธารณูปโภคที่สะดวก และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ อัตราค่าธรรมเนียมบุคคล/ยานพาหนะ ซึ่งเรียกเก็บโดยแบ่งเป็นเกรด ของบุคคลและประเภทของยานพาหนะ และสิ่งที่ควรดำเนินการพัฒนาอย่างเร่งด่วน คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ปัญหาที่พบคือ สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย อีกทั้งรูปแบบการประชาสัมพันธ์ยังไม่สมบูรณ์เต็มรูปแบบ แนวทางที่ต้องแก้ไขควรจะต้องมีการจ้างผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมาดำเนินการ และควรมีการกำหนดแผนงานการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่เป็นกรดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวได้อย่างกว้างขวางขึ้น แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย คือ ด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ได้มาตรฐานการฝึกอบรม การจัดทำแผนงบประมาณการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้สวยงามตลอดไป

อมรา เขียวรักษา และคณะ(2553) การศึกษาและการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง ความหลากหลายและการใช้ประโยชน์จากพืชและเห็ดในป่า ชุมชนบ้านนางัว จังหวัดนครพนม สำหรับเยาวชน. ศึกษาระหว่างเดือนกันยายน 2551 – กุมภาพันธ์ 2552 โดยสำรวจเห็ด และพืชอีก 4 กลุ่มคือ สมุนไพร กล้วยไม้ วัชพืช และเฟิร์น ผลการสำรวจพบ กล้วยไม้ 3 วงศ์ 10 สกุล 14 ชนิด ชุมชนบ้านนางัวนำประดับอาคารบ้านเรือน การที่ป่าชุมชนโคกกุดเลาะยังคงมี ความหลากหลายทางชีวภาพอยู่มาก เพราะคนในชุมชนมีความชาญฉลาดในการอนุรักษ์ความสมบูรณ์ของป่าในหลายลักษณะ ด้วยความเคารพในข้อตกลงของคนในชุมชนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากป่า มีการแบ่งป่าเป็น สัดส่วน มีการอนุรักษ์น้ำ และผืนดินควบคู่ไปกับการปลูกไม้ทดแทนตามโครงการพระราชดำริ

อารีย์ แก้ววิจิตร(2554) การส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติสันกาลาคีรีให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศขององค์การบริหารส่วนตำบลบาโฮย อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ด้านการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เกิดปัญหาคืออุทยานฯไม่มีการ

ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์อย่างสม่ำเสมอ และไม่ได้ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้นจึงควรขอสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกฤดูกาล และควรร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลบาโฮย จัดทำประชาคมเพื่อสอบถามความต้องการ การของประชาชน ส่วนปัญหาที่ควรแก้ไขคือเส้นทางคมนาคมไม่สะดวก มีป้ายบอกทางน้อยเกินไป มีห้องน้ำน้อยและไม่สะอาด มีถังขยะน้อยเกินไป ไม่มีผู้ดูแลรักษาความสะอาด ไม่มีเจ้าหน้าที่เพื่อคอยดูแลรักษาความปลอดภัย ไม่มีป้ายบอกเตือนจุดเสี่ยงอันตราย ไม่มีการให้บริการอาหารเครื่องดื่ม และบริการจำหน่ายของที่ระลึก

อำนาจ คำตื้อ และคณะ(2546) รายงานการวิจัยการรวบรวมชนิดของกล้วยไม้ป่าและเฟิน ณ สถานที่ทดลองและฝึกอบรมเกษตรกรรมเขื่อนจุฬาภรณ์ ผลการวิจัยพบว่า กล้วยไม้และเฟิน จากป่าในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว ตลาดจำหน่ายพืช ในอุทยานเทคโนโลยีการเกษตรมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตลาดแก่งสะพือ จ.อุบลราชธานี ตลาดท่าเสด็จ จ.หนองคาย ตลาดอินโดจีน จ.มุกดาหาร ตลาดช่องเม็ก แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และตลาดจังหวัดไอสะเก็ด ราชอาณาจักรกัมพูชา ได้รวบรวมกล้วยไม้จำนวน 140 ชนิด สามารถจำแนกได้ 123 ชนิด จำแนกไม่ได้ 17 ชนิด ทั้งหมดเก็บรวบรวม ณ เรือนเพาะชำ ในสถานที่ทดลองและฝึกอบรมเกษตรกรรมเขื่อนจุฬาภรณ์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตำบลทุ่งลุยลาย อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey Research) ผสมผสานกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม Participation Action Research (PAR) ซึ่งผู้นำชุมชน ประชาชน และที่สำคัญคือเยาวชน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการดำเนินการวิจัยมีการใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยสามารถจำแนกตามวิธีการดำเนินงานวิจัยดังนี้

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนามัคคุเทศก์นำเที่ยวฯ

ประชากรในหัวข้อนี้คือเยาวชนในชุมชนบ้านเล่าที่จำนวน 36 คน

1.1.2 ประชากรที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชาชนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวฯ

ประชากรที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ มีจำนวน 76 คน

1.1.3 ประชากรของกล้วยไม้ป่าที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยคือ จำนวนกล้วยไม้ป่าที่จะทำการสำรวจพบในอุทยานแห่งชาติเขาค้อ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างก็จะสามารถจำแนกตามวิธีการดำเนินงานวิจัยดังนี้

1.2.1 **กลุ่มตัวอย่างของเยาวชน** โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากเยาวชนในชุมชนบ้านเล่าที่ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน(ตารางแสดงจำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ของ Krejcie and Morgan) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบพิจารณา (judgment sampling)

1.2.2 **กลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม** โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนในชุมชน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 63 คน(ตารางแสดงจำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ของ Krejcie and Morgan)

1.2.3 **กล้วยไม้ป่า** กลุ่มตัวอย่างก็คือประชากรทั้งหมดของกล้วยไม้ป่าฯ คือ จำนวนกล้วยไม้ป่าที่จะทำการสำรวจพบในอุทยานแห่งชาติเขาค้อ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) คู่มือข้อมูลกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานฯ 2) คู่มือข้อมูลความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเหตุการณ์การต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย 3) แบบประเมินทักษะการบรรยายให้ความรู้โดยรวมทั้งกล้วยไม้ป่าและประวัติสภาพพื้นที่

3. วิธีการเก็บข้อมูลและขั้นตอนการดำเนินงาน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจะได้มาจากการสำรวจพื้นที่ป่า จากแบบประเมินทักษะมัคคุเทศก์ และจากการจัดเวทีการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

3.1 การสำรวจกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ

การสำรวจกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ จะได้ข้อมูลภาพถ่ายจากการสำรวจกล้วยไม้ตามเส้นทางท่องเที่ยวและได้ข้อมูลภาพกล้วยไม้ป่าจากการสำรวจเก็บข้อมูลของเจ้าหน้าที่อุทยานฯ

3.2 ข้อมูลจากแบบประเมินทักษะมัคคุเทศก์

ข้อมูลจากแบบประเมินทักษะการบรรยายของมัคคุเทศก์ในเรื่องกล้วยไม้ป่า และประวัติความเป็นมาของพื้นที่การสู้รบ

3.3 ข้อมูลจากการจัดประชุมร่วมกันกับประชาชนในชุมชนฯ

โดยเก็บข้อมูลในประเด็นจากข้อเสนอและการร่วมกับกลุ่มเยาวชนมัคคุเทศก์นำเที่ยวในการพัฒนาการท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจพันธุ์กล้วยไม้ป่า แล้วนำมาวิเคราะห์หาชื่อพันธุ์กล้วยไม้ป่าดังกล่าว

4.2 ส่วนข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินวัดทักษะการบรรยายให้ความรู้ของมัคคุเทศก์จะนำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ

4.3 ข้อมูลที่ได้จากเวทีการประชุมการมีส่วนร่วมของชุมชน นั้นนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นๆ ที่สำคัญ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “พัฒนาการท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเล่าเกี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบูรณ์” มีดังนี้

1. ผลการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ
2. การอบรมมัคคุเทศก์เพื่อการนำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ
3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริการนำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานฯ

1. การสำรวจพันธุ์กล้วยไม้ป่าและเส้นทางท่องเที่ยว

การสำรวจจะทำการเก็บข้อมูลพันธุ์กล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อพร้อมทั้งสำรวจเส้นทางและกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวชมกล้วยไม้เพื่อจุดประสงค์ในการนำเที่ยวโดยมัคคุเทศก์ในชุมชนฯ

1.1 พันธุ์กล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ

พันธุ์กล้วยไม้ป่าที่พบในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อมีที่มา 2 ส่วนด้วยกัน

- 1.1.1 พันธุ์กล้วยไม้ป่าที่พบจากการสำรวจบนเส้นทางท่องเที่ยวโดยคณะวิจัย

พันธุ์กล้วยไม้ป่าที่สำรวจพบส่วนใหญ่เป็นกล้วยไม้ที่ขึ้นอยู่บนต้นไม้สูง โดยเฉพาะที่เกาะติดอยู่บนต้นไม้ใหญ่โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 4.1 ลักษณะของกล้วยไม้ที่พบบนเส้นทางสำรวจส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่บนต้นไม้สูงใหญ่ พบบนเส้นทางสำรวจ ณ วันที่ 11 เมษายน 2557 ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพที่ 4.2 ลักษณะของกล้วยไม้ที่พบบนเส้นทางสำรวจกำลังออกดอกบนต้นไม้สูงใหญ่ และเป็นอีกชนิดหนึ่งที่ไม่ทราบชื่อ พบบนเส้นทางสำรวจ ณ วันที่ 11 เมษายน 2557 ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพที่ 4.3 ลักษณะของกล้วยไม้ที่พบบนเส้นทางสำรวจมีดอกปานให้ชมสวยงามมาก พบบนเส้นทางสำรวจ ณ วันที่ 28 มีนาคม 2557 ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพที่ 4.4 กล้วยไม้ป่าออกดอกสวยงามมากบนเส้นทางสำรวจ พบบนเส้นทางการสำรวจ ณ วันที่ 28 มีนาคม 2557 ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพที่ 4.5 ต้นกล้วยไม้เกาะอย่างหนาแน่นบนต้นไม้ใหญ่ พบบนเส้นทางการสำรวจ ณ วันที่ 28 มีนาคม 2557 ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

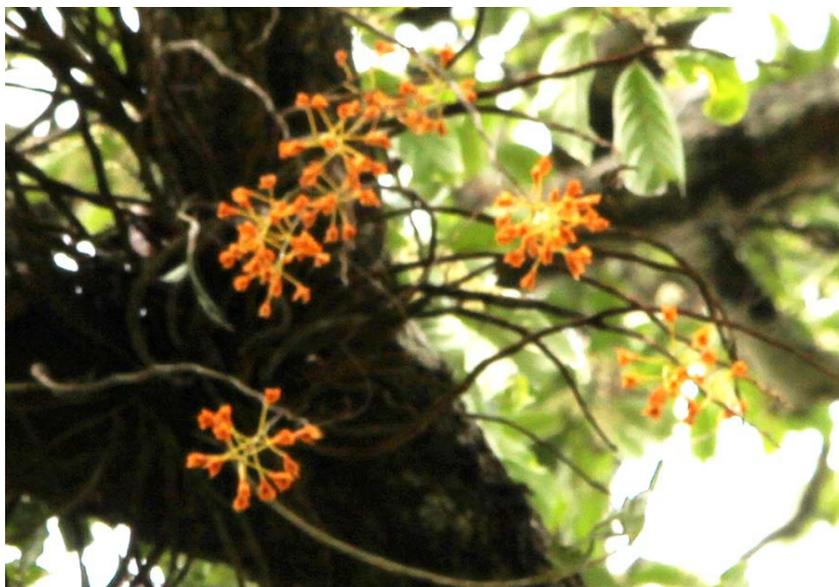
พันธุ์กล้วยไม้ที่พบจากการสำรวจในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ

- (1) กล้วยไม้ช่อ เอื้องม่อนไซโบมน *Dendrobium thyrsoflorum* Rchb.f.ex Andre

ภาพที่ 4.6 กล้วยไม้ป่าช่อ เอื้องม่อนไซโบมน พบบนเส้นทางการสำรวจ ณ วันที่ 28 มีนาคม 2557
ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ (ขยายจากภาพที่ 4.4)

- (2) กล้วยไม้ป่าชื้อ ไม่พบชื่อในสารบบรายชื่อกล้วยไม้ป่า

ภาพที่ 4.7 กล้วยไม้ป่าชื้อ ไม่พบชื่อในสารบบ พบบนเส้นทางการสำรวจ ณ วันที่ 28 มีนาคม 2557 ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ (ขยายจากภาพที่ 4.3)

- (3) กล้วยไม้ป่าชื้อ เอื้องคำ *Dendrobium chrysotoxum* Lindl.

ภาพที่ 4.8 กล้วยไม้ป่าชื้อ เอื้องคำ พบบนเส้นทางการสำรวจ ณ วันที่ 2 พฤษภาคม 2557 ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

- (4) กล้วยไม้ป่าชื้อ เอื้องแปรงสีฟัน เอื้องสีฟัน เอื้องหงอนไก่ คองเห่า
Dendrobium secundum(Blume) Lindl.

ภาพที่ 4.9 กล้วยไม้ป่าชื้อ เอื้องแปรงสีฟัน พบบนเส้นทางการสำรวจ ณ วันที่ 22 เมษายน 2557
 ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

- (5) กล้วยไม้ป่าชื้อ เอื้องม่อนไข่มุน *Dendrobium thysiflora* Rchb.f.ex Andre

ภาพที่ 4.10 กล้วยไม้ป่าชื้อ เอื้องม่อนไข่มุน พบในชุมชนบ้านเล้าเกี ณ วันที่ 2 พฤษภาคม 2557
 ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

- (6) กล้วยไม้ป่าชื้อ เอื้องคำ *Dendrobium chrysotoxum* Lindl.

ภาพที่ 4.11 กล้วยไม้ป่าชื้อ เอื้องคำ พบบนเส้นทางการสำรวจ ณ วันที่ 12 พฤษภาคม 2557 ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

- (7) กล้วยไม้ป่าชื้อ เอื้องเงิน เอื้องตึง เอื้องงม *Dendrobium draconis* Rchb. f.

ภาพที่ 4.12 กล้วยไม้ป่าชื้อ เอื้องเงิน เอื้องตึง เอื้องงม พบบนเส้นทางการสำรวจ ณ วันที่ 23 เมษายน 2557 ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

(8) กล้วยไม้ป่าชื่อ เอื้องผึ้ง

ภาพที่ 4.13 กล้วยไม้ป่าชื่อ เอื้องผึ้ง พบบนเส้นทางการสำรวจ ณ วันที่ 2 เมษายน 2557 ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

1.1.2 พันธุ์กล้วยไม้และพันธุ์ไม้ป่าที่พบโดยนายวสันต์ ภูมิพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานฯ

การเก็บรวบรวมข้อมูลพันธุ์กล้วยไม้ป่าหรือพันธุ์ไม้ป่าที่ขึ้นอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ เพื่อนำมาจัดทำเอกสารประกอบการนำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานฯ ซึ่งได้ข้อมูลจากแผ่นเอกสารไวนิลเผยแพร่ของสำนักอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง โดยมีการสำรวจพบพันธุ์กล้วยไม้ป่าและถ่ายรูปโดยคณะของนายวสันต์ ภูมิพิชิต ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์กล้วยไม้ป่าที่ขึ้นอยู่บนพื้นดินหรือหินในอุทยานแห่งชาติในตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีรายชื่อ ดังนี้

- (1) หญ้าจิมฟันควาย *Arundina graminifolia*
- (2) เอื้องน้ำตื้น *Calanthe cardioglossa* Schltr.
- (3) สิงโตรวงทอง *Bulbophyllum orientale* Seidenf.
- (4) เอนอ้าขน *Osbeckia stellata* Buch.-Ham.ex Ker Gawl.
- (5) บุษบาอัฐิฐาน *Adenosma caerulea* R.Br.
- (6) กระต่ายจาม *Adenosma Indiana* (Lour.) Merr.
- (7) มะหิงสดอย *Aiectra avensis* (Benth.) Merr.
- (8) นางรักฟุ้ง *Limnophila laotica* Bonati
- (9) แววมยุรา *Torenia fourneri* Lind.ex E.Fourn.
- (10) มณเฑียรทอง *Torenia hirsutissima* Bonati
- (11) สารภีป่า *Annesica fragrans* Wall.
- (12) กระถินนา *Xyris indica* L.
- (13) กุง *Xyris pauciflora* Willd.
- (14) เปราะภูกระดิ่ง *Caulokaempferia thailandica* K.larsen.
- (15) ลิเภาอยู่่ง *Lygodium microphyllum* (Cav.) R.Br.
- (16) เอื้องหมาก *Coelogyne trinervis* lindl.
- (17) เขาแพะ *Cleisostoma arietinum* (Rchir.t.) Garay.
- (18) สิงโตกลอกตา *Bulbophyllum blepharistes* Rchb. f.
- (19) จุกพราหมณ์ *Acriopsis indica* Wight.
- (20) เขนงนายพราน *Nepenthes mirabilis* (Lour.)
- (21) ตาไก่ใบกว้าง *Ardisia crenata* Sims var. *crenate*.

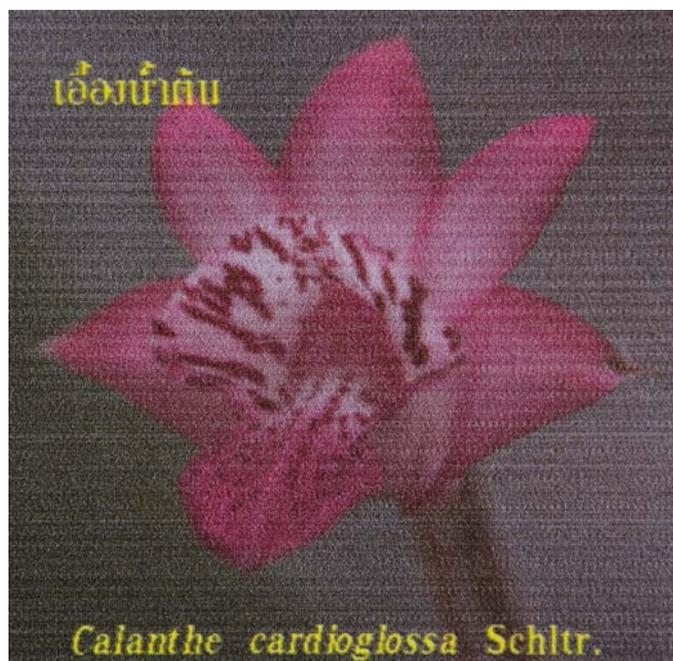
- (22) สาวสนม *Sonerila griffithii* C. B.
- (23) โคลงแคลงตัวผู้ *Osbeckia cochinchinensis* Cogn.
- (24) เอ็นอ้าน้อย *Osbeckia chinensis* L.
- (25) ขี้ครอก *Urena lobata* L.
- (26) ทิปเกษตร *Utricularia minutissima* Vahi
- (27) หางปลาช่อน *Emilia sonchifolia* (L.) DC.
- (28) ผักปราบดอย *Cyanotis fasciculata* Schult.
- (29) ผักปลาบ *Commelina bengalensis* L.
- (30) กินกุ่มน้อย *Murdannia nudiflora* (L.) Brenan
- (31) หญ้าหงอนเงือก *Murdannia gigantea* (Vahl) G. Brückn.
- (32) หญ้าข้าวกำ *Burmannia disticha* L.
- (33) สร้อยจันทร์ *Burmannia coelestris* D. Don
- (34) สังกะณี *Barleria strigosa* Willd.
- (35) อังกาบ *Barleria cristata* L.
- (36) หัวชะอำ *Peristrophe lanceolaria* (Roxb.)
- (37) หนามแน่ขาว *Thunbergia fragrans* Roxb. Var. *vestita*.
- (38) ค้างไม้พินธุ *Hoya multiflora* Blume.
- (39) เทียนนายเนย *Impatiens noei* Craib.
- (40) เต่าหลังลาย *Pseuderanthemum graciliflorum* (Nees) Ridl.
- (41) แก้มขาว *Mussaenda Sanderiana* Roxb.
- (42) แล้มี้อ *Leptocarpus disjunctus* Mast.
- (43) หญ้ารากหอม *Salomonina ciliate* (L.) DC.
- (44) เนียมนกเขา *Salomonina cantoniensis* Lour.
- (45) หญ้าหนูตัน *Dianella ensifolia* (L.) DC.
- (46) ดอกดินแดง *Aeginetia indica* Roxb.
- (47) เหลืองพิศมร *Spathoglottis affinis* de Vriese.
- (48) นางอ้วก้ำ *Habenaria rostrata* Wall. ex Lindl.
- (49) บัดแดง *Habenaria rhodocheila* Hance.
- (50) นางอ้วก้อย *Habenaria dentate* (Sw.) Schltr.

- (51) เอื้องสีทอง *Habenaria chlorine* Parish & Rchb.f.
- (52) เอื้องบายศรี *Eria lasiopetala* (Willd.) Ormerrod.
- (53) ม้าวิ่ง *Doritis pulcherrina* Lindl.
- (54) เอื้องชะนี *Dendrobium senile senile* Parish & Rchb.f.
- (55) ดุสิตา *Utricularia delphinoides* Thor. ex Pellegr.
- (56) สร้อยสุวรรณา *Utricularia bifida* L.
- (57) มะหิงพะ *Crotalaria chinensis* L.
- (58) สังกวาลพระอินทร์ *Cassytha filiformis* L.
- (59) เฉยียนฟ้า *Rhynchoglossum obliquum* Blume.
- (60) จุกนกยูง *Eriocaulon siamensis* Moldenke.
- (61) กระดุมกระดิ่ง *Eriocaulon kradungense* Satake
- (62) กุหลาบแดง *Rhododendron simsii* Planch.
- (63) หญ้าน้ำค้ำ *Drosera indica* L.
- (64) จอกบ่วาย *Drosera burmanii* Vahi
- (65) จิงจ้อนวล *Merremia hirta* (L.) Merr.
- (66) เถาสองสลึง *Ipomoea pileata* Roxb.
- (67) เครือพู่เงิน *Argyreia mollis* (Burm.f.) Choisy
- (68) กงควน *Tupistra grandis* Rild.
- (69) นิมมานรดี *Eria amica* Rchb.f.
- (70) เอื้องลำต่อเหลี่ยม *Pholidota recurva* Lindl.
- (71) ว่านหัวครุ *Eulophia spectabilis* (Dennst.) Suresh.
- (72) เอื้องตีนกบ *Pectellis susannae* (L.) Rafin.
- (73) เอื้องหมายนา *Costus speciosus* (Koen.)
- (74) กระเจียวขาว *Curcuma parviflora* Wall.
- (75) หญ้าเหลี่ยม *Exacum tetragonum* Roxb.
- (76) ว่านมหาเมฆ *Curcuma acuginosa* Roxb.
- (77) แว่ววิไล *Porena siamensis* Yamazaki.

ภาพที่ 4.14 กล้วยไม้ป่าชื่อ หญ้าจิมฟันควาย

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.15 กล้วยไม้ป่าชื่อ เอื้องน้ำตัน

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.16 กล้วยไม้ป่าชื่อ สิงโตวงทอง

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.17 กล้วยไม้ป่าชื่อ เอน้ำขน

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

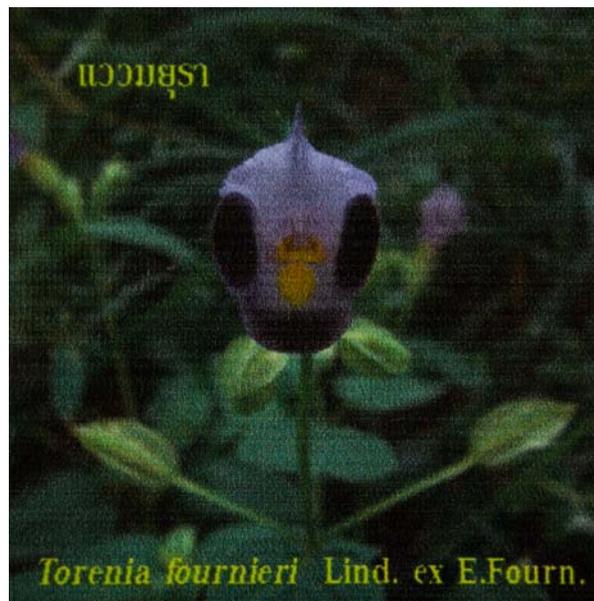
ภาพที่ 4.18 พันธุ์ไม้ป่าชื้น กระต่ายจาม

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.19 พันธุ์ไม้ป่าชื้น มะหึ่งดอย

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.20 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ แวมมยุรา

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.21 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ มณฑิยรทอง

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.22 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ สารภีป่า

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.23 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เปราะภูกระดัง

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

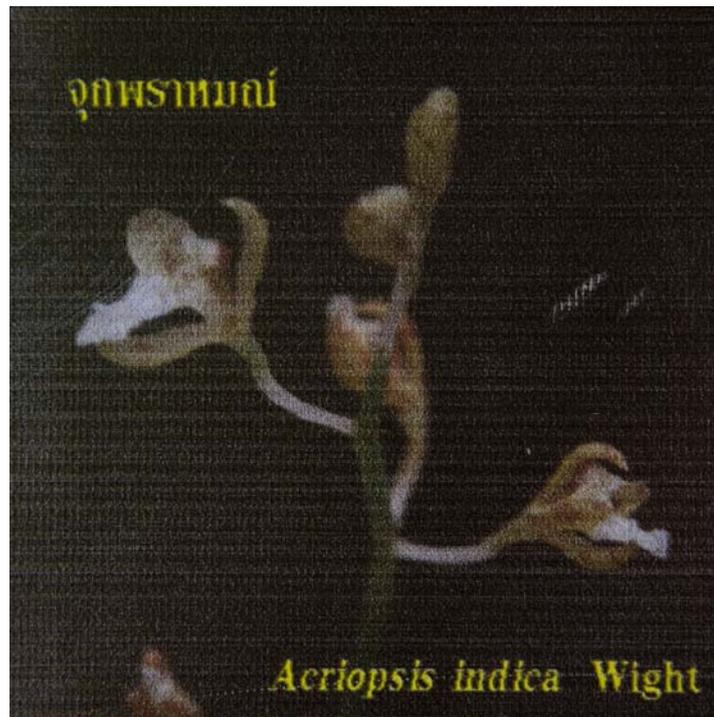
ภาพที่ 4.24 กล้วยไม้ป่าชื่อ เอื้องหมาก

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.25 กล้วยไม้ป่าชื่อ เขาแพะ

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.26 กล้วยไม้ป่าชื่อ จุกพราหมณ์

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.27 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เขมรกายพราหมณ์

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

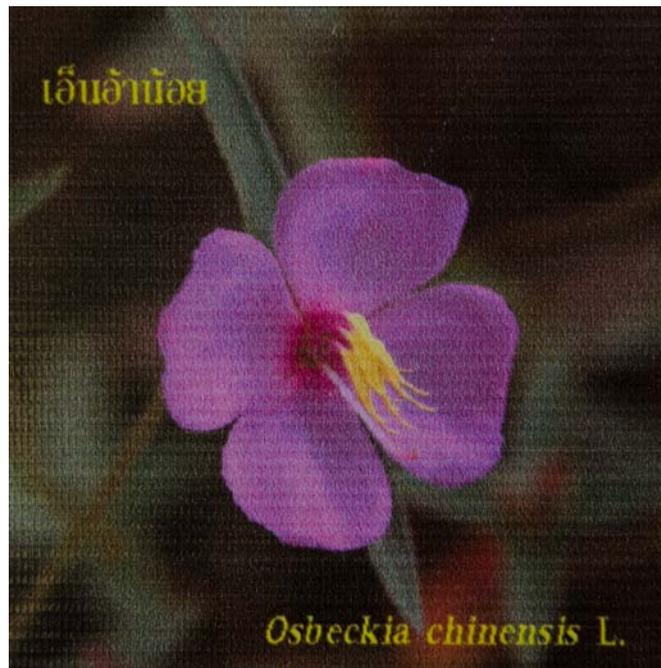
ภาพที่ 4.28 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ สาวสนม

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

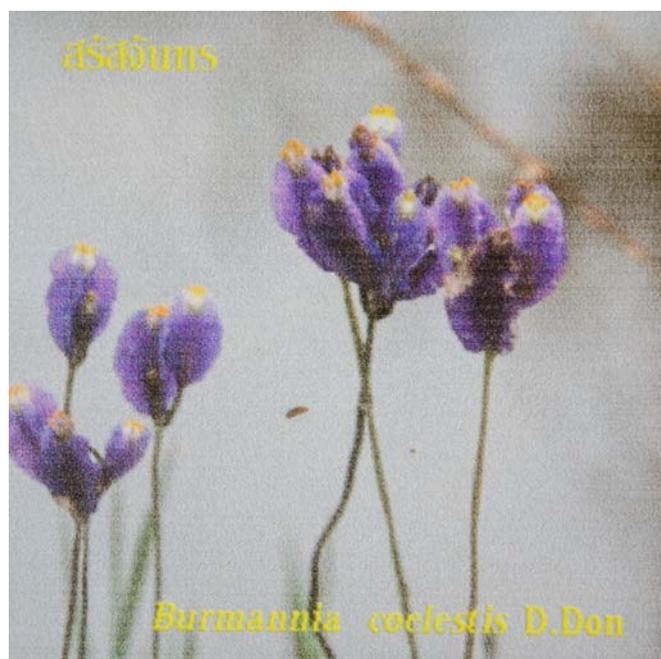
ภาพที่ 4.29 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ โคลงแคลงตัวผู้

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.30 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เอื้องอำน้อย

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

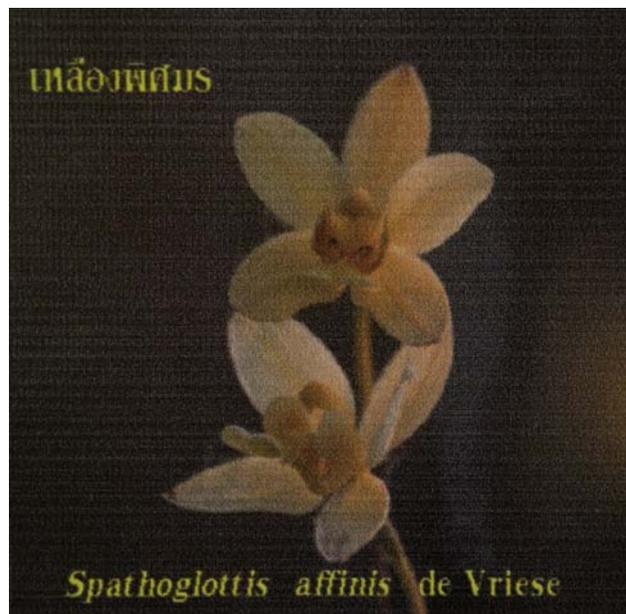
ภาพที่ 4.31 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ สร้อยจันทร์

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.32 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ ดอกดินแดง

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

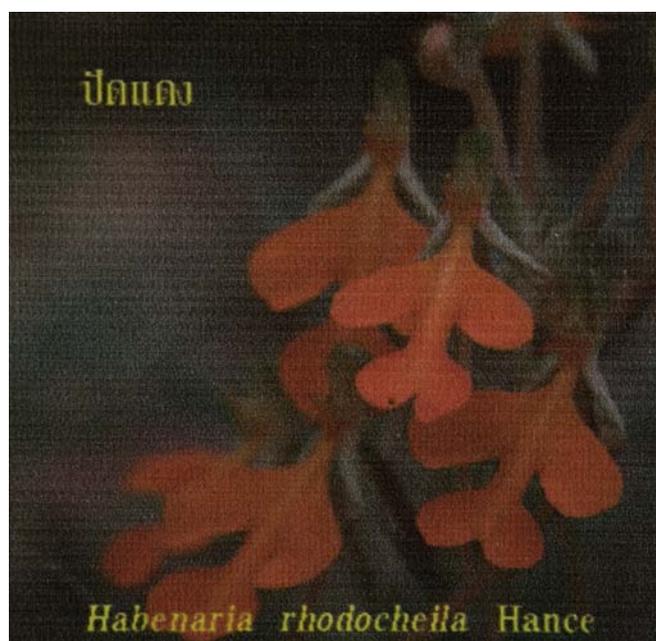
ภาพที่ 4.33 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เหลืองพิศมร

ที่มาของภาพ: วสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.34 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ นางอ้วแก้วซ่า

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

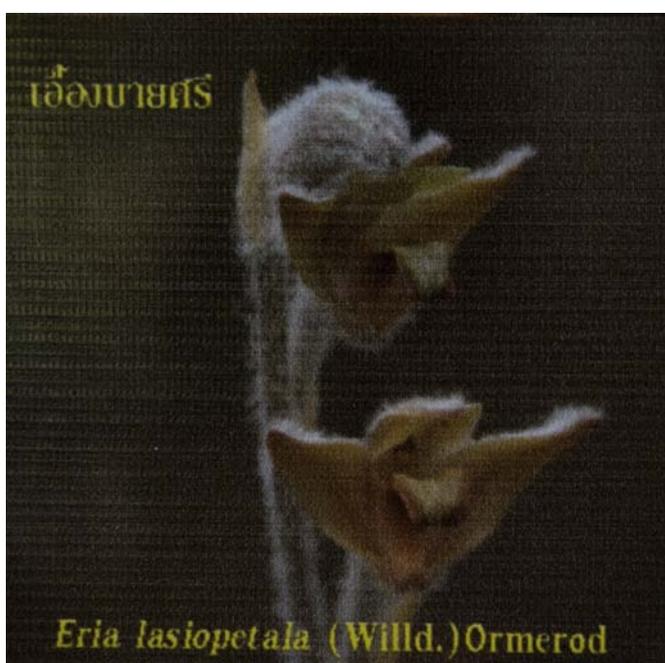
ภาพที่ 4.35 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ ปิดแดง

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

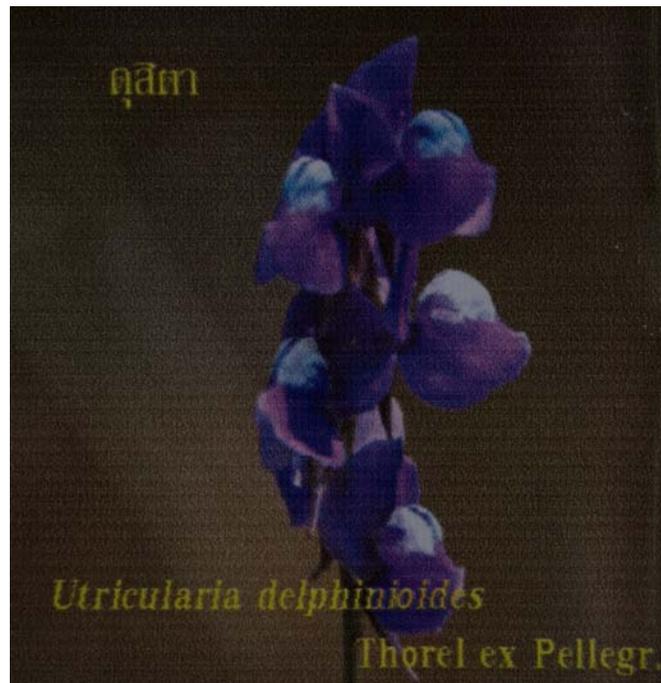
ภาพที่ 4.36 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เอื้องสีตอง

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

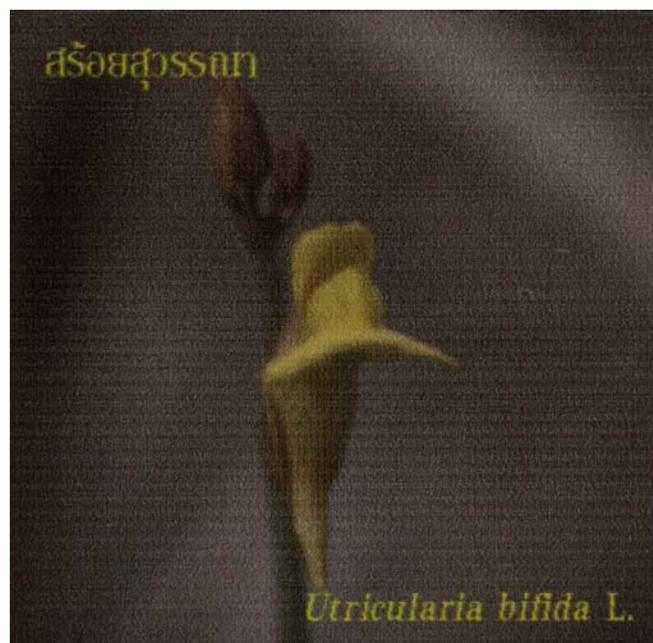
ภาพที่ 4.37 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เอื้องบายศรี

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

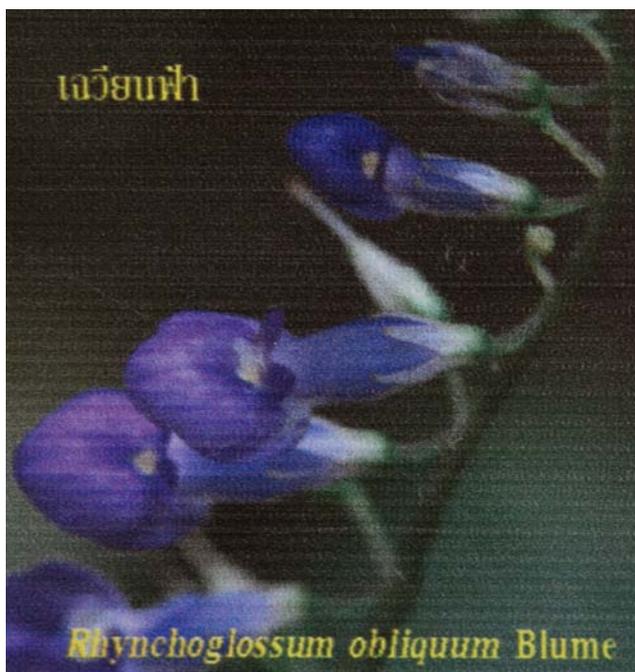
ภาพที่ 4.38 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ ดุสิตา

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.39 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ สร้อยสุวรรณ

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

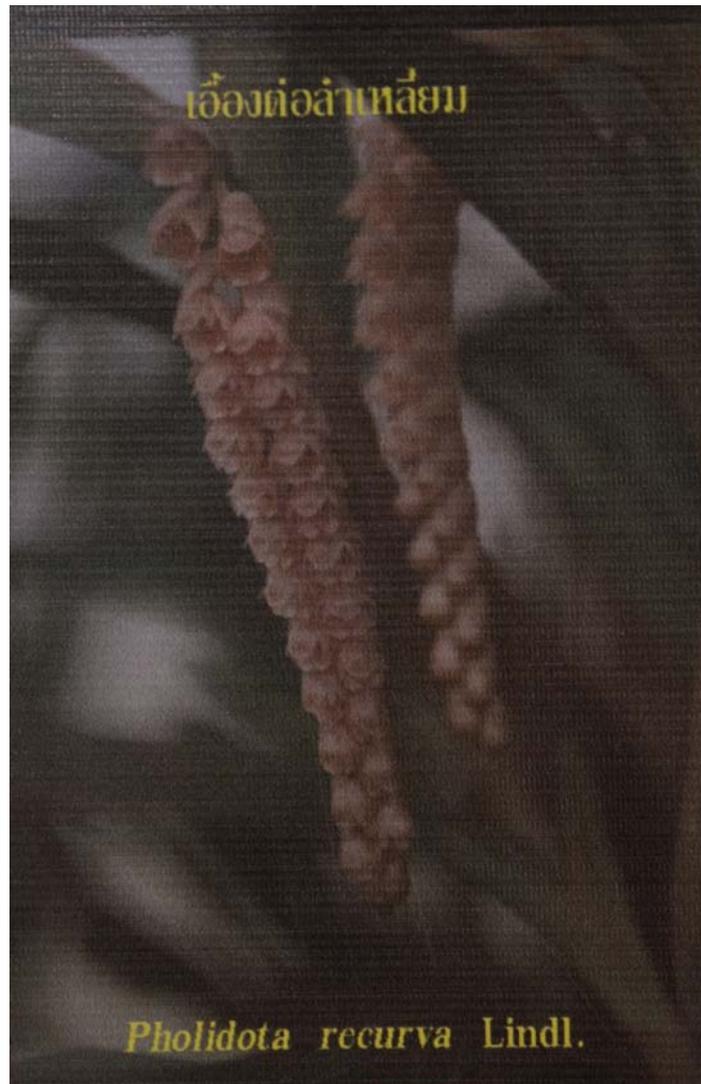
ภาพที่ 4.40 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เจวียนฟ้า

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

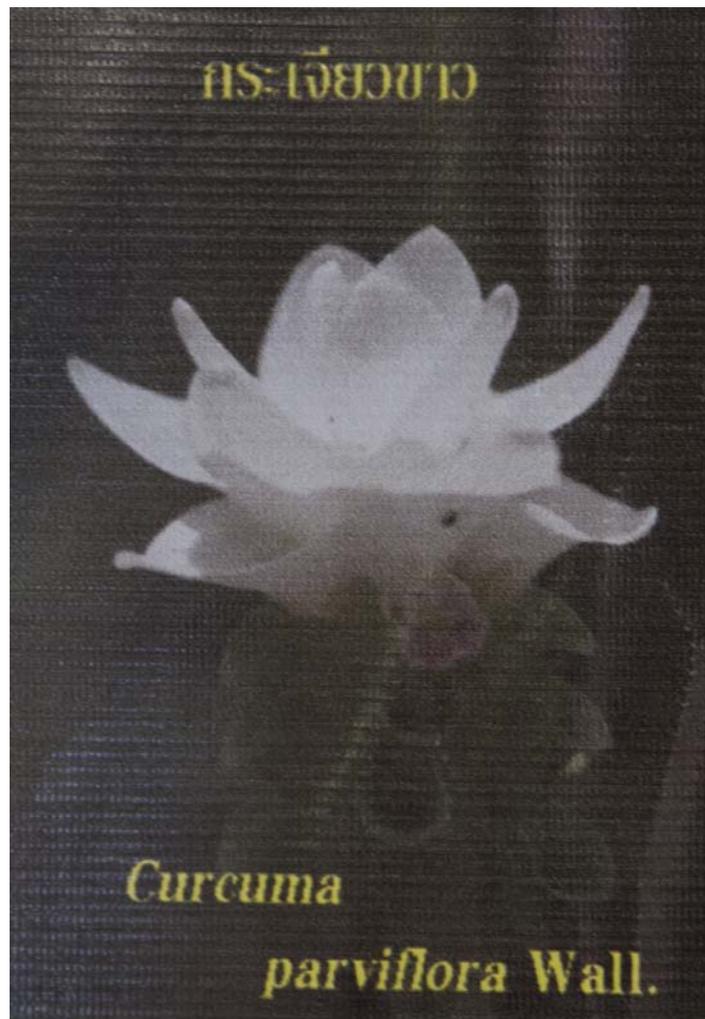
ภาพที่ 4.41 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ กุหลาบแดง

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.42 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เอื้องต่อลำเหลี่ยม

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.43 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ กระเจียวขาว

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.44 พันธุ์ไม้ป่าชื้น หญ้าเหลื่อม

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 4.45 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ ว่านมหาเมฆ

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

1.2 ผลการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่า

การสำรวจเส้นทางเดินป่าท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ ได้กำหนดเป้าหมายพื้นที่ป่าที่อยู่ใกล้กับหมู่บ้านเล่ากี่ ซึ่งเป็นชุมชนเป้าหมายในการวิจัยเพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเป็นมัคคุเทศก์นำชมกล้วยไม้ป่า ที่จะต้องมีความชำนาญในพื้นที่พอสมควร เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการกลุ่มมัคคุเทศก์นำชมกล้วยไม้ป่าของชุมชนบ้านเล่ากี่ จากการสำรวจเส้นทาง 3 เส้นทางคือ 1. เส้นทางทำยหมู่บ้านขึ้นไปทางด้านทิศตะวันตก 2. เส้นทางทำยหมู่บ้านขึ้นไปทางด้านทิศตะวันออก 3. เส้นทางทำยหมู่บ้านขึ้นไปทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ ผลการสำรวจพบว่าเส้นทางที่เหมาะสมในการท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่า คือ เส้นทางทำยหมู่บ้านขึ้นไปทางด้านทิศตะวันตก เพราะสำรวจพบกล้วยไม้ป่าบนต้นไม้ใหญ่ ประกอบกับเส้นทางเดินท่องเที่ยวไม่ลำบากมากนัก เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อชมกล้วยไม้ป่า โดยมีรายละเอียดดังแสดงในภาพดังต่อไปนี้

- (1) สภาพป่าอุทยานเขาค้อหลังหมู่บ้านเล่ากี่ พื้นที่ทำการสำรวจเส้นทางกล้วยไม้ป่า

ภาพที่ 4.46 สภาพป่าอุทยานเขาค้อหลังหมู่บ้านเล่ากี่ พื้นที่ทำการสำรวจเส้นทางกล้วยไม้ป่า ถ่ายเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2557 ณ ป่าอุทยานแห่งชาติเขาค้อ หลังหมู่บ้านเล่ากี่ อำเภอเขาค้อ

- (2) สำรวจเส้นทางเดินป่าชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานเขาค้อ พร้อมกับเยาวชนบ้านเล่าก๊

ภาพที่ 4.47 การสำรวจเส้นทางเดินท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าพร้อมเยาวชน ถ่ายเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2557 ณ ป่าอุทยานแห่งชาติเขาค้อ

- (3) สภาพป่าที่มีต้นไม้ใหญ่ซึ่งเป็นที่อาศัยของกล้วยไม้ป่า

ภาพที่ 4.48 สภาพป่าที่มีต้นไม้ใหญ่ซึ่งเป็นที่อาศัยของกล้วยไม้ป่า ถ่ายเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2557 ณ ป่าอุทยานแห่งชาติเขาค้อ หลังหมู่บ้านเล่าก๊ อําเภอเขาค้อ

- (4) สภาพต้นไม้ใหญ่ต้นที่ 2 ที่สำรวจพบในป่าอุทยานฯ ที่มีกล้วยไม้ป่าเกาะอาศัย

ภาพที่ 4.49 สำรวจสภาพต้นไม้ใหญ่ต้นที่ 2 ในป่าอุทยานฯที่มีกล้วยไม้ป่าเกาะอาศัย
ถ่ายเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2557 ณ ป่าอุทยานแห่งชาติเขาค้อ หลังหมู่บ้านเล่าก๊ อําเภอเขาค้อ

- (5) บนเส้นทางสำรวจคณะผู้วิจัยพบกล้วยไม้ป่าที่เกาะอาศัยอยู่กับต้นไม้ป่าในระดับไม่สูง

ภาพที่ 4.50 กล้วยไม้ป่าที่เกาะอาศัยอยู่กับต้นไม้ป่าในระดับต่ำ ถ่ายเมื่อวันที่ 26
มีนาคม 2557 ณ ป่าอุทยานแห่งชาติเขาค้อ หลังหมู่บ้านเล่าก๊ อําเภอเขาค้อ

(6) สำรวจเส้นทางพบสภาพกล้วยไม้ป่าจำนวนมากที่เกาะอาศัยบนต้นไม้ใหญ่ ซึ่งถือเป็นดัชนีชี้ความอุดมสมบูรณ์

ภาพที่ 4.51 สภาพกล้วยไม้ป่าจำนวนมากที่เกาะอาศัยบนต้นไม้ใหญ่ ซึ่งถือเป็นดัชนีชี้ความอุดมสมบูรณ์ ถ่ายเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2557 ณ ป่าอุทยานแห่งชาติเขาค้อ หลังหมู่บ้านเล่าก๊

(7) การเดินทางของคณะสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานฯ

ภาพที่ 4.52 การเดินทางของคณะสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานฯ ถ่ายเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2557 ณ ชายขอบของป่าอุทยานฯ หลังหมู่บ้านเล่าก๊ อำเภอเขาค้อ

2. การอบรมมัคคุเทศก์เพื่อการนำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่า

การนำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าโดยเยาวชนในชุมชนเล่าที่ซึ่งมีความชำนาญในพื้นที่ป่าใกล้กับหมู่บ้านอยู่แล้ว เพียงแต่นำเยาวชนเหล่านั้นมาอบรมให้รู้จักชื่อพันธุ์กล้วยไม้ที่ขึ้นอยู่ในอุทยานฯ และวิธีการให้บริการ รวมถึงทักษะในการอธิบาย ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว ในระหว่างเดินทางชมกล้วยไม้ป่า

2.1 การเรียนรู้ของมัคคุเทศก์ในการจำแนกกล้วยไม้และสามารถจำชื่อพันธุ์กล้วยไม้ป่า

ผลการเรียนรู้ในการจำแนกกล้วยไม้และชื่อพันธุ์กล้วยไม้ป่า โดยวัดจากแบบประเมินของผู้เข้าอบรมซึ่งได้ผลดังนี้

ตารางที่ 4.1 ผลการเรียนรู้ในการจำแนกกล้วยไม้ป่า

ความสามารถในการจำแนกกล้วยไม้	จำนวนพันธุ์กล้วยไม้	ร้อยละ
1. จำแนกกล้วยไม้ป่าเป็นชนิดกล้วยไม้อิงอาศัย	30	82.50
2. จำแนกกล้วยไม้ป่าเป็นชนิดกล้วยไม้ดิน	30	63.85
3. จำแนกกล้วยไม้ป่าเป็นชนิดกล้วยไม้อาศัยบนหิน	30	61.04
รวมเฉลี่ย		69.13

ตารางที่ 4.2 ความสามารถในการจำชื่อกล้วยไม้ป่า

ความสามารถในการจำชื่อกล้วยไม้ป่า	จำนวนพันธุ์กล้วยไม้	ร้อยละ
1. ผู้เข้าอบรมสามารถจดจำชื่อพันธุ์กล้วยไม้ป่า	45	75.14

2.2 การเรียนรู้ของมัคคุเทศก์เกี่ยวกับทักษะในการอธิบายให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว

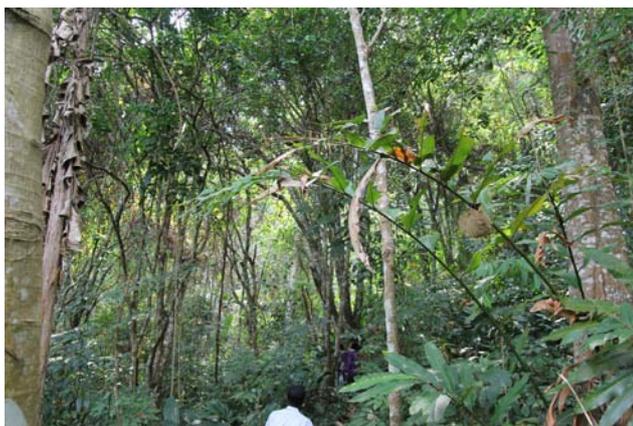
การนำอัตตะลักษณะของอำเภอเขาค้อคือคือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตเรื่องการต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยประกอบระหว่างการนำเที่ยวฯ เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในการเดินป่าท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ โดยมีหัวข้อและรายละเอียดดังนี้

2.2.1 การเรียนรู้ของมัคคุเทศก์เกี่ยวกับข้อมูลประวัติศาสตร์การต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในพื้นที่เขาค้อ

เนื่องจากเส้นทางท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ไม่เคยเป็นแหล่งที่อยู่ของหมู่บ้านคอมมิวนิสต์ซึ่งในอดีตได้มีการปลูกสวนส้มโอไว้บริเวณ แต่เมื่อมีการย้ายหมู่บ้านออกไปจึงกลายเป็นสวนร้าง ดังนั้นการเรียนรู้ของมัคคุเทศก์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาในการต่อสู้ดังกล่าวจึงถือว่าการสอดแทรกความรู้ที่เคยเกิดขึ้นบนเส้นทางท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานฯที่จะสร้างความสนใจเพิ่มมากขึ้นให้กับนักท่องเที่ยว

(1) ประวัติศาสตร์การต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่มีฐานปฏิบัติการอยู่บริเวณอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ (ข้อมูลในภาคผนวก ข.)

(2) ประวัติของป่าส้มโอคอมมิวนิสต์ที่เคยเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านเล่าเกี (เดิม) ที่เคยเป็นที่อาศัยดั้งเดิมของพี่น้องสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ทั้งหมู่บ้าน ซึ่งกลายเป็นป่าอุทยานฯ แต่ยังมีที่มีต้นส้มโอที่เคยเป็นของพี่น้องคอมมิวนิสต์ ขึ้นอยู่บนเส้นทางเดินชมกล้วยไม้ป่า

ภาพที่ 4.53 ป่าส้มโอคอมมิวนิสต์ อยู่บนเส้นทางเดินชมกล้วยไม้ป่า ถ่ายเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2557 ณ ป่าอุทยานฯ หลังหมู่บ้านเล่าเกี อำเภอเขาค้อ

2.2.2 การเรียนรู้ของมัคคุเทศก์ในเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะภูมิศาสตร์ของพื้นที่ป่าอุทยานแห่งชาติเขาค้อ

ลักษณะภูมิอากาศในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาค้อที่มีอากาศหนาวเย็นเกือบทั้งปี สภาพพื้นที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตและการขยายพันธุ์ของกล้วยไม้ป่า

- (1) ลักษณะภูมิอากาศในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาค้อ (ในบทที่ 2)
- (2) สภาพพื้นที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ (ในบทที่ 2)

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริการนำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่า

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริการนำเที่ยวจะสอดแทรกอยู่ในกิจกรรมดังต่อไปนี้

3.1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยว

กลุ่มเยาวชนชุมชนบ้านเล่าเกีที่เป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าจะต้องมีคณะที่ปรึกษา โดยใช้คณะกรรมการหมู่บ้านทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยมีกิจกรรมในการส่งเสริมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวดังนี้

3.1.1 การจัดคิวมัคคุเทศก์ในการนำทางท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่า

3.1.2 การหาเงินสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในการจัดซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการนำเที่ยว

3.2 การดูแลเรื่องความปลอดภัยระหว่างการนำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่า

3.2.1 การบำรุงเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความปลอดภัยระหว่างการนำเที่ยว

3.2.2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนามัคคุเทศก์ในเรื่องการปฏิบัติตนให้ปลอดภัยที่สุดในการเดินทางในป่าการขอความสนับสนุนจากอุทยานแห่งชาติเขาค้อในการพัฒนา อบรมบุคลากรนำเที่ยวในการให้ความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องการปฏิบัติตนในการเดินทางในป่า เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในระดับที่สูงขึ้นต่อนักท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์

3.3 การจัดหาสถานที่สำนักงานหรือที่ทำการขนาดย่อมในการติดต่อกับนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาเที่ยวชมกล้วยไม้ป่า

สถานที่ทำการของกลุ่มมัคคุเทศก์นำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าชุมชนบ้านเล่าเกี ทางหมู่บ้านเล่าเกี อนุญาตให้ใช้อาคารศูนย์ประชุมของหมู่บ้านเป็นที่ทำการของกลุ่มมัคคุเทศก์นำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่า

3.4 การร่วมกันรณรงค์เกี่ยวกับการอนุรักษ์กล้วยไม้ป่า โดยมีการทำข้อตกลงว่าจะไม่มีการเก็บกล้วยไม้ป่าจากอุทยานฯ เข้ามาปลูกในบ้าน

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องพัฒนาการท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเล่าเกี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบูรณ์

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1) เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเล่าเกี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบูรณ์
- 2) เพื่อพัฒนามัคคุเทศก์เด็กและเยาวชน ให้มีความรู้เกี่ยวกับป่าไม้และพันธุ์กล้วยไม้ป่าในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

1. สรุปผลการวิจัย

สามารถกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าได้ 1 เส้นทาง บนเส้นทางฯ พบกล้วยไม้ป่าซึ่งส่วนใหญ่เกาะอาศัยอยู่บนต้นไม้ใหญ่โดยพบกล้วยไม้ป่าในเส้นทางฯ จำนวน 7 ชนิด คือ เอื้องม่อนไขใบม่น เอื้องคำ เอื้องแปรงสีฟัน เอื้องเงิน เอื้องผึ้ง และไม้ทราบชื่ออีก 2 ชนิด ส่วนข้อมูลการค้นพบของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาค้อ พบกล้วยไม้ป่าซึ่งส่วนใหญ่เป็นกล้วยไม้ดินจำนวน 77 ชนิด

เยาวชนเข้าอบรมมัคคุเทศก์สามารถจำแนกกล้วยไม้ป่าได้ร้อยละ 69.13 สามารถจดจำชื่อพันธุ์กล้วยไม้ป่าได้ร้อยละ 75.14

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริการนำเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ คือ (1) การบริหารจัดการท่องเที่ยว เช่น การจัดคิวมัคคุเทศก์นำทาง การหาเงินสนับสนุนซื้ออุปกรณ์นำทาง (2) การดูแลความปลอดภัยบนเส้นทางนำเที่ยว เช่น การบำรุงเส้นทางเดินท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าเพื่อให้เกิดความปลอดภัยระหว่างการนำเที่ยว การพัฒนามัคคุเทศก์เดินป่าให้มีมาตรฐานการให้บริการที่มีความปลอดภัยสูงขึ้น (3) การมีส่วนร่วมในการจัดสถานที่ที่เป็นที่ทำการของกลุ่มมัคคุเทศก์ ที่พักรับประทานอาหารระหว่างนำเที่ยว (4) การร่วมกันรณรงค์เกี่ยวกับการอนุรักษ์กล้วยไม้ป่า โดยมีการทำข้อตกลงว่าจะไม่มีการเก็บกล้วยไม้ป่าเข้ามาปลูกในบ้านเพื่อขายให้นักท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะ

1. การนำเที่ยวบนเส้นทางชมกล้วยไม้ป่า ควรมีการดูแลเอาใจใส่เรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์อย่างสม่ำเสมอในระหว่างการเดินป่า เนื่องจากป่าอุทยานค่อนข้างจะอุดมสมบูรณ์มีสัตว์ป่าที่เป็นอันตราย

2. การพัฒนาและอบรมมัคคุเทศก์ ควรมีหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้าไปสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ และเพิ่มกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์กล้วยไม้ป่าและทรัพยากรธรรมชาติ

3. การสร้างจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยวในการเที่ยวชมกล้วยไม้ป่า ซึ่งค่อนข้างหาชมได้ยาก สิ่งที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวคือ ความประทับใจในความสวยงามของกล้วยไม้ป่าที่ขึ้นอยู่ในป่าบนต้นไม้สูง ความประทับใจนี้สร้างผลต่อเนื่องถึงจิตใจในการอนุรักษ์กล้วยไม้ป่าอย่างแท้จริงของนักท่องเที่ยว ดังนั้นในปัจจุบันที่มีกระแสว่านักวิจัยหรือนักวิชาการด้านป่าไม้มีแนวความคิดที่จะวิจัยและทำโครงการหมู่บ้านกล้วยไม้ป่า นั้น จึงถือว่าเป็นการมองภาพที่ให้ผลในด้านเศรษฐกิจมากเกินไป ซึ่งถือว่าเป็นการทำลายความงามและการหาคู่ได้ยากของกล้วยไม้ป่า ซึ่งจะมีผลต่อการสร้างจิตสำนึกที่แท้จริงให้น้อยลงต่อการอนุรักษ์กล้วยไม้ป่าของประเทศไทย

บรรณานุกรม

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (ค.น.เมื่อ 24 กันยายน 2555). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือเชิงนิเวศ [ออนไลน์]. ที่มา: <http://www.dnp.go.th/npo/index.html>
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2552. กล้วยไม้ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กวินธร เสถียร และคณะ. 2012. การใช้ประโยชน์ทรัพยากรพรรณพืชของชุมชนในพื้นที่เขื่อนสิริกิติ์. *Journal of Community Development Research*. 5(1) : 74-90.
- กิตติ บัณฑิตมา. 2555. Non-involvement of Activated Charcoal and Plant Growth Regulators in PLB Proliferation of *Rhynchostylis coelestis* Rchb.f.. *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*. 22(2) : 250-255.
- กิตติ โพธิ์ปัทมา และคณะ. 2555. การผันแปรและการกลายของพืชจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ. *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*. 22(1) : 225-231.
- จำลองลักษณ์ ดวงประสาธ และสมคิด วิเศษวงษา. 2553. การศึกษากกล้วยไม้ป่าที่นำเข้ามาโดยผ่านทางด่านช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. 2554. การท่องเที่ยว: มิติแห่งศาสตร์บูรณาการ. *วารสารวิทยาการจัดการ และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 7,1 : 1-4.
- ดวงใจ สุขเฉลิม. 2009. ความหลากหลายของพืชให้กลิ่นหอมและเครื่องเทศในประเทศไทย. *Jurnal of Tropical Plants Research*. 2 : 1-37.
- ทรงพล สมศรี. 2013. ความสำคัญของแหล่งพันธุกรรมพืชในประเทศไทยและอาเซียนต่อการพัฒนาประเทศ. *Thai J. Genet*. S(1) : 7-15.
- ทิพาพร พิมพ์สุทธิ. 2552. ยุทธศาสตร์การพัฒนาบริเวณเหนือเขื่อนภูมิพลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. *วารสารวิจัยรามคำแหง(มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 12,1 : 60-71.
- ธนากร วงษ์ศา และคณะ. 2013. การศึกษาความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมของกล้วยไม้สกุลช้าง (*Rhynchostylis* Bl.; Orchidaceae) ด้วยวิธี Amplified Fragment Length Polymorphism (AFLP). *Thai J. Genet*. 6,1 : 1-10.
- เนชั่นทันข่าว. (ค.น.เมื่อ 24 กันยายน 2555). มุกดาหาร-ตำรวจป่าไม้ตรวจจับกล้วยไม้ป่าที่ตลาด อินโดจีนนาคร [ออนไลน์]. ที่มา: <http://77.nationchannel.com/video/89854/>

- ประทีป มูลภา. 2548. **การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บนพื้นที่สูง : กรณีศึกษาศูนย์วัฒนธรรม ชาวเขา หมู่บ้านดอยเลี่ยม ตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่.
- ประสิทธิ์ วงษ์พรม และภานลิน กลิ่นวงศ์. 2009. การใช้ประโยชน์จากพืชป่าที่บ้านกองดิน อำเภอแก ลอง จังหวัดระยอง. *Journal of Tropical Plants research.* 2 : 73-81.
- ประสุข โฆษิติตกุล. 2010. ความหลากหลายของชนิดกล้วยไม้ป่าเมืองน่าน. *Naresuan University Journal.* 18,3 : 46-54.
- ปราณี นางงาม และคณะ. 2010. การสำรวจพรรณไม้ป่าในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย. *Journal of Tropical Plants Research.* 3 : 1-13.
- ปิยะพร พิทักษ์ตันสกุล. 2010. การติดตามการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศป่าพุ่มในป่าชุมชนบ้านพุเตย ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี. *Journal of Tropical Plants Research.* 3 : 14-16.
- ปิยะพร แสนสุข และเลิศชาย สาพรอมมา. 2006. การขยายพันธุ์กล้วยไม้ป่ากะเหรี่ยงอ่อนในหลอด ทดลอง. *ว.วิทย. มข.* 34,3 : 231-241.
- พงศ์ยุทธ นวลบุญเรือง. 2551. **การขยายพันธุ์กล้วยไม้ป่าบางชนิดโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ.** **คำปาง :** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.
- ภานุมาศ จันทร์สุวรรณ และนิศาภัทร์ ไต้นุธ. 2010. ความหลากหลายของพรรณพืชในหมู่เกาะมัน จังหวัดระยอง. *Journal of Tropical Plants Research.* 3 : 31-50.
- ภูษิต ฉัตรวิริยวงศ์ และคณะ. 2551. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวป่าดงนาทาม ต.นาโพธิ์กลาง อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี. *บัวราชภัฏ.* 2551(มกราคม) : 74-84.
- มารุต ยอดนิยม. 2555. **แนวทางพัฒนาสิ่งแวดล้อมความสะอาดด้านการท่องเที่ยวอุทยาน แห่งชาติ น้ำตกไทรโยคน้อย อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาลินี หาญยุทธ. 2554. **รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน.** วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต การบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุตรดิตถ์.

- มูฮำหมัดยูดีน บาฮะคีรี และฉันทนา รุ่งพิทักษ์ไชย. 2554. ความหลากหลายของไม้ป่ากินได้ในพื้นที่
หุบเขาลำพญา กรณีศึกษาพืชใบเลี้ยงคู่. **วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**. 15,1 :
64-72.
- ยงยุทธ สุยานะ. 2553. **โครงสร้างองค์ประกอบของป่าและการใช้ประโยชน์จากป่าของชุมชน:
กรณีศึกษา ป่าชุมชนบ้านใหม่จัดสรร ตำบลร้องเข็ม อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่.**
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัย
แม่โจ้.
- รัชนี้ เพ็ชรช้าง. 2010. ผลของความเข้มข้นและระยะเวลาให้โคลชิซินต่อการเจริญและจำนวน
โครโมโซมของกล้วยไม้เอื้องเงิน. **ว วิทย เทคโนโลยี มมส**. 29,4(Oct-Dec) : 413-419.
- วรวิมล ติณณ์เตชะภณ. 2550. **ยุทธศาสตร์ในการพัฒนามัคคุเทศก์น้อยตลาดน้ำลำพญา
อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์
การพัฒนามาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สมชาย นองเนือง. 2550. **โครงสร้าง องค์ประกอบของป่า และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ :
กรณีศึกษา โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ดอยอมพาย.**
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัย
แม่โจ้.
- สมบุญธ ระดม. 2550. **องค์กรชุมชนกับการอนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้
ป่า : กรณีศึกษา บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ฮอน จังหวัดเชียงใหม่.**
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สลิล สิทธิสังจรรวม. 2549. **กล้วยไม้ป่าเมืองไทย.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บ้านและสวน.
- สุทัศน์ ลิ้มปิยะประพันธ์. 2554. **กล้วยไม้.** กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- พิทักษ์ พุทธรชัช. 2553. **การสำรวจกล้วยไม้ป่าเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ในจังหวัด
ลำปาง.** ลำปาง: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตลำปาง.
- สุนทอน ไชสงคาม. 2554. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ :
กรณีศึกษา บ้านเกียดใจ เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตย ประชาชนลาว.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชา
สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อบฉันท ไทยทอง. 2543. **กล้วยไม้เมืองไทย.** พิมพ์ครั้งแรก. ประเทศไทย : สายธุรกิจโรงพิมพ์ บริษัท
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

- อภิชาติ ใจอารีย์. 2011. การพัฒนาหลักสูตรค่ายเยาวชนอนุรักษ์ป่าชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม
ร่วมของประชาชน บ้านพุเตย ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี. **วิทยาสาร
กำแพงแสน**. 9,3 : 55-71.
- อมร บุตรเวียงพันธ์. 2549. **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัด
เลย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- อาภาเชาว์ พูลประเสริฐ. 2555. **ผลกระทบจากการกิจกรรมศึกษาธรรมชาติต่อสัตว์ป่าบน
เส้นทางศึกษาธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อารีย์ แก้ววิจิตร. 2554. **การส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติสันกาลาศิรีให้เป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบาโฮย อำเภอสะบ้าย้อย
จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อำนาจ คำดี และคณะ. 2552. **รายงานการวิจัยการรวบรวมชนิดของกล้วยไม้ป่าและเฟิน ณ
สถานีทดลองและฝึกอบรมเกษตรกรรมเขื่อนจุฬาภรณ์**. ขอนแก่น:
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภาคผนวก

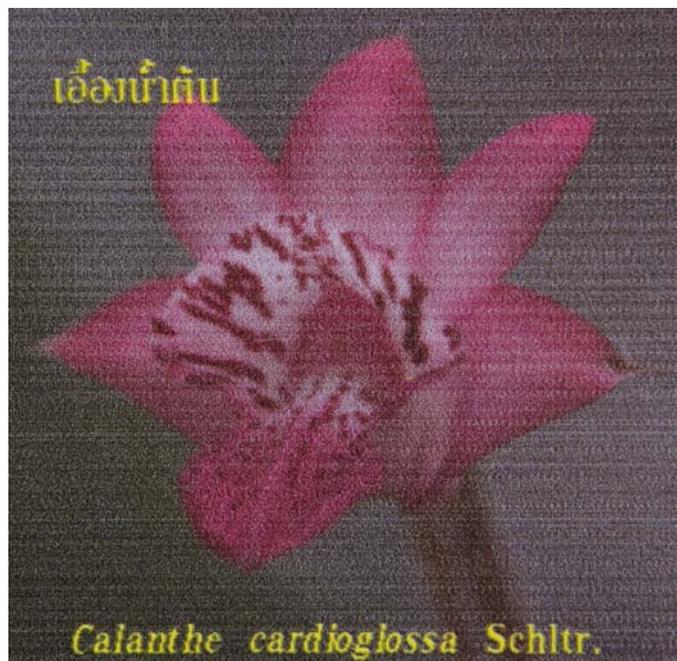
ภาคผนวก ก

ภาพกล้วยไม้ในอุทยานแห่งชาติเขาค้อ

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 1 กล้วยไม้ดินชื่อ หญ้าจิมฟันควาย

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 2 กล้วยไม้ป่าชื่อ เอื้องน้ำตัน

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 3 กล้วยไม้ป่าชื่อ สิงโตรวงทอง

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 4 กล้วยไม้ป่าชื่อ เอน้ำขน

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 5 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ กระต่ายจาม
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

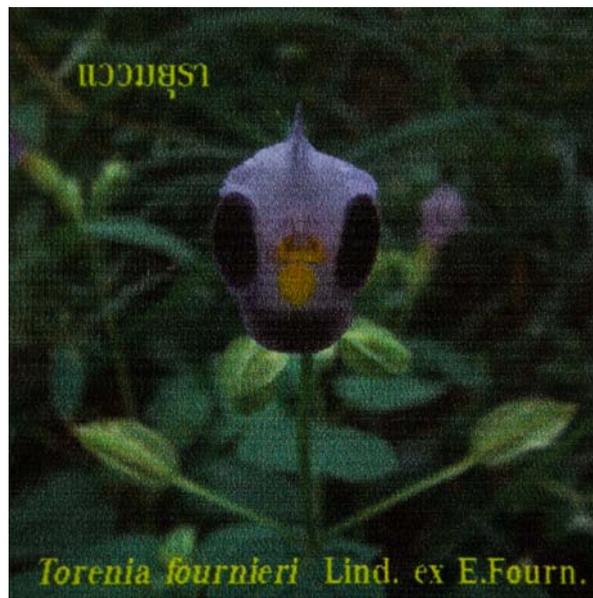

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 6 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ มะหึ่งดอย
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 7 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ มะหิงดอย

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

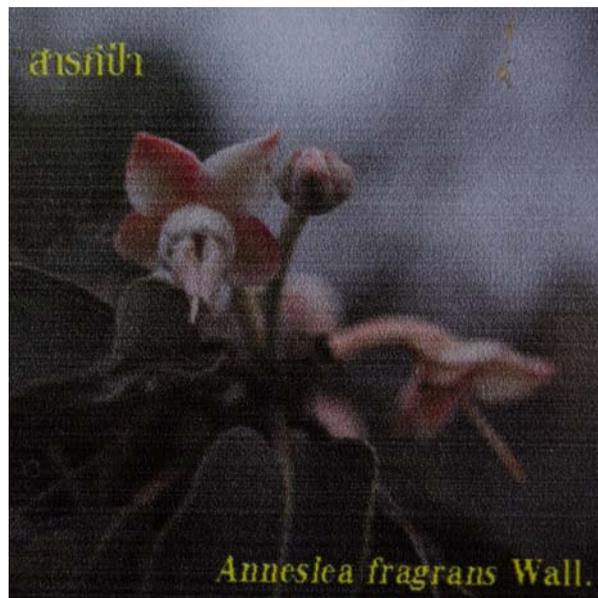

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 8 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ แวมยुरา

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 9 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ มณฑิยรทอง
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

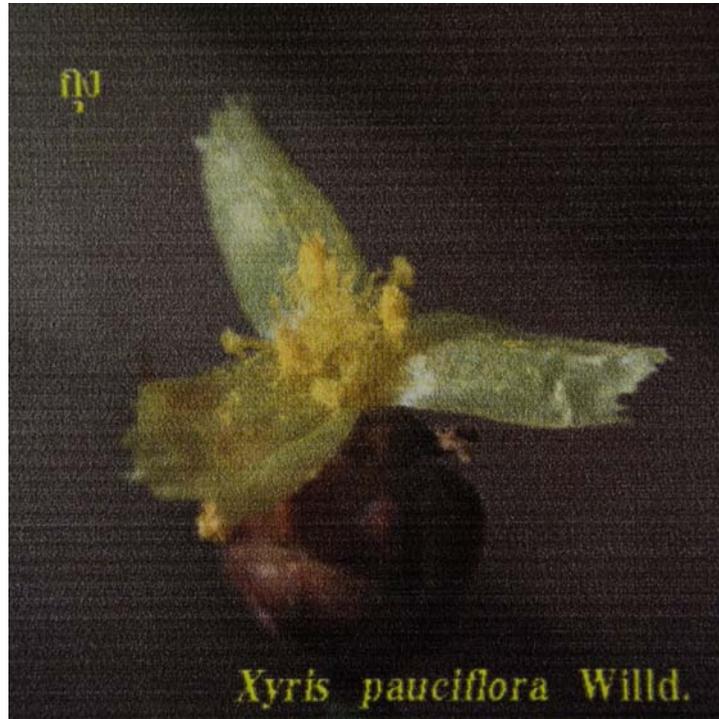

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 10 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ สารภีป่า
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 11 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ กระถินนา

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 12 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ กุง

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 13 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เปราะภูกระดัง
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 14 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เปราะภูกระดัง
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

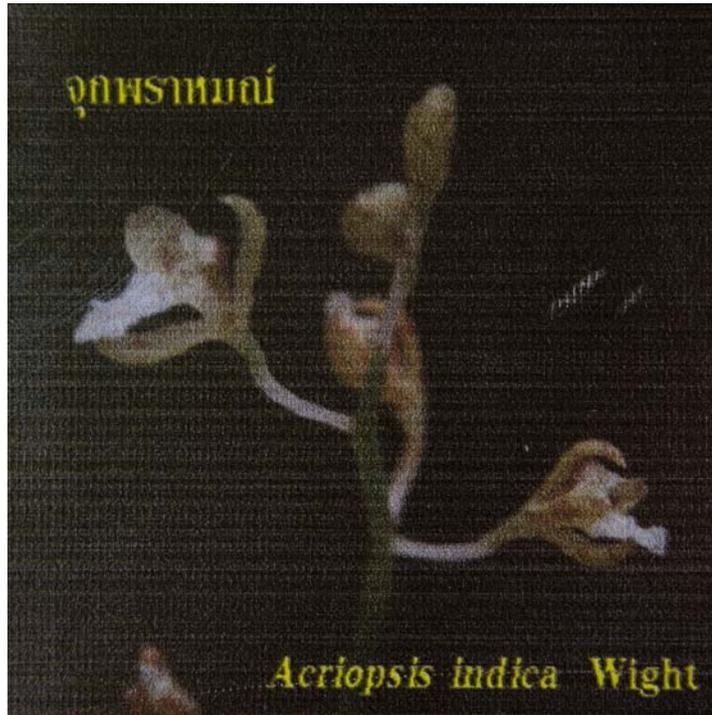
ภาพภาคผนวก ก. ที่ 15 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เขาแพะ

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 16 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ สิงโตกรอกตา

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 17 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ จุกพร้าหมณ์

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 18 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เขนงนายพราน

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

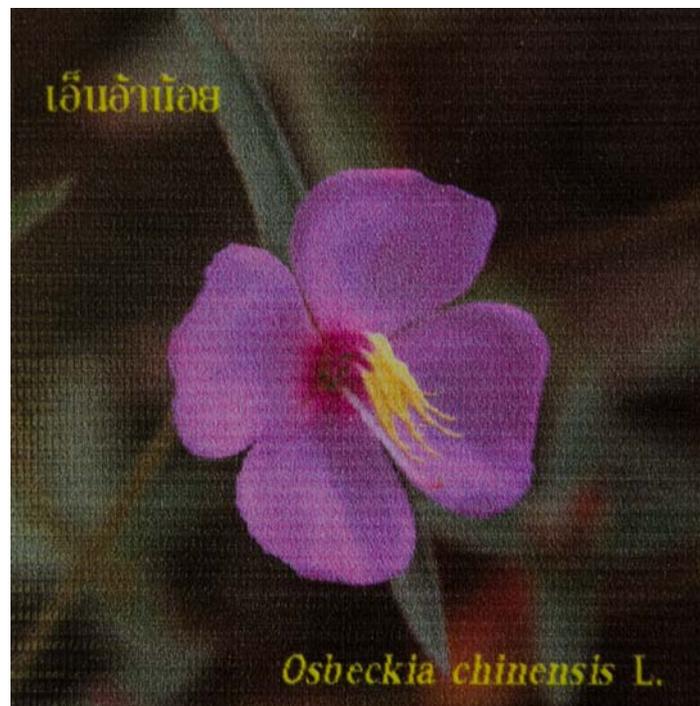
ภาพภาคผนวก ก. ที่ 19 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ ตาไก่ใบกว้าง
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 20 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ สาวสนม
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 21 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ โคลงแคลงตัวผู้
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 22 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เอ็นอ้าน้อย
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 23 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ ขี้ครอก

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 24 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ ทิพเกสร

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 25 พันธุ์ไม้ป่าชื้อ หางปลาช่อน
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 26 พันธุ์ไม้ป่าชื้อ ผักปลาบดอย
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 27 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ ผักปลาบ

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 28 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ กินกุ่มน้อย

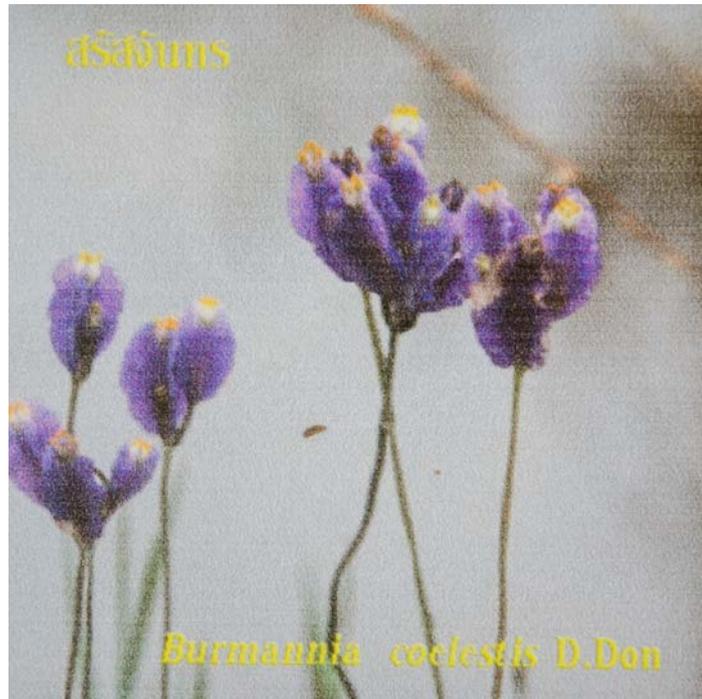
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 29 พันธุ์ไม้ป่าชื้น หญ้าหงอนเงือก
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

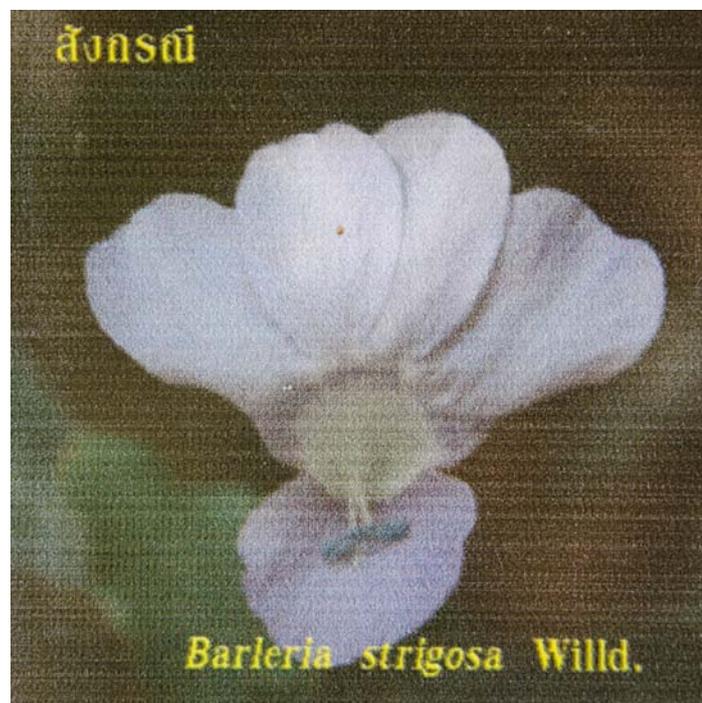

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 30 พันธุ์ไม้ป่าชื้น หญ้าข้าวกล้า
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

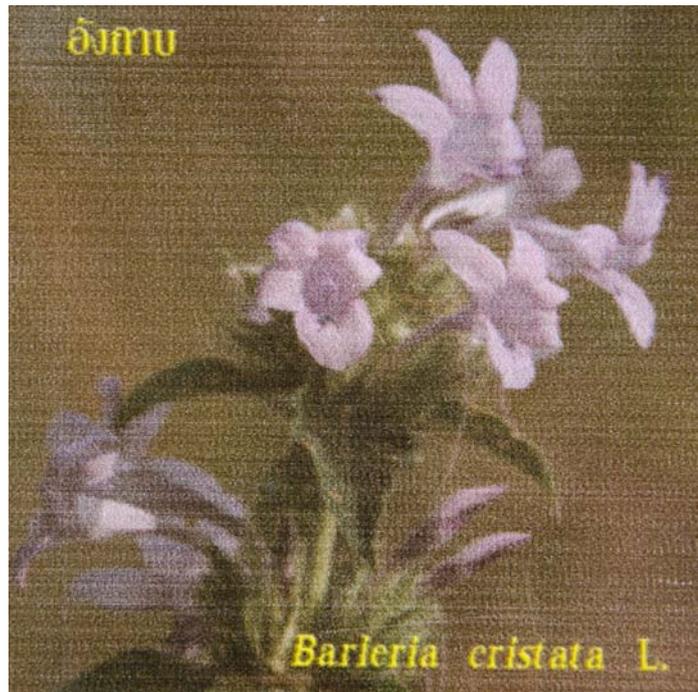
ภาพภาคผนวก ก. ที่ 31 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ สร้อยจันทร์

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

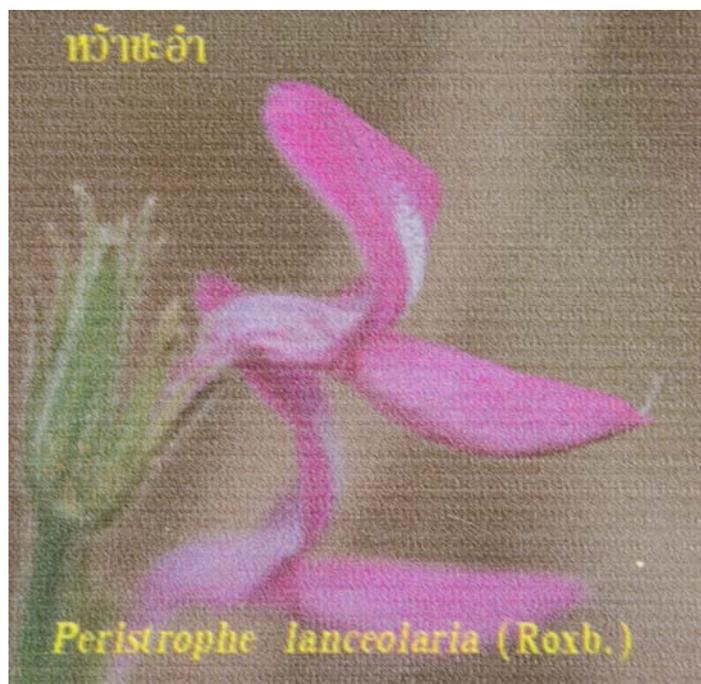
ภาพภาคผนวก ก. ที่ 32 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ สังกรณี

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 33 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ อังกาบ

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 34 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ หว่าชะอำ

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 35 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ หนามแน่ขาว
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 36 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ ค้างไม้พันงู
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 37 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เทียนนายเนย

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

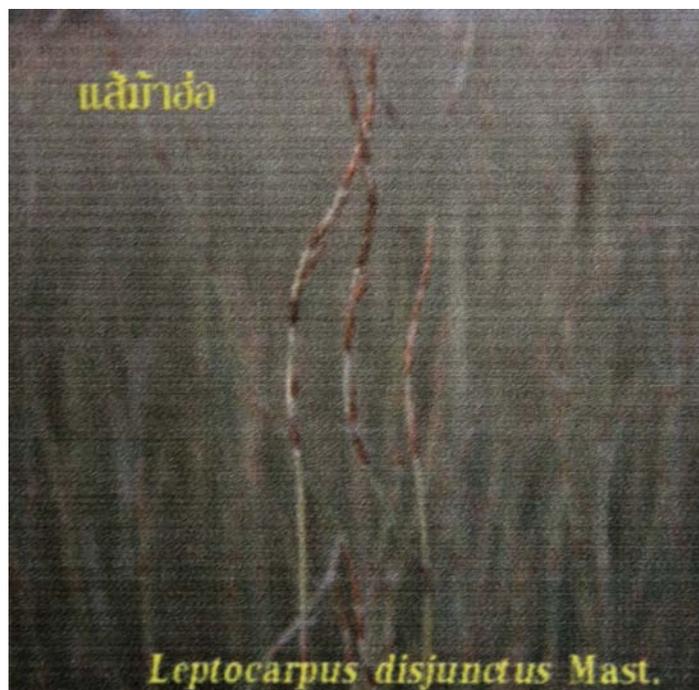
ภาพภาคผนวก ก. ที่ 38 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เผ่าหลังลาย

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

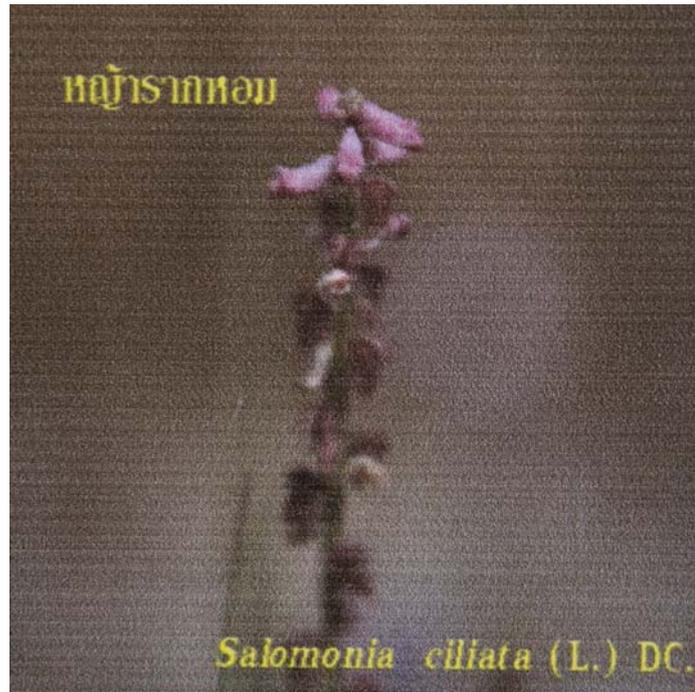
ภาพภาคผนวก ก. ที่ 39 พันธุ์ไม้ป่าชื้น แก้มขาว

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

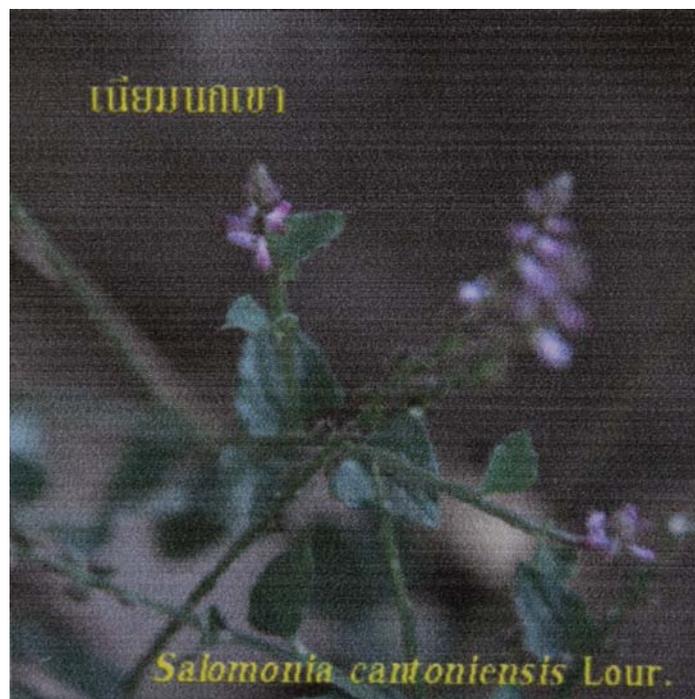
ภาพภาคผนวก ก. ที่ 40 พันธุ์ไม้ป่าชื้น แส้ม้าฮ่อ

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

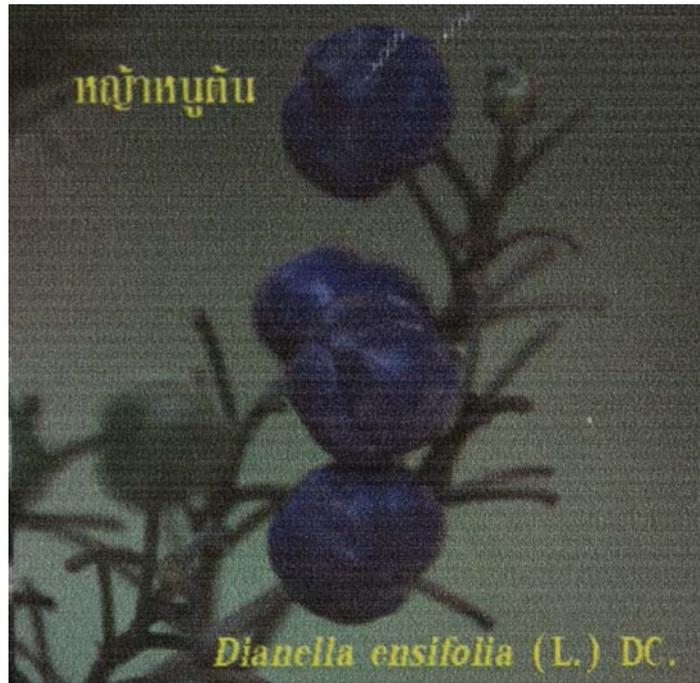
ภาพภาคผนวก ก. ที่ 41 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ หญ้ารากหอม

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

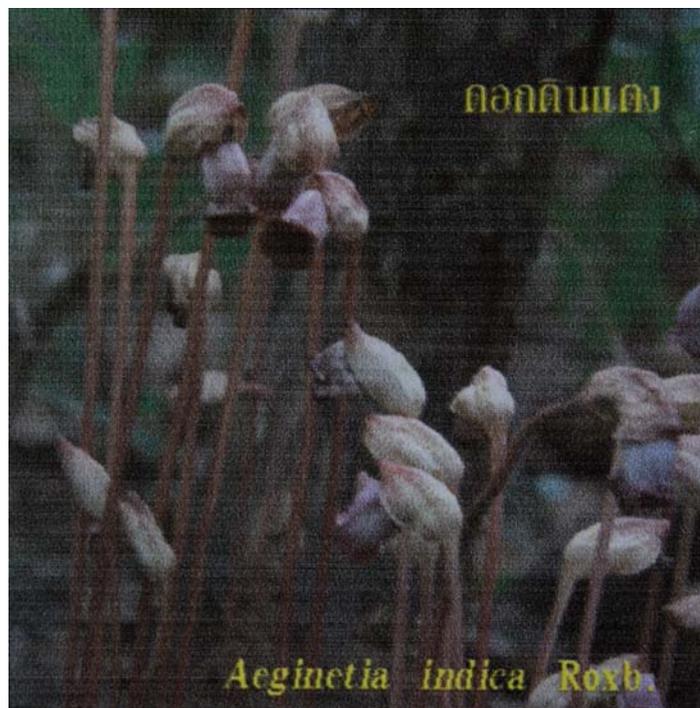
ภาพภาคผนวก ก. ที่ 42 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ นียมนกเขา

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 43 พันธุ์ไม้ป่าชื้อ หญ้าหนวดปลาช่อน

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

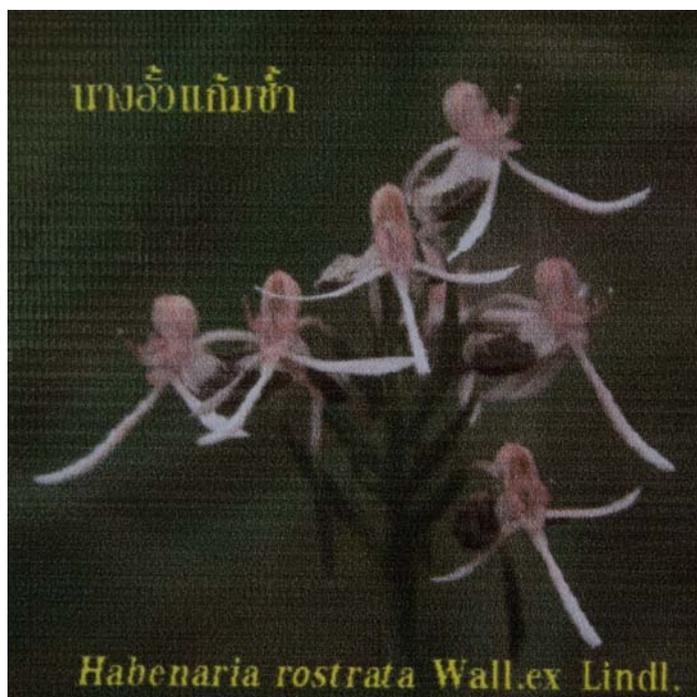
ภาพภาคผนวก ก. ที่ 44 พันธุ์ไม้ป่าชื้อ ดอกดินแดง

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 45 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เหลืองพิศมร

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

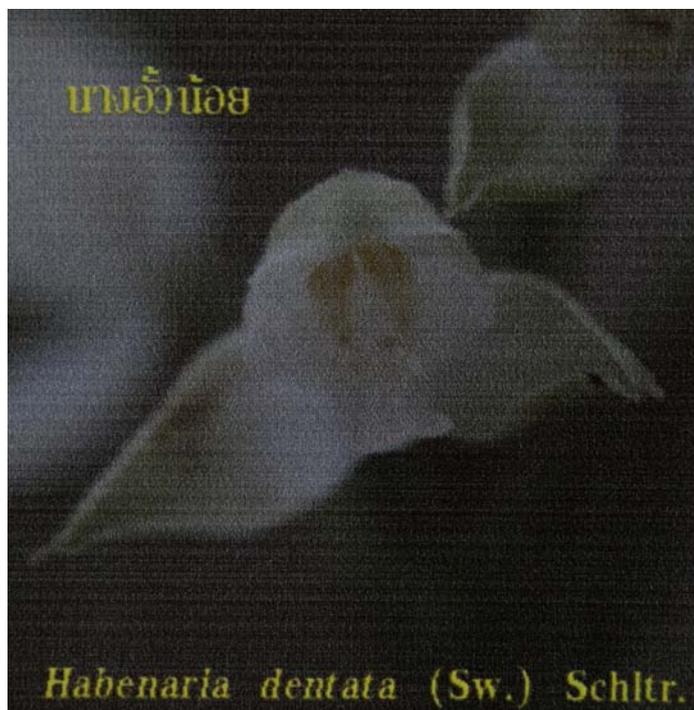

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 46 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ นางอ้วแก้วซ่า

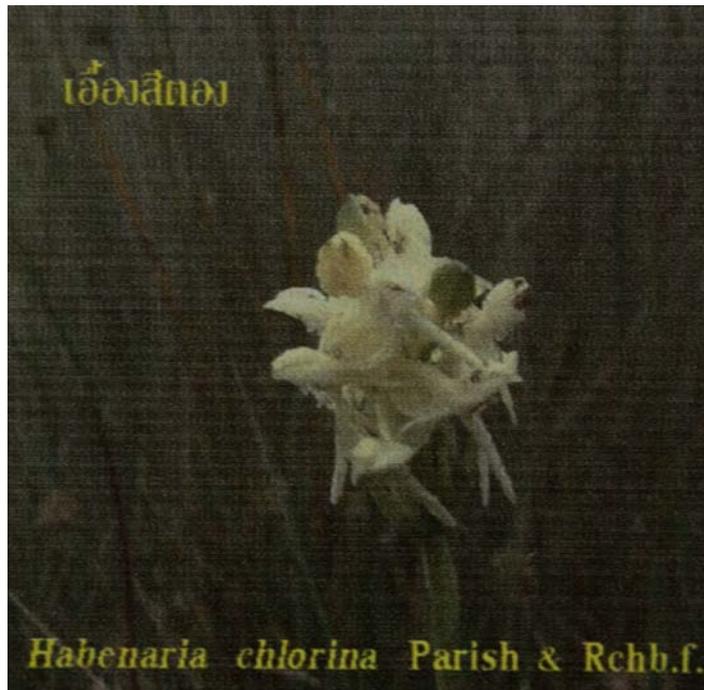
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 47 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ ปิดแดง
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

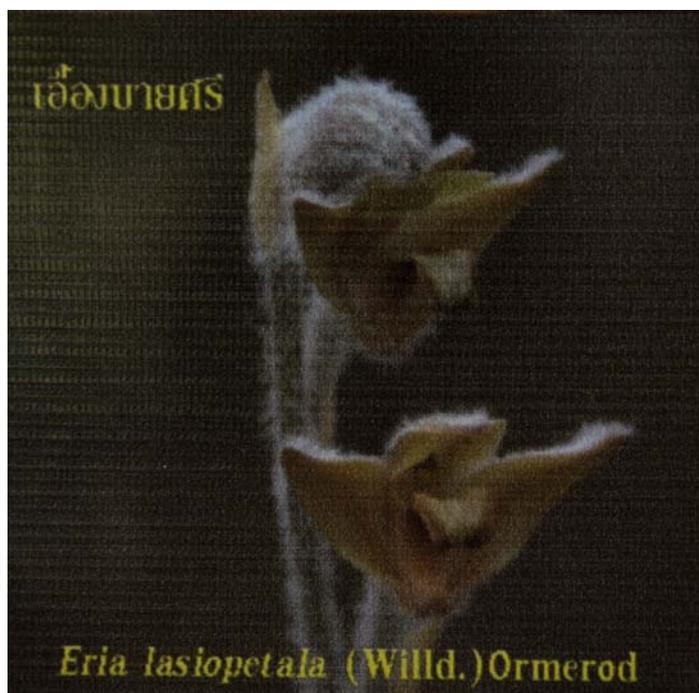

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 48 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ นางอ้วนน้อย
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 49 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เอื้องสีตอง

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

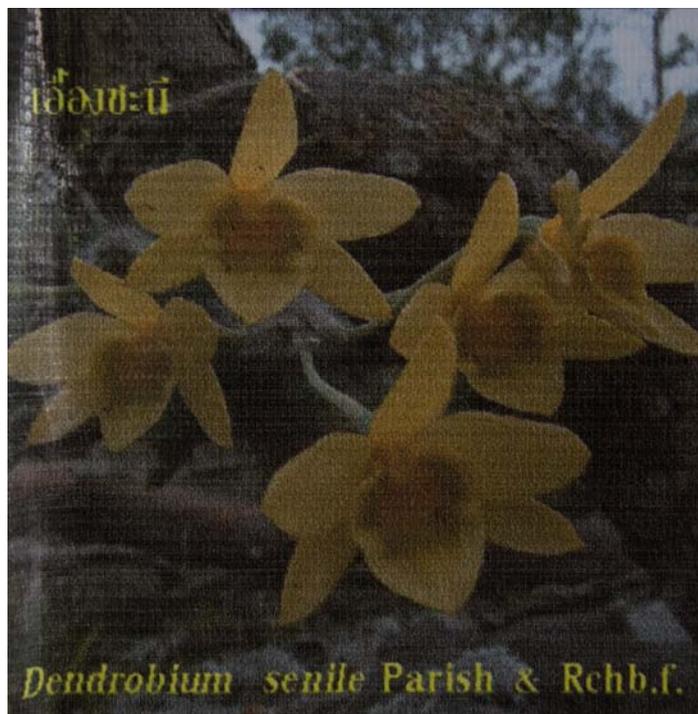

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 50 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เอื้องบายศรี

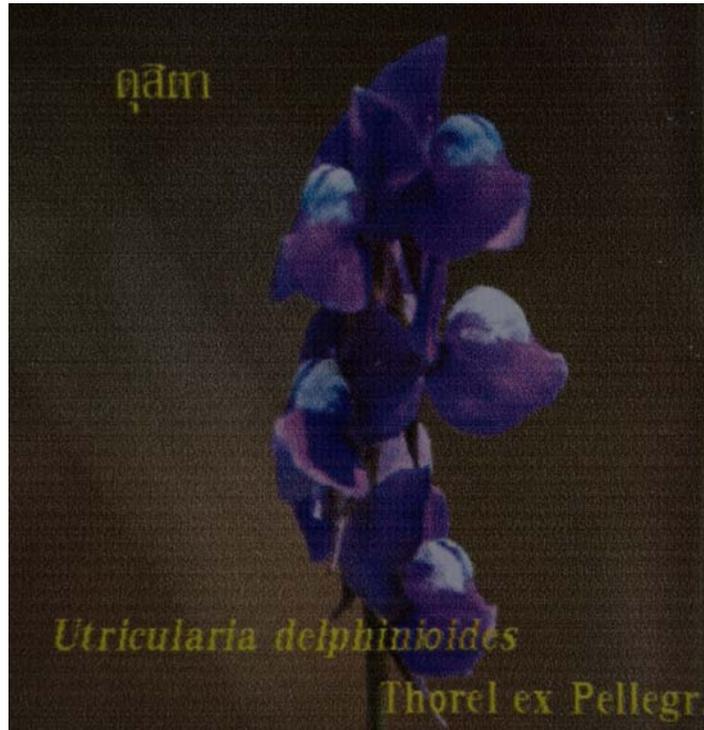
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 51 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ แขนงนายพราน
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

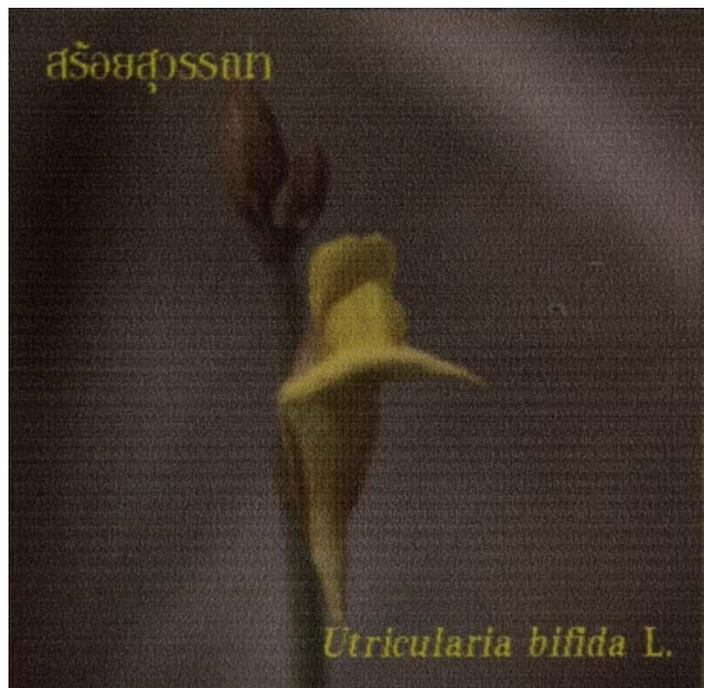

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 52 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เอื้องชะนี
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 53 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ ดุสิตา

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

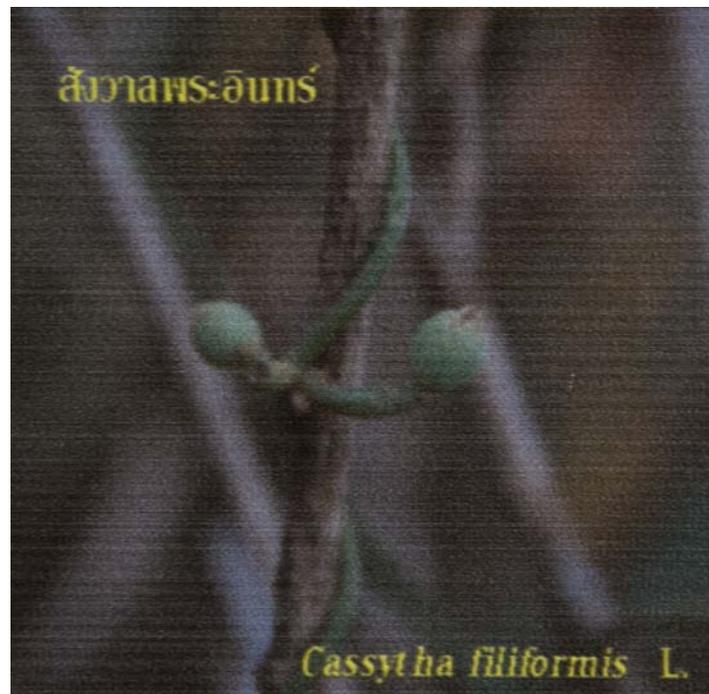

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 54 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ สร้อยสุวรรณ

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 55 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ มะหิงแพะ
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

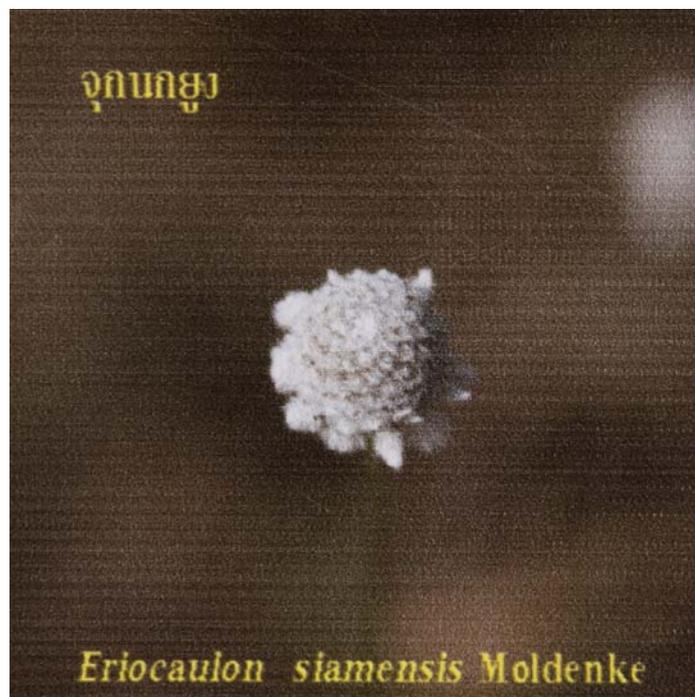

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 56 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ สังวาลพระอินทร์
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

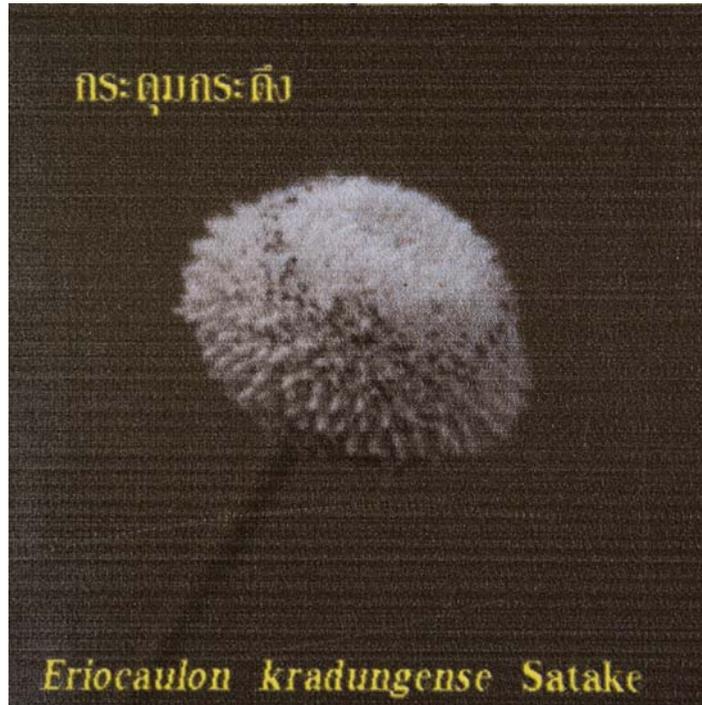
ภาพภาคผนวก ก. ที่ 57 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เจวียนฟ้า

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 58 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ จุกบกยูง

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 59 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ กระดุมกระดิง
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 60 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ กุหลาบแดง
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 61 พันธุ์ไม้ป่าชื้น หญ้าน้ำค้าง

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 62 พันธุ์ไม้ป่าชื้น จอกบววย

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 63 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ จิงจ้อนวล

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

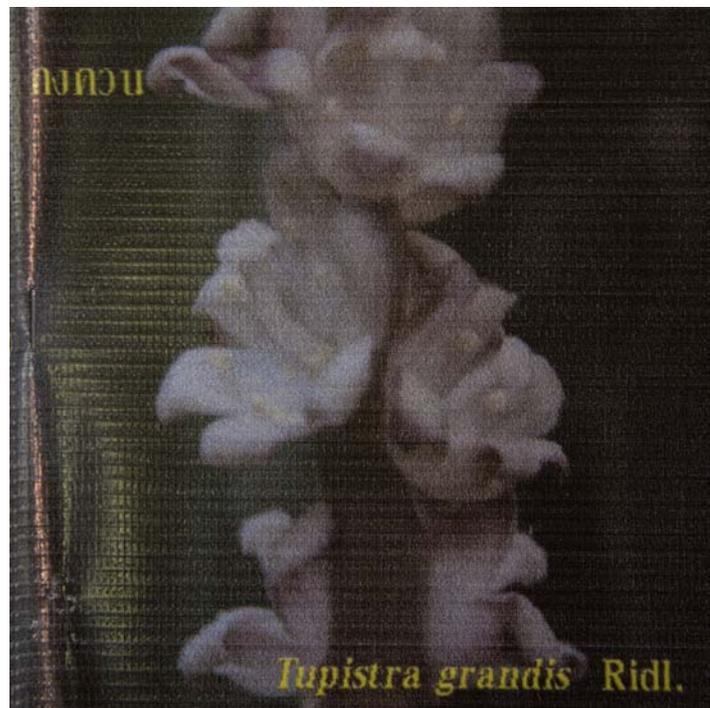
ภาพภาคผนวก ก. ที่ 64 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เถาสองสี

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 65 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เครื่องพู่เงิน

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

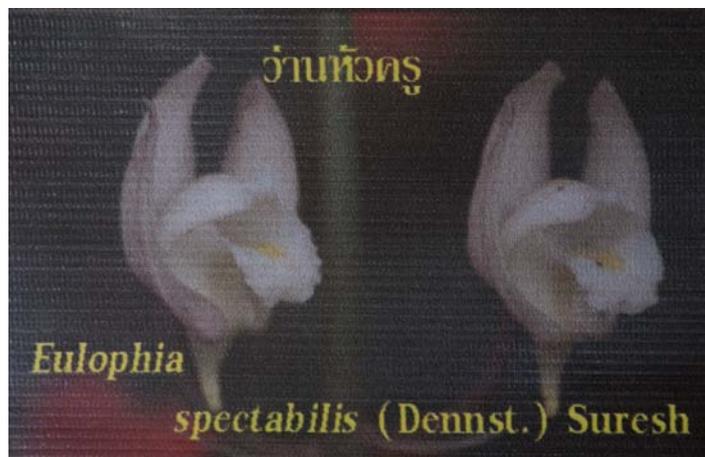

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 66 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ กนกวน

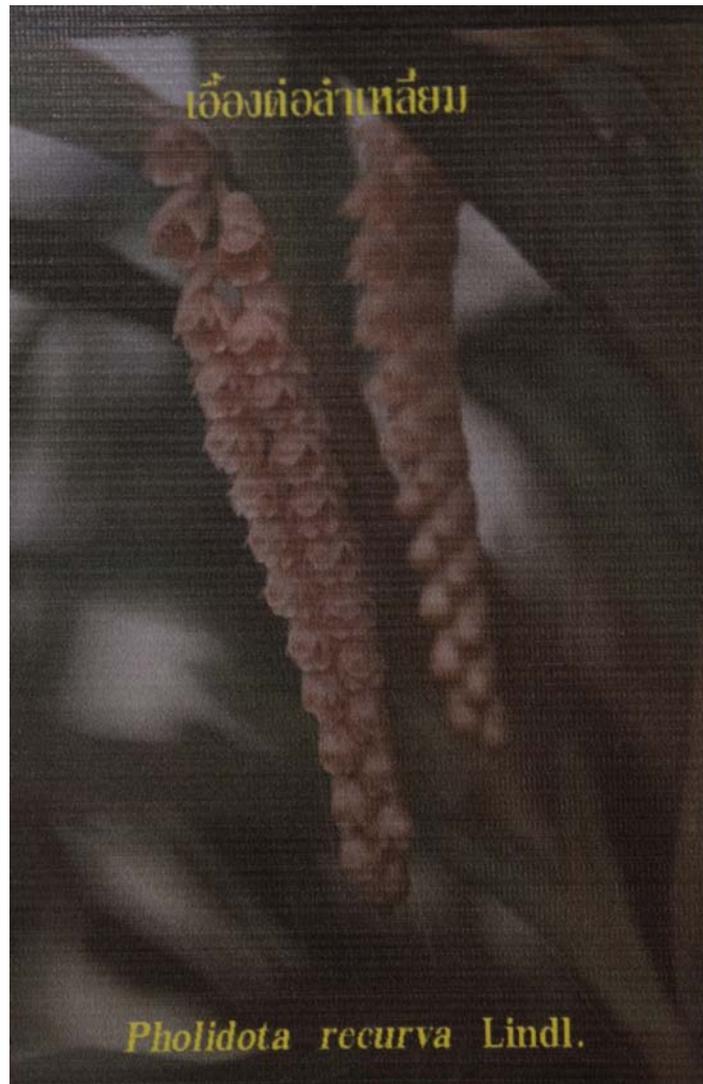
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 67 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ แชนงนายพวาน
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 68 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ วานหัวครู
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

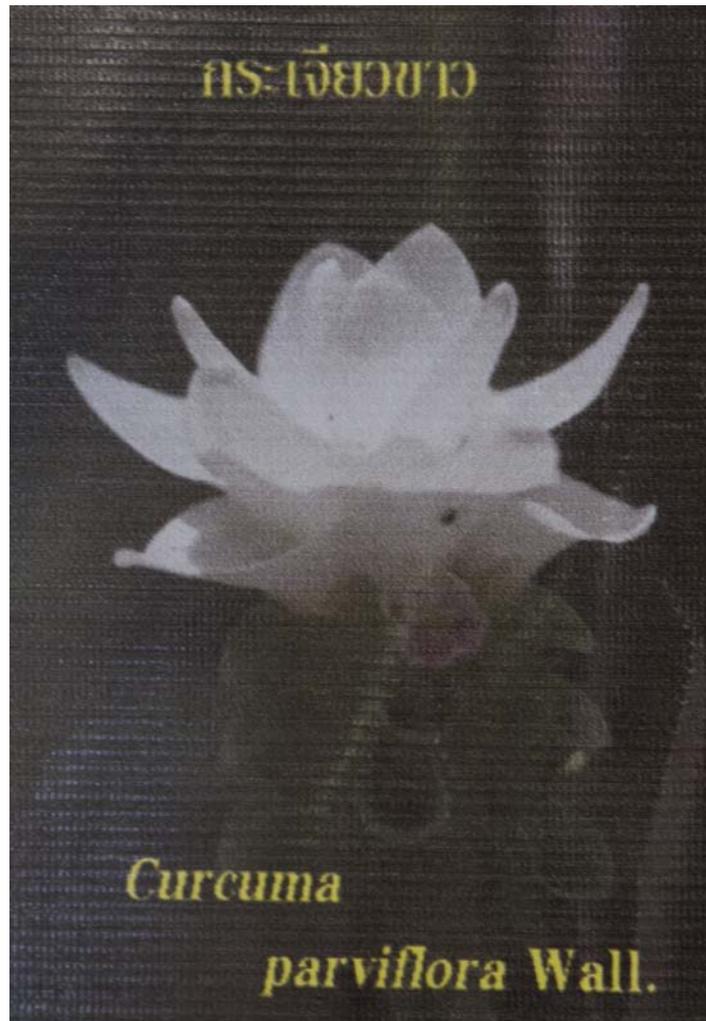

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 69 พันธุ์ไม้ป่าชื้น เอื้องต่อลำเหลี่ยม
ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

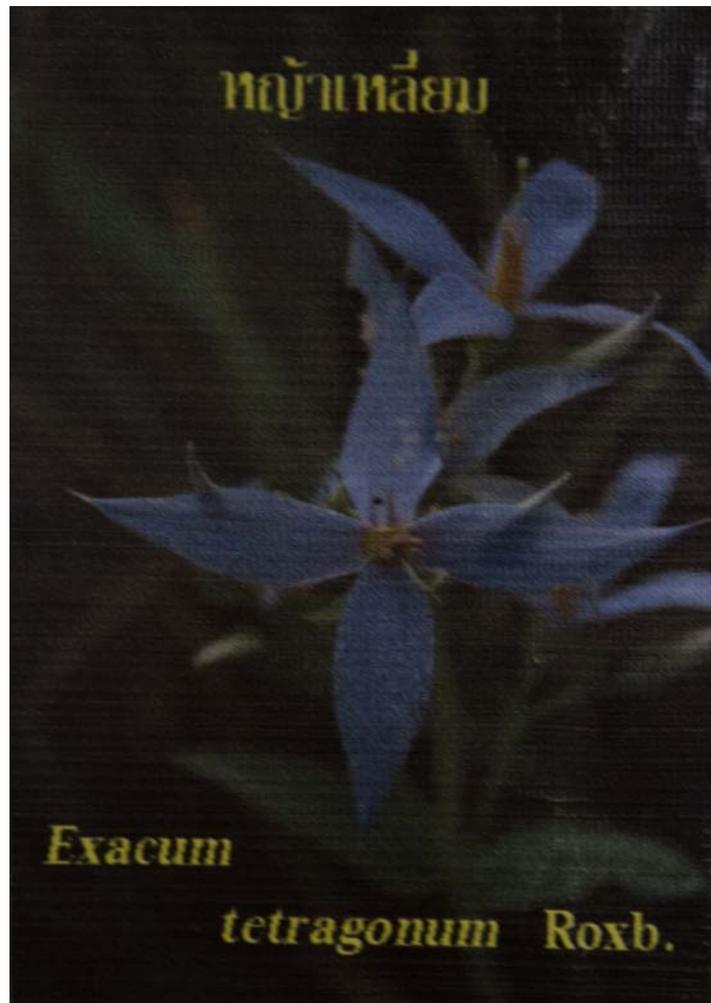
ภาพภาคผนวก ก. ที่ 70 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ เอื้องหมายนา

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 71 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ กระเจียวขาว

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

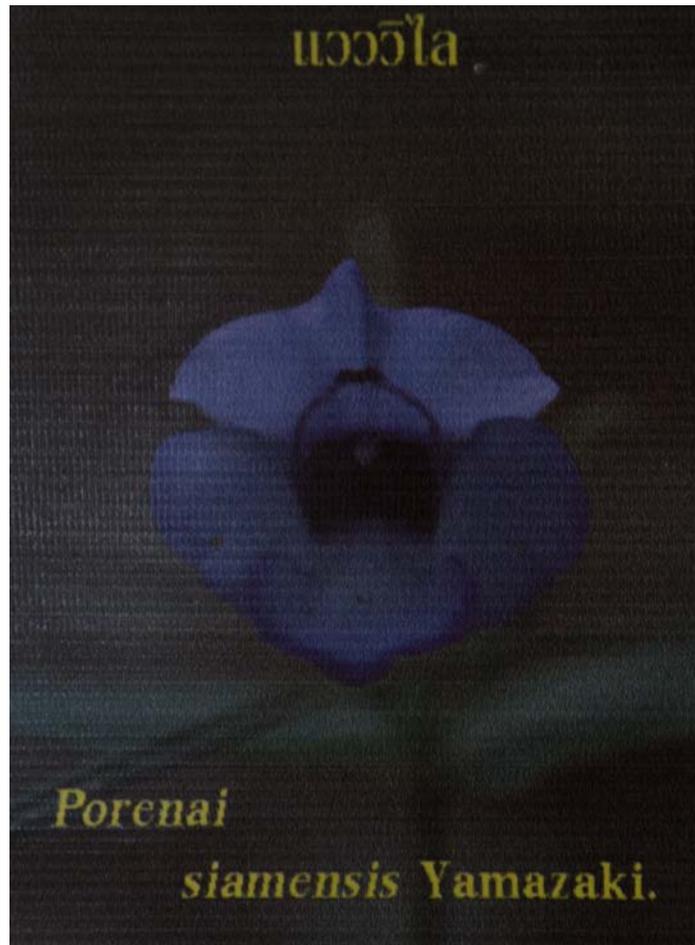
ภาพภาคผนวก ก. ที่ 72 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ แขนงนายพราน

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 73 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ ว่านมหาเมฆ

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพภาคผนวก ก. ที่ 74 พันธุ์ไม้ป่าชื่อ แคววี่ไฉ

ที่มาของภาพ : นายวสันต์ ภูพิชิต หัวหน้าหน่วยอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาคผนวก ข

ประวัติการต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย
ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์

ประวัติการต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในอำเภอเขาค้อ

ความเป็นมา

เรื่องราวการต่อสู้เอาชนะเรื่องราวการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ของกองทัพภาคที่ ๓ ในบริเวณรอยต่อ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก, จังหวัดเพชรบูรณ์ และ จังหวัดเลย นั้น มีประวัติการสู้รบที่ยาวนานกว่า 14 ปี เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2511-2525 ซึ่งฝ่ายรัฐบาลต้องสูญเสียกำลังพลถึง 1,171 นาย และยุทโธปกรณ์เป็นจำนวนมาก ในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) ที่แผ่อิทธิพลเหนือเทือกเขาค้อแห่งนี้

เขาค้อมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงปกคลุมไปด้วยป่ารกทึบ จึงยากต่อการตรวจการทั้งทางพื้นดินและทางอากาศ มีเทือกเขาสำคัญในพื้นที่คือ เทือกเขาเพชรบูรณ์ ซึ่งทอดยาวมาจากประเทศลาวจรดภาคกลางของประเทศไทยจนถึง จังหวัดลพบุรี และ จังหวัดสระบุรี มียอดเขา และ สันเขาที่สำคัญได้แก่ ภูสอยดาว ภูเมี่ยง ภูซัด และภูหินร่องกล้า เขาปู่ เขาย่า เขาค้อ เขาผ้าขาว และเขาวัง ทางด้านทิศตะวันออกมี ภูหลวง ใน จังหวัดเลย และภูเขี้ยว ใน จังหวัดชัยภูมิ

เมื่อประมาณ พ.ศ. 2503 บริเวณรอยต่อ 3 จังหวัดนี้ เป็นที่อยู่อาศัยของชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ ที่อพยพมาจากภาคเหนือของประเทศไทย ส่วนมากเป็นเผ่าม้ง ได้มาตั้งรกรากอยู่บริเวณเทือกเขาค้อ เขาปู่ เขาย่า ภูทับเบิก ภูหินร่องกล้า ภูชี้แก้ว และเทือกเขาอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง ได้ตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่มๆ มีหัวหน้าบ้านปกครองกันเอง เช่น บ้านเล้าลือ บ้านเล้านะ บ้านเขาเน็ง บ้านเล้าก็ บ้านเขาย่า บ้านหุซ้าง บ้านทับเบิก ฯลฯ

ในเวลาต่อมาพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้เล็งเห็นว่ารอยต่อสามจังหวัด คือ เพชรบูรณ์ พิษณุโลก และ เลย เป็นชัยภูมิที่เหมาะสมต่อการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะบริเวณเขาค้อ เทือกเขาหินร่องกล้า จึงได้ทำการแทรกซึมในเดือน มี.ค.2511 จัดตั้งกำลังทหารหลัก แบ่งออกเป็น 3 ชุด ชุดที่ 1 พื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูชี้แก้ว ทับเบิก ชุดที่ 2 พื้นที่เขาค้อ และชุดที่ 3 พื้นที่ภูซัด ภูเมี่ยง พร้อมทั้งโฆษณาชวนเชื่อ และชี้้นำให้ชาวไทยภูเขาเข้าร่วมอุดมการณ์ และเป็นแนวร่วมเพื่อทำการยึดอำนาจจากรัฐ โดยมุ่งหวังจะเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง จากระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ไปสู่ระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

ในที่สุดผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์กลุ่มงานเขาค้อก็ประกาศ "วันเสียปืนแตก" ในพื้นที่เขาค้อ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2511 และทำการเข้าโจมตีหมู่บ้านเล้าลือ โจมตีที่ตั้งของอาสาสมัครชุดคุ้มครองหมู่บ้านห้วยทรายเหนือ ทำให้เจ้าหน้าที่เสียชีวิตและบาดเจ็บหลายนาย พร้อมทั้งยึดอาวุธยุทโธปกรณ์ไปบางส่วน จากนั้นได้โฆษณาชวนเชื่อชาวไทยภูเขาเผ่าม้งในบริเวณนี้ว่า

เจ้าหน้าที่บ้านเมืองจะมาทำการแก้แค้นด้วยการกวาดล้าง และฆ่าชาวม้งทุกคน จึงเป็นเหตุให้ชาวเขาเหล่านี้เกิดความหวาดกลัวต่างพากันอพยพไปเข้าร่วมกับ ผกค.กลุ่มงานเขาค้อ เป็นจำนวนมาก

ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ กลุ่มงานเขาค้อ เขตงานที่ ๓๓

ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์กลุ่มงานเขาค้อ เขตงาน ๓๓ นั้น มีชื่อรหัสเขตงานว่า "เขต ข.๓๓" ใช้ภูหินร่องกล้าเป็นฐานที่มั่น รวมไปถึงบริเวณเทือกเขาค้อ เพื่อปฏิบัติงานด้านการเมือง และการทหาร แฝงอิทธิพลครอบคลุมพื้นที่รอยต่อสามจังหวัดได้แก่ อ.เมือง อ.หล่มสัก อ.ชนแดน จว.เพชรบูรณ์ และ อ.เนินมะปราง บางส่วนของ อ.นครไทย จ.พิษณุโลก ผกค.เขตงานนี้มีที่มั่นถาวร ประกอบด้วย สำนักอำนาจรัฐ โรงเรียนการเมืองการทหาร สำนักนาเกลือที่ สำนักปลาเขต กองร้อยพลาธิการ สำนักทหารช่าง กองร้อยทหารหลัก ๕๑๕ กองร้อยทหารหลัก ๕๒๐ โรงพยาบาลเขต และคลังเสบียงอาวุธ รวมทั้งหมู่บ้านปลดปล่อยในเขตอิทธิพลคือ บ้านภูซัย บ้านแสงทอง บ้านอุดมชัย บ้านหลักชัย บ้านชิงชัย บ้านกล้วย บ้านทุ่งแดง บ้านรวมพลัง บ้านรวมสู้ บ้านต่อสู้อยู่ บ้านที่มั่น (หมู่บ้านเหล่านี้ไม่ปรากฏในแผนที่เพราะเป็นหมู่บ้านจัดตั้ง) เป็นกลุ่มฐานกระจายอยู่ตามเทือกเขาต่างๆ บริเวณบ้านหนองแม่เฒ่า ทุ่งสะเดาพง เขาค้อ เขาย่า เขาตะเคียนโง๊ะ และเขาหลังถ้ำ รวมพื้นที่อิทธิพลไม่น้อยกว่า 50 ตารางกิโลเมตร

กล่าวได้ว่า ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์กลุ่มงานเขาค้อ เขตงาน ๓๓ นั้น สามารถสถาปนาความมั่นคงเป็นปีกแผ่น โดยการโฆษณาชวนเชื่อ ชี้นำ ปลุกกระดมมวลชนชาวไทยภูเขาในพื้นที่สีแดงจำนวนกว่า 3,000 คน ให้เข้าร่วมอุดมการณ์ทางการเมืองได้เกือบทั้งหมด จากนั้นพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) จึงได้สถาปนาอำนาจรัฐประชาชนเพื่อปลดแอกขึ้นในเขตที่มั่นของตนเป็นแห่งแรกในประเทศไทย และคงอำนาจได้นานถึง 10 ปี มีคณะกรรมการบริหารเรียกว่า คณะกรรมการรัฐ มีสภาผู้แทนประชาชนปฏิวัติ ประกอบด้วยสมาชิก 55 คน ที่ได้รับเลือกจากราษฎร และทหารในเขตที่มั่น มีศาลประชาชนซึ่งประกอบด้วย ศาล ผู้พิพากษา และคณะกรรมการการกฎหมายอีกด้วย

สมรภูมิเขาค้อ การต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ของกองทัพภาคที่ ๓ ยุทธการผาเมืองเผด็จศึก ๑ และ ๒

ในปี พ.ศ. 2524 พตท.๑๖๑๗ (กองอำนวยการผสม พลเรือน ตำรวจ ทหาร ที่ ๑๖๑๗) โดยกองทัพภาคที่ ๓ ที่ทำการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ในพื้นที่เขาค้อ และรอยต่อ 3 จังหวัด ได้เปิดยุทธการผาเมืองเผด็จศึก ๑ ขึ้น มีภารกิจปราบปรามและสลายกำลังของ ผกค. ในเขตงานเขาค้อ ซึ่งจากการปฏิบัติการกิจตามยุทธการนี้ ทำให้ฝ่ายเราสามารถยึดเขาค้อได้เป็นผลสำเร็จ

อีกสาเหตุหนึ่งของความสำเร็จนั้น เกิดจากความได้เปรียบในเรื่องการยิงสนับสนุนของปืนใหญ่สนามจาก "ฐานยิงสนับสนุนสมเด็จ" ฐานยิงสนับสนุนสมเด็จนี้ เป็นฐานยิงปืนใหญ่ของ ป.พัน.๓๔๐๔ (กองพันทหารปืนใหญ่ที่ ๓๔๐๔) ซึ่งสนธิกำลังระหว่าง ป.พัน.๔ (กองพันทหารปืนใหญ่ที่ ๔ จว.นครสวรรค์) และ ป.พัน.๑๐๔ (กองพันทหารปืนใหญ่ที่ ๑๐๔ จว.พิษณุโลก) ตั้งยิงอยู่ห่างจากเขาค้อประมาณ 7 กม. ทั้งนี้เมื่อสามารถก่อสร้างทางขึ้นสู่เขาค้อได้สำเร็จ จึงถือฤกษ์ต่อการปฏิบัติของฝ่ายเราในเรื่องการส่งกลับ และหนุนเนื่องการส่งกำลังจากเขตหลังเข้าสู่พื้นที่อิทธิพลของ ผกค. ได้เป็นอย่างดี

ฐานยิงสนับสนุนอิทธิ

การที่จะปราบปราม ผกค. ในเขตงานเขาค้อ ให้ได้โดยเด็ดขาดนี้จะต้องใช้กำลังฝ่ายเรา เข้าโจมตีที่มั่นแข็งแรงของ ผกค. บริเวณเขาค้อห้วยทราย หุ่นสะเดาะพง เขาตะเคียนโง๊ะ เขาปู่ และบ้านหนองแม่นา ดังนั้น พตท.๑๖๑๗ จึงเปิดยุทธการผาเมืองเผด็จศึก ๒ ขึ้น เพื่อโจมตีที่มั่นของ ผกค. ตามที่กล่าวมาแล้ว และเพื่อให้การยิงปืนใหญ่เป็นไปอย่างต่อเนื่องและครอบคลุม จึงจำเป็นต้องย้ายปืนใหญ่สนามจากฐานยิงสนับสนุนสมเด็จมาตั้งยิงบนเขาค้อ (ฐานยิงสนับสนุนอิทธิในปัจจุบัน) ประกอบด้วย ปกค.ขนาด 155 มม. (ปืนใหญ่กลางกระสุนวิถีโค้งขนาด 155 มม.) จำนวน 1 กระบอก โดยตั้งยิงเมื่อ 17 ก.พ.2524 และนำ ปบค.ขนาด 105 มม. (ปืนใหญ่เบากระสุนวิถีโค้งขนาด 105 มม.) แบบ XM 618 ที่ ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก (ศอว.ทบ.) เป็นผู้ผลิตให้ ป.พัน.๔ มาทดลองใช้ในสนามอีกจำนวน 2 กระบอกคือ ปืนใหญ่กลางกระสุนวิถีโค้ง แบบ 03 ขนาด 155 มม. ชื่อว่า "พระยาตานี" และปืนใหญ่เบากระสุนวิถีโค้ง แบบ 95 ขนาด 105 มม. (M-101 A1) ชื่อ "อินทรีกลืนช้าง" โดยใช้ยิงสนับสนุนให้หน่วยดำเนินกลยุทธ์ในพื้นที่ จนสามารถยึดและทำลายที่มั่นของ ผกค. เขตงานเขาค้อลงได้อย่างสิ้นเชิง ซึ่งต่อมาฐานยิงนี้ได้รับการตั้งชื่อว่า "ฐานยิงสนับสนุนอิทธิ" เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ พ.อ.อิทธิ สิมารักษ์ ผช.ผอ.พตท.๑๖๑๗ ที่เสียชีวิตขณะบัญชาการรบ เพื่อรำลึกถึงผู้บาดเจ็บออกจากพื้นที่ต่อสู้

ยุทธการสำคัญในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ของกองทัพภาคที่ ๓

รายนามยุทธการ	พ.ศ.	หมายเหตุ
ยุทธการโพธิกนิษฐ	2512	(ยุทธการภูหินร่องกล้า) ภารกิจเพื่อกวาดล้าง ผกค. บนภูหินร่องกล้า แต่ยังไม่สามารถลดอิทธิพลของ ผกค. ลงได้ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศยากลำบาก และ ผกค. ได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศ
ยุทธการภูขวาง	2515	ตั้งแต่ 31 ธ.ค.14-30 มี.ค.15 บก.ทหารสูงสุด ได้กำหนดให้มีการฝึกซ้อมระหว่าง ทบ., ทอ., กรมตำรวจ และ อาสาสมัครรักษาดินแดน เพื่อทำลายอิทธิพลของ ผกค. ในเขตพื้นที่รอยต่อ 3 จังหวัด
ยุทธการรามสูร	2516	มี.ค.2516 กวาดล้าง ผกค.บริเวณเขาย่า ฝ่ายเราเสียชีวิต 13 นาย บาดเจ็บ 80 นาย
ยุทธการดอนเจดีย์ ๒	2519	ตั้งแต่ 1 ต.ค.18-7 ธ.ค.19 มีภารกิจกวาดล้างพคท.ในเขตได้แนว ถ.พิษณุโลก-หล่มสัก เพื่อตัดขาด ผกค. เขตงานเขาค้อ และเขตงานภูหินร่องกล้า และวิตรอนกำลังกองร้อยเคลื่อนที่เร็วที่ ๕๑๑ ของ ผกค. ในการรบที่ บ.ทุ่งสมอ ฝ่ายเราได้สูญเสีย พ.ท.เจริญ ทองน้อม ผู้บังคับกองพันส่งทางอากาศที่ ๑ ศูนย์สงครามพิเศษ และพลทหารอีก 1 นาย
ยุทธการร่วมใจ-๑๐	2519	ภารกิจค้นหานักบิน F-5A ที่ถูกยิงตก ฝ่ายเราเสียชีวิต 32 นาย บาดเจ็บ 119 นาย
ยุทธการลุ่มน้ำเข็ก	2522	ทำการกวาดล้าง ผกค.ในเขต
ยุทธการสิงห์สังป่า	2523	ทำการกวาดล้าง ผกค.ในเขต
ยุทธการผาเมืองเผด็จศึก ๑	2524	เปิดยุทธการในปี พ.ศ.2524 ทั้งนี้ พตท.๑๖๑๗ ได้เปิดยุทธการผาเมืองเผด็จศึกขึ้นสองครั้ง ครั้งแรก เมื่อ 19 ม.ค.-19 ก.พ.2524 สามารถยึดฐานที่มั่นสันเขาห้วยทราย และสันเขาค้อได้ทั้งหมด
ยุทธการผาเมืองเผด็จศึก ๒	2524	ครั้งที่สอง เมื่อ 20 ก.พ.-10 เม.ย.2524 สามารถกวาดล้างทำลายที่มั่นของ ผกค. ในพื้นที่เขาค้อ เขาปู่ บ.หนองแม่นา บ.ห้วยทราย บ.ตะเคียนโง๊ะ (อ.วังโป่ง) และบริเวณทุ่งแสลงหลวงได้สำเร็จ ผลการปฏิบัติการครั้งนี้ทำให้ ผกค.เขตงานเขาค้อ ต้องถอนตัวไปรวมกับ ผกค.เขตงานภูหินร่องกล้า และเขตงานภูซัด ภูเมี่ยง
ยุทธการหักโพธิ์	2524	เปิดยุทธการเมื่อปลายปี พ.ศ.2524 ดำเนินภารกิจทำลายอิทธิพลของ ผกค. ให้หมดสิ้น เพื่อพิทักษ์ประชาชน และทรัพยากรในพื้นที่เขาค้อ ผลคือสามารถแยก ผกค.ออกจากมวลชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูซัด และภูเมี่ยง ได้สำเร็จ
ยุทธการผาเมืองเกรียงไกร	2525	เปิดยุทธการเมื่อ 9 พ.ค.2525 เป็นยุทธการต่อเนื่องจากยุทธการหักโพธิ์ มีภารกิจปราบปราม ผกค. กวาดล้างเป้าหมายในบริเวณภูหินร่องกล้า ภูซัด และภูเมี่ยง โดยทหารสามารถเข้ายึดพื้นที่ได้ทั้งหมด ส่งผลให้มวลชนเข้ามาอบตัวเพื่อร่วมพัฒนาชาติไทยเป็นจำนวนมาก

จากสุดท้ายของการรบในสมรภูมืเขาค้อ

การสู้รบระหว่างกำลังฝ่ายทหารรัฐบาลกับ ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) ในพื้นที่เขาค้อ เขาย่า ทุ่งสะเดาะพง เขาปู่ และบ้านหนองแม่นา ได้ยุติลงสิ้นเชิงในปี พ.ศ.2525 ซึ่งนับเป็นความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ที่มีใช่เป็นของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่เป็นของประชาชนชาวไทยทั้งปวง

ที่สามารถยุติความขัดแย้งยาวนานกว่า 14 ปี ลงได้ และชี้ให้เห็นว่า พวกเราคนไทยไม่ควรใช้กำลังเข้าตัดสินปัญหาขัดแย้งทางอุดมการณ์ด้วยความรุนแรงต่อกันอีก ควรหันมาร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาประเทศของเราให้ยั่งยืนสืบไป

ปัจจุบัน

ในปัจจุบันฐานยิงอิทธิ ได้รับการปรับปรุงให้เป็นพิพิธภัณฑสถานอาวุธโดย กองพันทหารปืนใหญ่ที่ ๓๐ (ป.พัน.๓๐ ค่ายพ่อขุนผาเมือง อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์) เป็นหน่วยรับผิดชอบ ซึ่งภายในพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ มีการจัดแสดงอาวุธยุทโธปกรณ์ และเสื้อผ้าสิ่งของต่างๆ ที่เป็นของกองกำลังฝ่ายบ้านเมือง และของผู้ออกการร้ายคอมมิวนิสต์ ทั้งเครื่องยิงจรวด RPG-2 ของเงินแดง เครื่องแต่งกายของ พล.ท.ไพโรจน์ จันทร์อุไร แม่ทัพภาคที่ ๓ ซึ่งใช้ใน ยุทธการหักไผ่ ตั้งแต่ 8-18 ธ.ค.2524 และ ยุทธการผาเมืองเกรียงไกร ตั้งแต่ 9 พ.ค.-6 มิ.ย.2525 ขณะดำรงตำแหน่ง ผบ.ม.๓ และ ผอ.พตท.๓๓ เครื่องแต่งกายของ พล.อ.สีมา ปาณิกบุตร ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งใช้ใน ยุทธการผาเมืองเผด็จศึก ขณะดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ ๓ เมื่อปี พ.ศ.2521-24 ชุดนักบินของ พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ที่ใช้ในการรบที่เขาค้อ ร่วมชูชีพพร้อมร่มช่วยที่ พล.อ.พิจิตร กุลละวณิชย์ ใช้กระโดดลงบริเวณดอยเล่าอู่ ประเทศลาว เครื่องใส่ของกระสุนของปืนพก สายโยงเบ้ พร้อมเข็มขัดสนามที่ พล.อ.พิจิตร กุลละวณิชย์ ใช้ในการรบในยุทธการผาเมืองเผด็จศึก มีชุดปฏิบัติการของ ผกค. กลุ่มงานเขาค้อ เขตงาน ๓๓ รวมทั้งภายในอาคารยังมีป้ายจัดแสดงประวัติ และเหตุการณ์ต่างๆ ในการรบไว้ให้ผู้สนใจได้ศึกษาหาข้อมูล

ภายนอกอาคารมีอาวุธยุทโธปกรณ์มาตั้งแสดง เช่น ปืนใหญ่ขนาดต่างๆ, ซากเครื่องบินขับไล่ F-5A ของ เรืออากาศโท พงษ์ณรงค์ เกษรศุภร์ วีรชนที่พลีชีพ หลังจากถูกยิงตกในหุบเขาเขต บ.ภูชัย ห่างจากลำน้ำเข็กราว 1 กม. เมื่อ มิ.ย.2519, รถสายพานลำเลียงพล M-113 ที่ถูกยิงด้วยจรวด RPG จนชำรุดเสียหาย, ฮท.๑ (เฮลิคอปเตอร์ตรวจการ และขนส่ง), เครื่องบินตรวจการทางอากาศแบบ บต.19 หรือ L-19 และรถแทรกเตอร์ D6 ที่ใช้ในการก่อสร้างทางเข้าไปในพื้นที่อิทธิพลของ ผกค. ที่ศูนย์อำนวยการนำมาให้ชม

เกียรติประวัติทหารจีน กองพล 93 (ก๊กมินตั๋ง)

กำลังสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ช่วยรัฐบาลไทยทำการสู้รบกับ ผกค. ในสมรภูมิแห่งนี้ก็คือทหารจีนจาก กองพล 93 (ก๊กมินตั๋ง) แห่งบ้านสันติคีรี ดอยแม่สลอง อ.แม่จัน จว.เชียงราย ได้ส่งทหารกองร้อย 445 จำนวน 400 นาย มาร่วมปราบปรามผู้ออกการร้ายคอมมิวนิสต์บนพื้นที่เขาค้อ ในวันที่ 6 ก.พ.2524 และแยกกำลังจำนวน 64 นาย ไปรับภารกิจคุ้มกันการสร้างถนนสาย ทุ่งสมอ-เขาค้อ ตั้งแต่หลักกิโลเมตรที่ 23 ถึง 30 ที่ดำเนินการก่อสร้างโดย บริษัทกานูมาศ ทั้งนี้ได้พลีชีพไปจำนวน

16 นาย แม้จะได้รับการต่อต้านอย่างหนักจาก ผกค.กลุ่มงานเขาค้อ เขตงานที่ ๓๓ แต่กองกำลังทหารจีนอาสาสมัครเหล่านี้ ก็ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกล้าหาญจนบรรลุภารกิจในที่สุด

กองทัพแห่งขุนเขา

กองกำลังทหารจีน กองพล 93 (ก๊กมินตั๋ง) หรือ กองกำลังทหารจีนคณะชาติเป็นกำลังที่ร่วมกับรัฐบาลไทยทำการปราบปราม ผกค. ในแถบ จว.เชียงราย มาหลายยุคหลายสมัย บทบาทสำคัญในการลดอิทธิพลของ ผกค. บนพื้นที่ดอยหลวง, ดอยยาว, ดอยผาหม่น และรวมถึงสมรภูมิเขาค้อแห่งนี้ ซึ่งถือเป็นสมรภูมิสุดท้ายของ กองพล 93 (ก๊กมินตั๋ง) ก่อนจะปลดอาวุธให้รัฐบาลไทย ตั้งค่ากล่าวที่ว่า สงครามสิ้นสุดแล้ว และที่นี่ก็มี 2 กองทัพ 2 กฎหมาย ไม่ได้ ทุกอย่างต้องเป็นบรรทัดฐานเดียวกัน ดังนั้นเราจึงเข้าร่วมพัฒนาชาติไทยด้วย อีกอย่างทุกคนในกองพล ก็ไม่เคยคิดจะกลับไปไต้หวัน หรือจีน เพราะมันไม่มีอะไรแล้ว ภารกิจสิ้นสุดแล้ว เราก็ถือว่าเราเป็นคนไทย ถ้าหากจะกลับไป เราจะไปในฐานะแขกคนไทยเท่านั้น ต่อมา เหล่าเพื่อนทหารจีนที่อาสาสมัครได้สร้างอนุสรณ์ขึ้น เพื่อระลึกถึงเพื่อนวีรชนผู้เสียชีวิตในศึกเขาค้อนี้ โดยที่ตั้งของอนุสาวรีย์นั้น จะอยู่บริเวณกิโลเมตรที่ 23 เลี้ยวทางหลวงหมายเลข 2196 ไปเล็กน้อย หากมาจากบ้านสิมารักษ์ จะอยู่ด้านขวามือ

รายนามทหาร กองพล 93 (ก๊กมินตั๋ง) กองกำลังทหารจีนอาสาสมัคร ผู้สละชีวิตจำนวน 16 นาย ได้แก่

1. ร.ท.อุทัย เกิดศีล	9. ส.ท.หมิ่นจง แซ่ซ่ง
2. ร.ต.มงสิทธิ์ ตันติมา	10. ส.ท.อายุต้า เกสุข
3. ร.ต.จือซัน แซ่จั้ง	11. ส.ท.สมชาย บุญซั้ง
4. ร.ต.ยิ่นเซิน แซ่ฟู	12. ส.ท.ตั้งธง กมลพา
5. ร.ต.กวางมีน แซ่หลี่	13. ส.ท.จะโท สีลาภา
6. ส.อ.ไอควาย สงคว่า	14. ส.ท.อาพะ สินาลัย
7. ส.ท.ฟูซัน แซ่จั้ง	15. ส.ท.จำโต ข้าซัน
8. ส.ท.อายุเตา เกตมณี	16. ส.ท.นันทเลียงลี ทองมี

การก่อสร้างเส้นทางสายยุทธศาสตร์เข้าสู่พื้นที่การรบ โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2519 เส้นทางดังกล่าว ได้แก่

ถนนสาย	ระยะทาง	หมายเหตุ
นางัว-สะเดาะพง	24 กม.	สร้างแยกจาก ถ.สายสระบุรี-หล่มสัก ณ หลัก กม.ที่ 13 (บ.นางัว)
ทุ่งสมอ-เขาค้อ	30 กม.	สร้างแยกจาก ถ.สายพิษณุโลก-หล่มสัก ตรงแยกแคมป์สน
สะเดาะพง-หนองแม่นา	16 กม.	สร้างต่อจากสายแยกกรีนฤดี
หนองแม่นา-ป่าแดง	20 กม.	สร้างต่อจาก บ.หนองแม่นา-ป่าแดง (เขาค้อ)

อนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อ

ที่ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 1,174 เมตร ของหมู่ที่ 13 ต.ทุ่งสมอ อ.เขาค้อ ต.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นยอดเนินเขาสูงสุดของเขาค้อ จะเห็นยอดอนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อ รูปทรงสามเหลี่ยมหินอ่อนตั้งตระหง่าน แสดงถึงสัญลักษณ์แห่งความเสียสละของเหล่าทหารหาญที่ยอมพลีชีพ เพื่อปกป้องผืนแผ่นดินไทยแห่งนี้ไว้ ให้รอดพ้นจากภัยของเหล่าผู้หลงผิดคิดร้ายต่อประเทศชาติ

พล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก ผู้อำนวยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป ได้มาทำพิธีวางศิลาฤกษ์ อนุสรณ์แห่งนี้ เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ.2526 ออกแบบโดย ร.อ.กฤษฏา อรุณวงษ์ ณ อยุธยา และให้ กองพันทหารช่างที่ ๔ เป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง ใช้งบประมาณทั้งสิ้นกว่า 6 ล้านบาท ทั้งนี้มาจากการบริจาคของประชาชน และข้าราชการทุกฝ่าย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ฯ ได้ทรงเสด็จพระราชดำเนินมาเปิดอนุสรณ์สถานแห่งนี้ เมื่อ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2527 เพื่อเป็นสิ่งเตือนใจคนไทยทั้งชาติว่า ยามใดที่คนไทยขัดแย้งกัน จะต้องมีการสูญเสียดังเช่นผู้กล้าทั้ง 1,171 ชีวิต ที่จารึกกับองค์อนุสรณ์นี้ ฉะนั้นจงอย่าให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีก ดังนั้นทางจังหวัดเพชรบูรณ์จึงได้กำหนดวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ของทุกปี เป็นวันสมโภชอนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อแห่งนี้

วัตถุประสงค์ของการจัดสร้างอนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อ

1.	เพื่อเป็นการสดุดีและระลึกถึงวีรกรรมของประชาชนพลเรือน ตำรวจ และทหาร ที่ได้ปฏิบัติภารกิจในการต่อสู้เพื่อ เอาชนะผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์
2.	เพื่อเป็นการระลึกถึงดวงวิญญาณของผู้กล้าหาญที่ได้เสียสละชีวิต และเลือดเนื้อเป็นแบบอย่างให้พี่น้องประชาชนชาวไทยได้สำนึกว่าแผ่นดินนี้เป็นสมบัติของตนที่ต้องหวงแหน และปกป้องรักษาไว้ยิ่งชีพ
3.	เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามัคคี และการรวมพลังในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนมีความรัก และเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
4.	เพื่อเป็นสถานที่เคารพสักการะ และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนทั่วไป

ความหมายของอนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อ

สร้างเป็นรูปสามเหลี่ยมเป็นหินอ่อนทั้งหมด ขนาด และรูปทรงของอนุสรณ์สถานนี้ มีความหมายดังนี้

รูปสามเหลี่ยม		หมายถึง	การปฏิบัติร่วมระหว่าง พลเรือน ตำรวจ ทหาร
ฐานของอนุสรณ์	11 เมตร	หมายถึง	พ.ศ.2511 คือปีที่เริ่มการปฏิบัติการของ ผกค.
ความสูงจากแท่นบูชาถึงยอด	24 เมตร	หมายถึง	พ.ศ.2524 คือปีที่เปิดยุทธการผาเมืองเผด็จศึก
ความสูงจากฐานถึงยอดอนุสรณ์	25 เมตร	หมายถึง	พ.ศ.2525 คือปีที่สิ้นสุดการรบ
ความกว้างฐานสามเหลี่ยม	2.6 เมตร	หมายถึง	พ.ศ.2526 คือปีที่สร้างอนุสรณ์สถาน

ความปัดเป่าที่มีต่อทหารกล้าผู้เสียสละทุกนายนั้น เราไม่สามารถแสดงออกมาได้เกินกว่าความรู้สึกที่เก็บไว้ในใจ ชีวิตหนึ่งชีวิตก็มีค่าแค่เพียงความมีชีวิต แต่การสร้างคุณค่าให้กับชีวิตนั้นขึ้นอยู่กับว่าเราเลือกที่จะสร้างคุณค่าให้กับจิตใจในทิศทางใด เราคงภาคภูมิใจอยู่ไม่น้อย ถ้าจุดสิ้นสุดแห่งชีวิตของเราต้องจบลงดังเช่นทหารเหล่านั้น...

ผนังภายในมีการบันทึกประวัติของอนุสรณ์ ฯ พร้อมด้วยรายชื่อวีรชนผู้เสียสละเพื่อประเทศชาติ และได้มีการสลักบทพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ไว้ว่า
ความรักประเทศผู้ ยอมสละ ทั่วร่วมและชีวะ ปลอดภัย
รักษาอิสระ ภาพแห่ง ไทยแฮ ยอยศ สยามราชเรื่อง รัฐคุ้มอวสาน ฯ
รวมทั้งรอยจารึกพระปรมาภิไธยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ และพระบรมวงศานุวงศ์ ที่ผนังหน้าทางเข้าอนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อ

อนึ่ง บริเวณที่ใกล้กับอนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อนั้น เป็นที่ตั้งของ "ฐานกรุงเทพ" (ชื่อเรียกขานทางวิทยุของ ร้อย.ร.๑๗๔๑) ซึ่งเป็นฐานที่มั่นของทหารฝ่ายรัฐบาลในอดีต แต่เดิมนั้นบริเวณนี้เคยเป็นที่บัญชาการของ ผกค. และฝ่ายทหารเรา ก็สามารถยึดมาได้ด้วยความยากลำบากเมื่อ วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ.2522 ในปัจจุบันฐานกรุงเทพได้กลายเป็นจุดชมวิวที่สวยงามแห่งหนึ่ง แม้อาคารสิ่งก่อสร้างที่หลงเหลืออยู่บางส่วน จะชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา แต่ก็มีจุดชมวิวที่สามารถมองเห็นทัศนียภาพของ ภูกระดึง ภูเรือ ภูหินร่องกล้า และในบริเวณฐานแห่งนี้ได้สร้าง "ศาลสิมารักษ์" ขึ้น เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ พ.อ.อิทธิ สิมารักษ์ อีกด้วย

สถานที่ ที่เกี่ยวข้องกับวีรชนในพื้นที่เขาค้อ

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	อ.เขาค้อ จว. เพชรบูรณ์	หมายเหตุ
1.	บ้านพัฒนารพงษ์	ต.ริมสีม่วง	เดิมชื่อ บ้านจะวะสิต เป็นนามสกุลของ ผจว.เพชรบูรณ์ นายวิเชียร จะวะสิต สร้างเมื่อ พ.ศ. 2520 เปลี่ยนชื่อใหม่ใน พ.ศ.2522 เป็นบ้านพัฒนารพงษ์ เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ ร.อ.เชวง พัฒนารพงษ์ สังกัด ป.พัน.๑๐๙ ที่เสียชีวิตเมื่อ 12 พ.ค.2522
2.	บ้านธนิศาคำเที่ยง	ต.ริมสีม่วง	สร้างเมื่อ พ.ศ.2522 เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ จ.ส.ต.ธนิศ คำเที่ยง สังกัด ร.๑๙ พัน.๒ เสียชีวิตเมื่อ 30 พ.ย.2521
3.	บ้านริมสีม่วง	ต.ริมสีม่วง	สร้างเมื่อ พ.ศ.2524 เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ ร.ต.ประสาน ริมสีม่วง สังกัด พัน.ร.๓๔๔๑ เสียชีวิตเมื่อ 18 ก.พ.2524
4.	บ้านเพชรช่วย	ต.ริมสีม่วง	สร้างเมื่อ พ.ศ.2525 เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ จ.ส.อ.ค่านิ่ง เพชรช่วย สังกัด ร้อย.ร.๔๑๓ พัน.ร. ๓๔๔๑ เสียชีวิตเมื่อ 20 ก.พ.2524

5.	บ้านเขาย่า	ต.สะเดาะ พง	สร้างเมื่อปี พ.ศ.2525 โดย ร.อ.สุนทร ศรีทอง สังกัด รพศ.๔ ค่ายสฤษดิ์เสนา อ.วังทอง จว. พิษณุโลก
6.	บ้านสะเดาะ พง	ต.สะเดาะ พง	สร้างเมื่อปี พ.ศ.2524 โดย ร.อ.พีระสิทธิ์ นพลพิทธิพร สังกัด พล.รพศ.๑ จว.ลพบุรี ตั้งชื่อตามลำ น้ำห้วยสะเดาะพง
7.	บ้านเล่ากี้	ต.สะเดาะ พง	สร้างเมื่อ พ.ศ.2526 เดิมเป็นหมู่บ้านของ ผกค.เก่า ซึ่ง ร.อ.มานพ พงษ์ไพศาล สังกัด ร.๔ พัน.๑ เป็นผู้ริเริ่มการก่อสร้างหมู่บ้าน
8.	บ้านเสด็จ แห่ง ๑	ต.สะเดาะ พง	สร้างเมื่อ พ.ศ.2525
9.	บ้านเสด็จ แห่ง ๒	ต.สะเดาะ พง	สร้างเมื่อ พ.ศ.2525
10.	บ้านเสด็จ แห่ง ๓	ต.หนองแม่ นา	สร้างเมื่อ พ.ศ.2526 โดย ร.ท.เล็ก อินดา
11.	บ้านสนสวย	ต.หนองแม่ นา	สร้างเมื่อ พ.ศ.2526 โดย ร.ท.วัชรินทร์ เนียมจ้อย
12.	บ้านหนองแม่ นา	ต.หนองแม่ นา	สร้างเมื่อ พ.ศ.2525 โดย ร.อ.ไพบุลย์ บุญรอด สังกัด รพศ.๔ ค่ายสฤษดิ์เสนา
13.	บ้านทานตะวัน	ต.หนองแม่ นา	สร้างเมื่อ พ.ศ.2526 โดย ร.อ.ถาวร ภูแป และ ร.อ.สัญชัย จูมัน ชาวบ้านร่วมกันตั้งชื่อหมู่บ้าน
14.	บ้านมุกโต	ต.หนองแม่ นา	สร้างเมื่อ พ.ศ.2526 โดย ร.ต.บุญชู พิกทิม ตั้งชื่อเป็นอนุสรณ์แก่ ร.ท.เพี้ยน มุกโต สังกัด ป.พัน. ๑๐๔ ซึ่งเสียชีวิตเมื่อ 3 ส.ค.2526
15.	บ้านหนองราง ข้าง	ต.หนองแม่ นา	สร้างเมื่อ พ.ศ.2526 โดย ร.ต.บุญชู พิกทิม
16.	บ้านมาตุลี	ต.หนองแม่ นา	สร้างเมื่อ พ.ศ.2527 โดย ร.อ.สมพงษ์ เต็งน้อย ตั้งชื่อตามเหล่าของทหารผู้ก่อสร้างที่เป็นทหารเหล่า ขส. (ขนส่ง) ชาวบ้านจึงได้พร้อมใจตั้งชื่อ ว่า "บ้านมาตุลี" ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของทหารเหล่า ขส.
17.	บ้านสระแก้ว	ต.หนองแม่ นา	สร้างเมื่อ พ.ศ.2527 โดย ร.อ.ประเสริฐ ทองดี สังกัด ม.พัน.18 จว.เพชรบูรณ์ ตั้งชื่อตามลักษณะ ของแหล่งน้ำ
18.	บ้านราชฤกษ์	ต.หนองแม่ นา	สร้างเมื่อ พ.ศ.2527 ร.ต.สง่า สมทรง สังกัด ม.พัน.๑๘ จว.เพชรบูรณ์ เป็นผู้ริเริ่มการก่อสร้าง หมู่บ้าน สร้างโดยความร่วมมือของชาวบ้าน
19.	บ้านร่มโพธิ์-ร่ม ไทร	ต.หนองแม่ นา	สร้างเมื่อ พ.ศ.2527 โดย ร.ต.มนตรี นิ้มพิบูลย์ สังกัด ม.พัน.๑๘ จว.เพชรบูรณ์ ชาวบ้านร่วมกัน ตั้งชื่อหมู่บ้าน
20.	บ้านปัญญาดี	ต.เขาค้อ	เดิมชื่อ บ้านป่าแดง สร้างเมื่อ พ.ศ.2526 ตั้งขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ ส.อ.บุญธรรม ปัญญาดี สังกัด ขป.๓๐๑ ซึ่งเสียชีวิตเมื่อ 26 มิ.ย.2519
21.	บ้านรัตนัย	ต.เขาค้อ	สร้างเมื่อ พ.ศ.2526 เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ ร.ต.พจน์ รัตนัย ผบ.ร้อย.ลว.ไกล ๔ สังกัด ค่ายสฤษดิ์ เสนา เสียชีวิตเมื่อ 26 มิ.ย.2519
22.	บ้านปานสุขุม	ต.เขาค้อ	สร้างเมื่อ พ.ศ.2520 เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ อาสาสมัครทหารพราน พล ปานสุขุม ที่เสียชีวิตใน ระหว่างคุ้มกันการก่อสร้างทางเข้าหมู่บ้าน เมื่อ 27 มี.ค.2520

23.	บ้านอุทัยภาส	ต.เขาค้อ	สร้างเมื่อ พ.ศ.2520 เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ ร.อ.ชาญยุทธ อุทัยภาส
24.	บ้านสงคุ่ม	ต.เขาค้อ	สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ 2521 เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ จ.ส.อ.แดง สงคุ่ม สังกัด ร.๔ พัน.๔ จว.ตาก ที่เสียชีวิตเนื่องจากเหยียบกับระเบิดของ ผกค. เมื่อ 24 ม.ค.2521
25.	บ้านใจทน	ต.เขาค้อ	สร้างเมื่อ พ.ศ.2521 ตั้งชื่อตามนามสกุลของผู้สละชีวิต
26.	บ้านสารภูล	ต.เขาค้อ	สร้างเมื่อ พ.ศ 2521 ตั้งชื่อตามนามสกุลของผู้สละชีวิต
27.	บ้านศักดิ์เฉลิมกิจ	ต.เขาค้อ	สร้างเมื่อ พ.ศ 2521 ตั้งชื่อตามนามสกุลของผู้สละชีวิต
28.	บ้านเพชรดำ	ต.เขาค้อ	สร้างเมื่อ พ.ศ.2521 ตั้งตามชื่อ อาสาสมัครทหารพราน ชุด "เพชรดำ"
29.	บ้านเล่าลือ	ต.เขาค้อ	สร้างเมื่อ พ.ศ.2521 ตั้งตามชื่อ ผู้ใหญ่บ้านเล่าลือ แซ่คำ
30.	บ้านกองเนียม	ต.เขาค้อ	สร้างเมื่อ พ.ศ.2525 โดยชุดปฏิบัติการพิเศษที่ ๔ และ กองร้อยทหารพรานจู่โจม มี ร.อ.จิ๋วฉวี สามเกษร สังกัด ร.๔ พัน.๔ เป็นผู้ดำเนินการสร้าง ตั้งชื่อเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ จ.ส.อ.มา กองเนียม สังกัด ร.๔ พัน.๔ จว.ตาก เสียชีวิตเมื่อ 23 ม.ค.2524
31.	บ้านดอกจําปี	ต.เขาค้อ	สร้างเมื่อปี พ.ศ.2524-2525 เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ อาสาสมัครทหารพราน บิน ดอกจําปี ผู้สละชีวิต
32.	บ้านสิมารักษ์	ต.เขาค้อ	สร้างเมื่อ พ.ศ.2524 โดยชุดปฏิบัติการพิเศษ มี ร.อ.นิพนธ์ กำแหง เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง ตั้งชื่อเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ พ.อ.อิทธิ สิมารักษ์ ผช.ผอ.พตท.๑๖๑๗ ที่เสียชีวิต เมื่อ 17 พ.ย.2523
33.	บ้านกนกงาม	ต.เขาค้อ	สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2523 มี พ.ท.มานพ ศรีพงษ์ เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง ตั้งชื่อตามนามสกุลของ ส.อ.ชัยณรงค์ กนกงาม สังกัด ร้อย.ลว.ไกล.๔ ที่เสียชีวิตเมื่อ 14 มิ.ย.2519
34.	สะพาน ธรรมบุญ กองช่าง		ตั้งชื่อสะพานเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ พ.ต.ธรรมบุญ กองช่าง รอง ผบ.พัน.ร.๙๐๙ (ร.๙ พัน.๑) ฉก.พล.ร.๙ ซึ่งได้เสียชีวิตจากการปะทะกับ ผกค.ในบริเวณนี้ เมื่อ 5 ธ.ค.2520 ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ.2543 ให้ตั้งชื่อสะพานนี้ว่า "สะพานธรรมบุญกองช่าง" เพื่อเป็นเกียรติสืบไป
35.	สะพาน กายสิทธิ์ มณี ภาค		ตั้งชื่อสะพานเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ จ.ส.อ.กายสิทธิ์ มณีภาค ซึ่งได้เสียชีวิตจากการปะทะกับ ผกค. เมื่อ 23 ม.ค.2524

ที่มา: กระทรวงกลาโหม กองทัพบก และ กองทัพอากาศที่ ๓

ประวัตินักวิจัย

หัวหน้าโครงการ

1. นายวรภพ บุญประกอบ
Mr. Worapop bunprakob
2. เลขที่บัตรประชาชน 3-6799-00067-72-9
3. อาจารย์ พนักงานมหาวิทยาลัย โปรแกรมวิชาเศรษฐศาสตร์
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก
คณะวิทยาการจัดการ 056717100 ต่อ 1904
บ้านพัก เบอร์โทรศัพท์ 088-8177-112
e-mail : kim_wisarns@outlook.co.th
5. ประวัติการศึกษา
ปริญญาตรี เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก
ปริญญาโท วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(เศรษฐศาสตร์การเกษตร)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ(แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

7.1 ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย : **ไม่มี**

7.2 หัวหน้าโครงการวิจัย : **ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์**

หัวหน้าโครงการวิจัย : **การประมาณอุปสงค์เสาวรสและศึกษาวิถีการตลาดเสาวรสในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์และจังหวัดเลย**

หัวหน้าโครงการวิจัย : **พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนบ้านแก่งเป้า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์**

ปีที่รับทุน พ.ศ. 2556 แหล่งทุน : **สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ(วช.)**

หัวหน้าโครงการวิจัย: พัฒนาการท่องเที่ยวชมกล้วยไม้ป่าในเขต
อุทยานแห่งชาติเขาค้อแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเล่าเกี
อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
ปีที่รับทุน พ.ศ. 2557 แหล่งทุน : สำนักงานคณะกรรมการวิจัย
แห่งชาติ(วช.)

7.3 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

-งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้วเรื่องที่ 1 : ศึกษาความพึงพอใจของ
นักศึกษาที่มีต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ปีที่รับทุน พ.ศ. 2550 แหล่งทุน : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

-งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว เรื่องที่ 2 : วิจัยผลิตภัณฑ์จากข้าวไร่
ปีที่รับทุน พ.ศ. 2552 แหล่งทุน : สำนักงานคณะกรรมการวิจัย
แห่งชาติ(วช.)

-งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว เรื่องที่ 3 : การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์มีด
และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายด้วยวิธี E-commerce : ชุมชนบ้านใหม่
ปีที่รับทุน พ.ศ. 2553 แหล่งทุน : สำนักงานคณะกรรมการวิจัย
แห่งชาติ(วช.)

-งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว เรื่องที่ 4 : การประเมินอุปสงค์เสาวรสและ
ศึกษาวิถีการตลาด เสาวรสในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์และจังหวัดเลย
ปีที่รับทุน พ.ศ. 2553 แหล่งทุน : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

-งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว เรื่องที่ 5 พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์
เครื่องปั้นดินเผา เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชน
บ้านแก่งเป้า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
ปีที่รับทุน พ.ศ. 2556 แหล่งทุน : สำนักงานคณะกรรมการวิจัย
แห่งชาติ(วช.)

7.4.1. เป็นผู้ร่วมวิจัย: ในโครงการวิจัยที่กำลังทำชื่อเรื่อง:

วิจัยผลิตภัณฑ์นมโค วิสาหกิจชุมชนนครบาลเพชรบูรณ์

แหล่งทุน: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ(สกอ.)

ปีที่ได้รับทุน: ปีงบประมาณ 2554

สถานภาพในการทำวิจัย: ได้ทำวิจัยลุล่วงไปแล้ว

7.4.2 เป็นผู้ร่วมวิจัย: ในโครงการวิจัยที่กำลังทำชื่อเรื่อง: **ออกแบบ**

ผลิตภัณฑ์เตาผิง : กลุ่มผลิตเตาเศรษฐกิจบ้านหินฮาว

อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์.

แหล่งทุน: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ(สกอ.)

ปีที่ได้รับทุน: ปีงบประมาณ 2554

สถานภาพในการทำวิจัย: ได้ทำวิจัยลุล่วงไปแล้ว